Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 5 mei 2012

CULTUUR
5
Spaanse muzikale erfenis

LITERATUUR
7
Literatuurfestival Trinidad

TOERISME
14
Toerisme: Puerto Rico

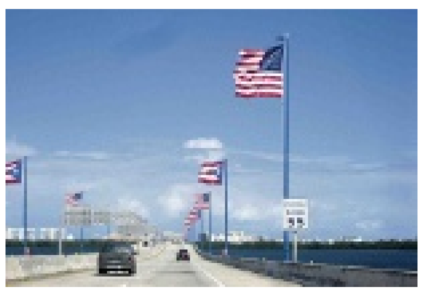

Psychologe Tasha Tromp:

'Het hervinden van het geluk'

Tasha Tromp

Onze psychische gezondheid laat te wensen over. Het aantal mensen dat onder angststoornissen en verslavingen gebukt gaat, neemt steeds meer toe en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft becijferd dat depressie binnen twintig jaar de nummer één volksziekte dreigt te worden.

Tekst en foto: Belinda Devid

Terwijl wetenschappers en onderzoekers op zoek zijn naar achterliggende oorzaken en preventieve oplossingen ('Voorkomen is beter dan genezen'), bevinden zich in het veld de eerstelijnshulpverleners, die het groeiende aantal hulpzoekenden opvangen en behandelen. De in Nijmegen vrijgevestigde Arubaanse psychologe, Tasha Tromp, is er één van. "Mijn moeder helpt mensen met problemen", vertelt haar vierjarige dochtertje trots. En in een wereld waarin we steeds vaker langs elkaar heen rennen, hebben we mensen zoals haar moeder maar al te hard nodig.

Bijna twintig procent van de westerse wereldbevolking zal volgens de huidige cijfers op een bepaald moment in zijn, of haar leven een depressie ervaren. In Nederland alleen al, werden vorig jaar ruim zes miljoen recepten voor anti-depressiva uitgeschreven en ook het aantal depressies bij tieners en jongeren neemt toe. Ondanks het advies van inmiddels demissionair minister Schippers van Volksgezondheid, die in het kader van bezuinigingen aanraadt om problemen het liefst zoveel mogelijk 'binnen de sociale kring uit te vogelen', zoeken hulpbehoevenden in Nederland de psychische hulpverlening in groeiende getallen op. Tegelijkertijd worden westerse 'individualistische' samenlevingen steeds vaker aangemerkt als de grote boosdoeners. Volgens critici vormen deze moderne maatschappijen, met name vanwege een gemis aan sociale cohesie, aangewezen broedplaatsen voor depressies. Daarbij wordt aangehaald, dat in meer traditionele maatschappijen, zoals de Amish-gemeenschap in de Verenigde Staten en de Kaluli-stam van Nieuw-Guinea, waar de nadruk op het collectieve welzijn ligt, depressies amper voorkomen.

Ook de werking van anti-depressiva wordt in twijfel getrokken. Gebaseerd op het gegeven dat mensen die na 1945 zijn geboren, tien keer zo vaak last krijgen van een depressie, wordt door sommigen geconcludeerd, dat de wortel van het probleem niet genetisch of chemisch van aard kan zijn. En dat de maatschappij af moet van de huidige gehanteerde behandelwijzen en op zoek moet gaan naar alternatieven.

Pillen en praten
Tasha Tromp, die voorstander is van de 'pillen en praten'-methode, en het succes van haar behandelwijzen in haar werk dagelijks terugziet, is het er niet mee eens en vindt de redeneringen 'kort door de bocht'. "Een depressie gaat hoe dan ook gepaard met een chemische verstoring in de hersenen", licht de psychologe toe. "Of de chemische verstoring de depressie veroorzaakt, of dat externe factoren hiervoor verantwoordelijk zijn, weten we niet precies, maar dat chemische processen een belangrijke rol spelen, staat vast. Daarnaast vind ik het wel heel simplistisch om te stellen dat westerse maatschappijen depressies zouden veroorzaken. Ik kan me voorstellen dat in een maatschappij waarin het tempo en de eisen waar je aan moet voldoen hoog liggen, het voor sommige mensen moeilijk kan zijn om bij te benen. Maar er zijn nog altijd genoeg mensen die géén last krijgen van depressies, namelijk de meerderheid", benadrukt ze.

Tromp, die psychologie studeerde aan de Radboud Universiteit in Nijmegen, wijst er verder op dat psychische aandoeningen vaak diepgeworteld en complex van aard zijn. Voordat ze twee jaar geleden haar eigen praktijk begon, werkte ze onder meer in de forensische sector, waar ze onderzoek deed naar uit huis geplaatste en onder toezicht gestelde kinderen. Tromp: "Wat tijdens mijn forensisch onderzoek heel duidelijk naar voren kwam, is hoe belangrijk 'hechting' in de jonge jaren is. Als mensen niet van jongs af aan het gevoel krijgen dat ze de moeite waard zijn, dragen ze dat voor de rest van hun leven met zich mee. Hierdoor kunnen ze problemen ondervinden bij het onderhouden van sociale relaties, terwijl deze van essentieel belang zijn voor de gezondheid van een mens. In een meer individualistische maatschappij, waarin iedereen grotendeels op zichzelf is aangewezen, kan het onder meer voor dit soort mensen moeilijker zijn om uit een negatieve spiraal te komen, wanneer ze daar eenmaal in zijn beland. In dat opzicht is de moderne maatschappij geen warme deken. Maar binnen de psychologie wordt er gewerkt vanuit de stelling dat psychische problemen altijd ontstaan door een combinatie van factoren: aanleg, externe factoren en ook hoe je daar zelf mee omgaat. De ene persoon die bijvoorbeeld zonder baan komt te zitten wordt wel depressief en de andere niet."

De voornaamste verschijnselen bij een depressie zijn aanhoudende somberheid, verlies van interesses en plezier, passiviteit en negatief denken. Soms met suïcidale gedachten. Zodra de gemoedstoestand het functioneren voor langere tijd beperkt, is er volgens Tromp reden om alarm te slaan en hulp in te schakelen. Iedereen die geholpen wil worden, kan volgens Tromp worden geholpen. "Ik ben altijd oplossingsgericht bezig. Hoe gaan we dit aanpakken en hoe kan de cliënt weer verder. Wat ik vooral belangrijk vind, is om mensen te helpen hun eigen kracht te hervinden. Dat ze weer ontdekken wat ze in huis hebben en waar ze toe in staat zijn. Naar mijn mening ligt zelfvertrouwen hieraan ten grondslag. Mensen met voldoende zelfvertrouwen staan steviger in hun schoenen. Ze zijn goed in staat hun werk te doen, hun kinderen te verzorgen en kunnen anderen inspireren. Daarnaast leg ik bij het behandelen van een depressie vooral de nadruk op het 'activeren'. Om mensen weer actief te krijgen en in positieve sferen te brengen. Depressieve mensen kunnen vaak moeilijk in actie komen. Het huis schoonmaken kan voor hen al te veel zijn. Ik leer ze om stap voor stap te werk te gaan. Om te plannen en haalbare doelen te stellen. En wanneer een doel is bereikt, dat te koppelen aan positieve bevestiging, waardoor ze hun successen toe gaan schrijven aan hun eigen inspanningen."

Gedragstherapie
Depressies zijn volgens Tromp vaak succesvol te behandelen met 'cognitieve gedragstherapie'. "De basis van cognitieve gedragstherapie is dat gedachten leiden tot gevoelens en gevoelens leiden tot aangeleerd gedrag. Negatieve gedachten zoals 'ik kan het niet', 'het lukt me niet', 'waarom zou ik het doen', 'wat heeft het voor zin' en 'niemand geeft om mij', zijn typerend voor een depressie. Met behulp van cognitieve therapie wordt eraan gewerkt om deze gedachtengang te veranderen, om vervolgens gedragsverandering te kunnen bewerkstelligen. Door de 'ik kan het niet'- denkwijze om te buigen naar 'ik kan het proberen', of 'ik ga het gewoon doen', wordt de negatieve spiraal doorbroken. Soms moet juist het gedrag worden aangepast. Dat mensen bijvoorbeeld iets leuks gaan doen in plaats van in bed te blijven liggen. Het mooie van cognitieve therapie is ook dat je mensen kunt aanleren om te focussen op wat ze goed doen. Dat is belangrijk, omdat depressieve mensen vaak geneigd zijn om alleen te focussen op wat ze niet goed doen."

Depressie wordt steeds vaker ook bij jongeren geconstateerd. Tromp: "Mijn jongste depressieve cliënt was een meisje van zes. Ze was hoogbegaafd en dacht zoveel na over het leven, dat ze er emotioneel onder leed. Dat uitte zich onder meer in boosheid, verdriet en slaapproblemen. In mijn behandeling heb ik haar ouders ondermeer geadviseerd om de hoeveelheid informatie waar zij aan werd blootgesteld aan banden te leggen. Soms kan een overschot aan informatie schadelijk zijn voor de emotionele gesteldheid en ontwikkeling van een kind. Opgroeiende kinderen kunnen nu ook vanwege alle beschikbare informatie op het internet last krijgen van 'information overload'. Het is belangrijk om rustmomenten voor ze in te bouwen en kinderen dat zelf ook aan te leren. Momenten creëren waarop er geen informatie wordt opgenomen en de nadruk ligt op ontspanning of juist actief zijn. Het gaat erom dat er een gezonde balans bestaat tussen denken en doen."

Naast therapie, gelooft Tromp ook in het belang van medicijnen. Selectieve serotonine heropnameremmers (SSRI's) zijn wereldwijd de meest voorgeschreven anti-depressiva. Tromp: "Ik vraag altijd aan mijn cliënten hoe ze over medicijnen denken. Sommige mensen vragen er zelf om en anderen willen ze liever niet. Of medicijnen nodig zijn, hangt af van de mate van de depressie. Als iemand ernstig depressief is, zijn medicijnen vaak nodig om er doorheen te kunnen komen. Als psycholoog mag ik zelf geen medicijnen voorschrijven. Dat gaat via de huisarts of een psychiater. Een goede samenwerking met de huisarts is heel belangrijk. De huisarts moet onder meer uitsluiten of de depressieve klachten niet worden veroorzaakt door een lichamelijke aandoening. Schildklierafwijkingen bijvoorbeeld kunnen ook depressieve gevoelens veroorzaken."
In de Verenigde Staten kunnen psychologen een post-doctorale masteropleiding 'Psychopharmacology' volgen, waarna zij zelf psychofarmica mogen voorschrijven. Tasha Tromp is daar een voorstander van. "Ik zou het een goede ontwikkeling vinden als alle psychologen die kans zouden krijgen. Hoe meer we weten over de werking, wisselwerkingen en bijwerkingen van medicijnen, hoe beter we daarop kunnen inspelen."
In haar huidige cliëntenbestand bevinden zich momenteel één Curaçaoënaar en één Arubaan. Op haar website verkondigt Tromp dat ze ook consulten in het Papiaments geeft, aangezien ze zich graag meer over haar 'eigen mensen' zou willen ontfermen. Tromp: "Ik werk al een tijdje samen met het Arubahuis. Er zijn veel Arubaanse en Curaçaose studenten die problemen hebben en we zijn aan het bekijken hoe we hen het beste kunnen helpen. Ik weet zelf heel goed hoe het is om door het aanpassingsproces heen te gaan. Het is niet altijd gemakkelijk. Eén van de redenen waarom ik voor mezelf ben begonnen, is om me te kunnen concentreren op de mensen die ik zelf graag zou willen behandelen en daar horen mijn eigen mensen natuurlijk ook bij. Dat komt zeker nog in de toekomst. Allereerst wil ik een gedegen netwerk opbouwen en mijn praktijk veilig door deze economisch moeilijke tijden heen loodsen."

Tromp onderschrijft het belang van het vinden van preventieve oplossingen ter bestrijding van psychische aandoeningen, al gaat ze, naar eigen zeggen, meer 'curatief' te werk. Tromp: "We leven in roerige tijden en ik doe binnen mijn beroep mijn uiterste best om een positieve bijdrage te leveren. Tijdens een cursus 'Positionering van de Eerstelijnspsycholoog', die ik recent heb gevolgd, kwam naar voren dat alle grote revoluties in de geschiedenis ongeveer vijftig tot zestig jaar duren. De meest recente revolutie was de digitale revolutie, waaruit met name het internet is voortgekomen. Men hoopt dat de volgende revolutie er één zal zijn waarin de nadruk ligt op geluk. Ik ben van mening dat we ons al in die richting aan het bewegen zijn. In de tussentijd geeft het mij veel voldoening om op microniveau mijn steentje bij te kunnen dragen en mensen een helpende hand toe te reiken in het (her)vinden van hun geluk."

Voor meer informatie over Tasha Tromp kunt u terecht op: www.psychologenpraktijktromp.nl

Leestip: 'De Depressie-epidemie' door Trudy Dehue

Tasha Tromp werd geboren op Aruba en studeerde ontwikkelingspsychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Ze werkte ondermeer bij een onderwijsbegeleidingsdienst op Aruba, het GGZ (vroegere RIAGG), Bureau Jeugdzorg, de forensische sector en de afgelopen 10 jaar in de eerstelijns. In 2010 startte ze haar eigen praktijk in de wijk Brakkenstein in Nijmegen. Ook werkt ze als part-time universitair docent aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Haar specialisatie is zelfvertrouwen, omdat "voldoende zelfvertrouwen essentieel is voor het lichamelijke en psychische welbevinden en het gevoel van geluk."

ÑAPA 2012
Nr. 18

INHOUD

1
Psychologe
Tasha Tromp
2
Spotlight
3
Geschiedenis
van de politie
4
Gezondheid
5
De Spaanse
muzikale erfenis
6
Culturele Agenda
7
Literatuurfestival
Trinidad
8
Varia
Puzzels
9
Eten&Drinken
10
Werken en
leven 2.0
11
Business
Columns
12
Business
Rubrieken
13
In bedrijf
14
Toerisme:
Puerto Rico

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
John Edgard Lotman
Aan deze Ñapa
werkten mee:
Misha Bemer
Deborah Bremmer
Monique Casimiri
Belinda Devid
Verele Ghering
Fred de Haas
Margot Hack
Erik van Kampen
Brede Kristensen
Shakti-Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Wouter Mol
David Jaramillo Moreno
Milangela Plate
Jan de Ruijter
Marcel Truyens
Hans Vaders
Bertine Vermeer
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Yellowstone:

Tikkende tijdbom, populaire bestemming

In de staat Wyoming ligt een prachtig natuurpark, het Yellowstone National Park, het eerste park in de wereld dat het predicaat 'National Park' kreeg. Dit is het meest geliefde park van de Verenigde Staten. Per jaar komen er meer dan drie miljoen bezoekers. Ze hangen hier de toerist uit, maar zijn zich er gewoonlijk niet van bewust dat ze zich op een tikkende tijdbom bevinden...

De grootste geiser is Grand Prismatic Spring.

Tekst: Deborah Bremmer

Dat het park zo geliefd is, is niet zo gek. Het heeft een geweldig landschap met een enorme verscheidenheid aan flora en fauna. U kunt er met uw auto doorheen rijden. Door het vele wild komt het regelmatig voor dat u moet stoppen. Vooral bizons en herten hebben er een handje van om de weg te versperren. Als u stilstaande auto's langs de kant van de weg ziet, is het zeker interessant om ook even te stoppen: misschien is er wel een wolf te zien, of zelfs een beer!

Het landschap kenmerkt zich door een groot aantal rivieren en meren, soms met enorme watervallen. Het park heeft ongeveer tienduizend warmwaterbronnen en circa vijfhonderd geisers. Dit is zo'n beetje de helft van het aantal geisers ter wereld. Een geiser is een door aardwarmte verwarmde natuurlijke heetwaterbron, die op min of meer gezette tijden een mengsel van heet water en stoom de lucht in spuit: een vulkanisch verschijnsel. Old Faithful is de beroemdste. Deze geiser spuit elke anderhalf uur een vijfenveertig meter hoge kolom van water en stoom omhoog. Andere beroemde geisers spuiten maar eens tussen de zes à acht maanden.

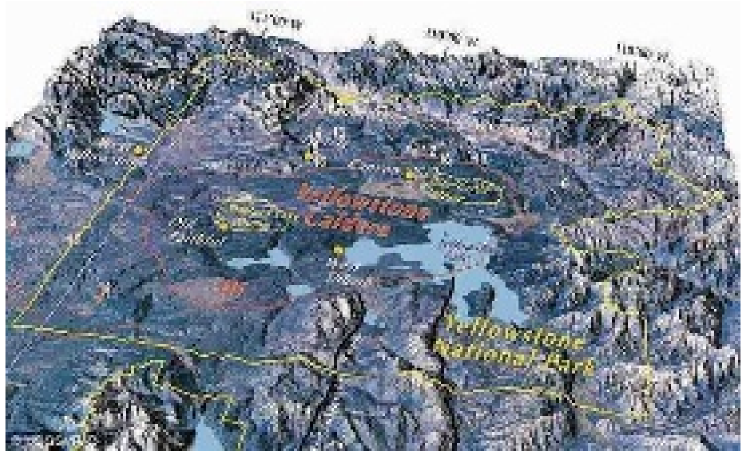

Yellowstone National Park ligt voor een groot deel op de Yellowstone caldera.

Het park heeft een geweldig landschap met een enorme verscheidenheid aan flora en fauna.

Hotspot

In de jaren 60 van de vorige eeuw ging de wetenschapper Bob Christiansen in Yellowstone op zoek naar de vulkaan die er in dit gebied moest zijn. Zijn zoektocht was echter tevergeefs. Later kwam hij erachter dat de gezochte vulkaan er niet zo uitzag als de meeste soortgenoten. Het was niet een soort berg, maar het hele park ligt op een enorme vulkaan, een caldera: een komvormige krater. Deze caldera ligt op een hotspot, een plek waar vanuit het binnenste van de aarde een grote massa gesteente met zeer hoge temperatuur bij het aardoppervlak komt. Eenmaal in de buurt van het aardoppervlak zal de aardkorst door de druk omhoog kunnen komen en mogelijk scheuren. Hotspots liggen normaliter onder de oceaan. Door hotspots zijn de eilanden van Hawaï en de Canarische eilanden ontstaan. Het bijzondere aan die onder Yellowstone is dat deze onder het vasteland ligt. Dit is bij geen enkele andere hotspot het geval. Daarom is de vulkaan in Yellowstone ook zo gevaarlijk.

Yellowstone National Park wordt dus niet voor niets een tikkende tijdbom genoemd.

De Yellowstone caldera is zonder twijfel de meest gevaarlijke vulkaan ter wereld. De laatste uitbarsting was zo'n 640.000 jaar geleden. Volgens de statistieken had er al lang weer een uitbarsting moeten zijn. Er zijn wel symptomen van een op handen zijnde eruptie.

Ook is er een groot aantal rivieren en meren met enorme watervallen.

Catastrofe

In 1973 gebeurde er iets heel bijzonders: het enorme meer in Yellowstone National Park begon aan één kant leeg te stromen. Geologen ontdekten dat aan de ene kant van het meer een soort bult was ontstaan, waardoor de bodem daar een stuk hoger lag en het water er aan de andere kant van het meer uit stroomde. Hieruit trokken de geologen de conclusie dat het geen dode vulkaan is, maar een actieve. Nog steeds stijgt de bodem in Yellowstone met enkele centimeters per jaar.
Als de vulkaan van Yellowstone in volle hevigheid uitbarst, zou dat weleens een enorme catastrofe kunnen betekenen. Bij een uitbarsting verwacht men een wolk die zowel bestaat uit vaste of halfvloeibare lava als uit gas en rotsen. Wie in zo'n wolk terechtkomt, zal onmiddellijk sterven door de hitte.
Een andere dodelijke factor is de enorme hoeveelheid as die vrij zal komen bij een ontploffing. Vulkanische as is niet zomaar as: deze zal, naar verwacht, bijna alles verwoesten binnen een straal van duizend kilometer.
Bij een vulkaanuitbarsting komen ook allerlei schadelijke stoffen in de lucht, zoals fluor. Deze fluor trekt de lucht in en wordt door de wind meegevoerd tot honderden kilometers verderop. Mensen ademen die fluor vervolgens in en dit kan op lange termijn ernstige gevolgen hebben voor het menselijk lichaam.

In het ergste geval zal de eruptie in Yellowstone grote gevolgen hebben, variërend van temperatuurdaling tot watergebrek, van zure regen tot een voedseltekort.

Wie het toch aandurft om zich op deze tikkende tijdbom te begeven moet er zeker drie dagen voor uittrekken. In de buurt van Yellowstone liggen de plaatsen Jackson, Cody, Bozeman en de Idaho Falls. Al deze plaatsen hebben een vliegveld, waar ook ruimschoots huurauto's verkrijgbaar zijn.

West-Yellowstone is een prachtige plek om te overnachten. Op dit strategische punt domineren vooral motels. Ook zijn er genoeg winkels en restaurants om de avond na een dag parkbezoek af te sluiten. Het is een mooi sfeervol stadje waar u vrij goedkoop kunt overnachten. U zit er slechts een mijl van de parkingang af.

Foto van de week

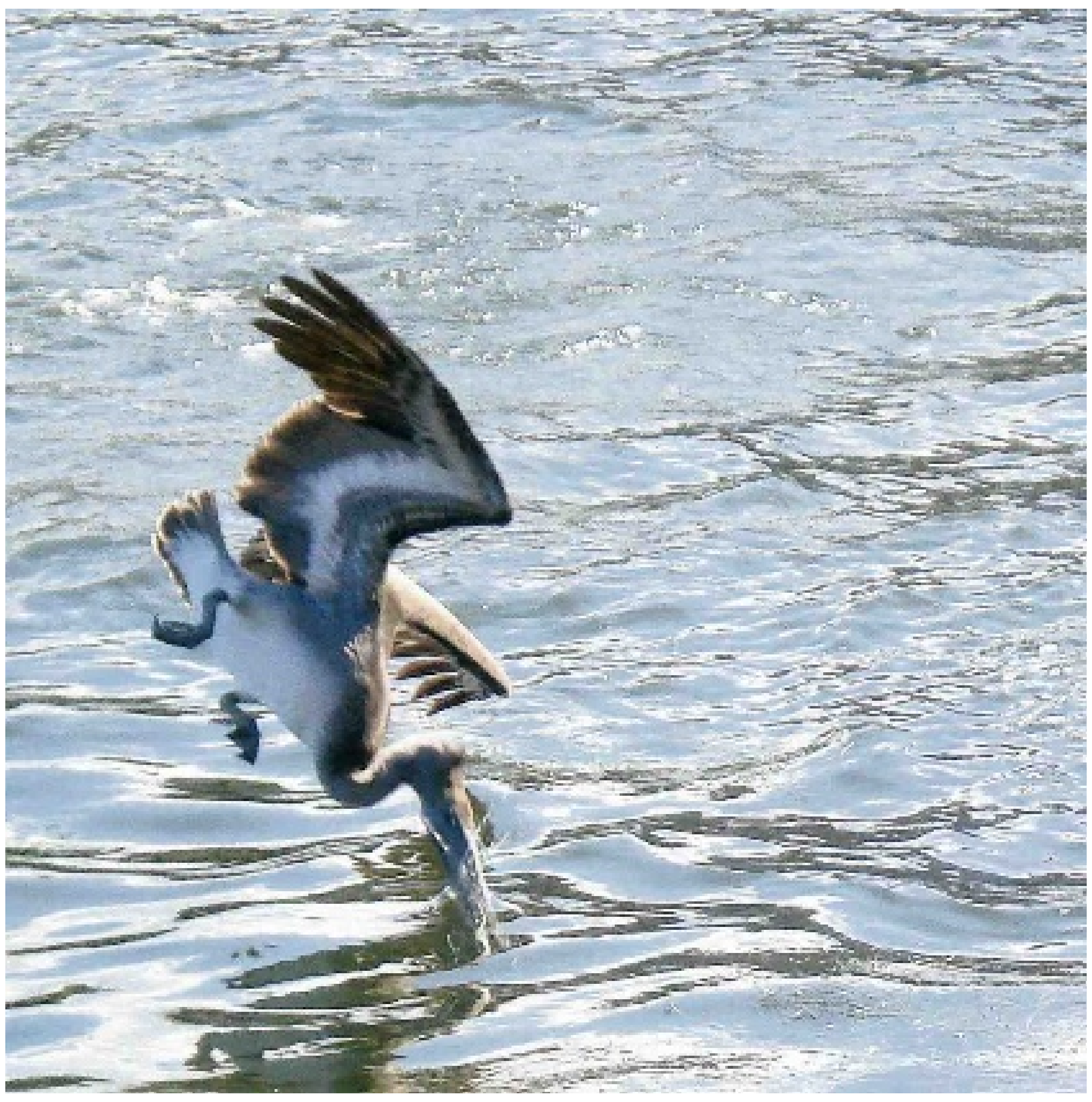

Raak! Deze pelikaan maakte een succesvolle duik en Johan van Eenennaam wist het net op tijd vast te leggen.

Heeft u ook een mooie foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

'Kijken'

Monique Casimiri

Het motto kijken en bekeken worden is zeker van toepassing op Curaçao. De een is nog mooier dan de ander bij bruiloften en partijen. Dames op hakken, veel bling bling, de heren in pak, de huid gepoederd. Maar niet alleen bij bruiloften en partijen.
Ook op het strand is dit fenomeen aanwezig. En hoewel mijn bikini's door de jaren heen met mijn maten zijn meegegroeid, lijken ze op het strand alleen maar kleiner te worden. Ik voel mij bekeken, maar kijk zelf ook mijn ogen uit. De nagels zijn gelakt, de benen geschoren, make-up en zonnebril maken het verschil.
In Nederland doe ik een dappere poging om gezien te worden. En dat lukt soms best goed, maar die winter hé. Die gooit behoorlijk wat roet in het spel. Heb je net dat leuke rokje uit de wasmand gevist, hemdje erboven op, blousje erbij. Tot zover gaat het goed, maar de spelbreker zit hem in de rest. Dikke maillot waardoor er geen been meer is te zien. Laat staan gelakte teennagels. Hoge laarzen waardoor ook de vorm van het been voor een groot deel wegvalt. Over het blousje een vest of trui. Dit alles verhult de meeste vrouwelijke vormen. Dikke winterjas die enige vorm, die een vest nog kan brengen totaal wegwerkt. Handschoenen verbergen gelakte handnagels en als kers op de taart: een muts over onze haren die net in model geföhnd waren.
Make-up is het enige dat nog zichtbaar is van mijn sexy, exotische uitstraling. Helaas, door de striemende wind en harde regen is de make-up uitgelopen, heb ik traanogen en een snotneus.
Zodra de lente zich aankondigt en de eerste zonnestralen zich aandienen gaan de lagen uit bij mij. Ik draag zomerschoenen zonder panty's, blousjes met een hemdje eronder en hooguit een zomerjas. De gevolgen zijn niet van de lucht. Ik kijk en zie dat ik bekeken word. Blikken volgen mij, ik voel mij weer thuis, zo was dat. Ik word aangesproken door onbekenden. Ik sta klaar om een compliment in ontvangst te nemen, schud mijn haar nog eens los en kijk snel in de etalageruit of mijn make-up nog goed zit.
'Heeft u het niet koud mevrouw', wordt mij gevraagd. 'U staat zo te bibberen'.
'Nee hoor', antwoord ik met onvaste stem en onzeker loop ik door. Snel naar huis om mijn imagodeuk op te warmen met dikke sokken, een warme trui, een kopje hete thee onder een fleece-deken op de bank. Even gauw de gordijnen dicht doen. Ik wil nu niet gezien worden.

Geschiedenis van de politie

‘Gekluisterd aan cultuur en natuur’

Oorspronkelijk werden politiële taken uitgevoerd door burgerwachten. Ordehandhaving onder slaven was in de eerste plaats de taak van de slaveneigenaren, de districtsmeesters, en in het verlengde hiervan van iedere blanke burger. De oudst bekende politie-instructies voor Curaçao dateren uit 1785. Hierin werd voor de schout en zijn dienders vastgesteld dat zij belast waren met een ordentelijk openbaar leven in Willemstad.

Tekst: David Jaramillo Moreno

De geschiedenis van de politie werd geschreven door Aart G. Broek. Amigoe-Ñapa-lezers konden er al van proeven door zijn bijdragen de afgelopen jaren. De talrijke verwikkelingen staan nu allemaal bij elkaar in een mooi gebonden uitgave. De belangrijkste gebeurtenissen en lijnen noem ik hierna.

De eerste ontwikkeling van een zeer bescheiden politiemacht speelde zich af in de achttiende eeuw tegen onduidelijke bestuurlijke en justitiële ontwikkelingen. Tussen 1795 en 1813 was Nederland een protectoraat en gebiedsdeel van Frankrijk, onder meer als Bataafse Republiek. Na de Napoleontische oorlogen werd Nederland weer een zelfstandige staat, Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, en werd het beheer van de koloniën een zaak van de overheid. In 1834 werd het ministerie van Koloniën opgericht die alle zaken regelde met betrekking tot de Antillen, waaronder de politie.

Marechaussee

Van een echte politiemacht is pas sinds 1839 sprake, toen de Brigade Koloniale Marechaussee werd opgericht. Broek opent dan ook zijn eerste hoofdstuk met een passage van de Curaçaose journalist John de Pool (1878-1947) over de bandeloosheid van met name Nederlandse matrozen in Willemstad en de reactie daarop van de toenmalige politie. De rol van de Nederlandse zeemacht was juist in die tijd om de ‘inwendige rust in de koloniën te verzekeren’ en dus niet om zelf voor onrust te zorgen. In de tweede helft van de negentiende eeuw was dit zo'n beetje de grootste onrust waar de politie mee te maken had. Met gedetailleerde cijfers laat de auteur zien hoe de Brigade Koloniale Marechaussee op de eilanden in 1863 gestructureerd was, in aantallen en in bezoldiging. Zo dacht men in 1863 dat 70 man genoeg was voor Curaçao en onderhorige eilanden. Dit was al een hele vooruitgang als men bedenkt dat de Brigade Koloniale Marechaussee per 1 januari 1839 in het leven geroepen was voor alleen het eiland Curaçao en begon met slechts zeven man!

Voor Sint Maarten en Sint Eustatius viel in de loop van 1848 ook het besluit om een Brigade Koloniale Marechaussee op te zetten. Hier speelde de afschaffing van de slavernij op de Engels- en Franstalige eilanden een rol, respectievelijk in 1838 en 1848. De rekrutering geschiedde echter vanuit het garnizoen op Curaçao, daar geen burger van Sint Maarten ertoe te bewegen was om het korps toe te treden vanwege ‘den ongunstigen hierbestaande dunk omtrent alles wat politiedienaar genoemd wordt’. De Nederlandse autoriteiten volgden overigens niet direct het Engelse en Franse voorbeeld.

De afschaffing van de slavernij op 1 juli 1863 leidde tot een uitbreiding van de brigade om de entree van 12.000 ‘nieuwe’ burgers in de samenleving te doen plaatsvinden zonder ordeverstoring. De enige grootschalige ordeverstoring in de tweede helft van de negentiende eeuw was de affaire-Sassen in 1871. Procureur-generaal W.K.C. Sassen had zich misdragen in het American Hotel aan de Otrobandazijde, wat opmerkelijk was aangezien hij juist als hoofd van de politie een voorbeeldfunctie had. De affaire had een diepere oorzaak en dat was de wrevel over het voortijdig vertrek van gouverneur A.M. de Rouville die onder de bevolking van Curaçao geliefd was. Een conflict met gouverneur H.F.G. Wagner leidde tot zijn ontslag, maar Sassen zocht zijn gelijk in de media zoals de krant De Civilisadó. Na de uitspraak van het Hof die in het voordeel van Sassen uitviel vonden er ‘grootschalige’ ordeverstoringen (met doden) plaats rond de woning van Sassen en werd hij gearresteerd. Deze dag, 24 november 1871, staat bekend als ‘bloedige vrijdag’ vanwege het gewelddadige optreden van politie en militie.

Eer

Op 1 september 1918 werd het Korps Marechaussee, een garnizoensdetachement en de veldwachters in één korps samengesmolten tot het Korps Burgerpolitie Curaçao. Hiertoe behoorde toen ook al een havenpolitie. Havenstakingen en het zogeheten bootwerkersconflict in 1921 maakten duidelijk dat de politiemacht niet opgewassen was tegen haar taak. Nederland had echter slechts belangstelling voor de politie wanneer het moederland zelf werd aangetast in haar eer. Dat werd duidelijk bij de ‘overrompeling’van het Waterfort in Punda door de Venezolaan Rafael Simón Urbina op 8 juli 1929. Hiervan werd in de Amigoe di Curaçao op 22 juni 1929 een ooggetuigenverslag opgenomen. Deze overval op het Waterfort had wellicht voorkomen kunnen worden als men geluisterd had naar het verzoek van gouverneur L.A. Fruytier in januari 1929 waarin hij vroeg om een aanvulling van het politiepersoneel. Fruytier zag de revolutionaire situatie in Venezuela en wist dat de beschikbare militaire en politiemacht niet in staat zou zijn de veiligheid van Curaçao te kunnen bewaren. Na dit incident werd de politiemacht verder versterkt en uitgebreid en werden vervolgens het Vrijwilligers Korps Curaçao (VKC) en het Vrijwilligers Korps Aruba (VKA) opgericht.

De jaren voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog vulden zich voor de politie met direct en indirect aan de oorlog gerelateerde zaken zoals bewaking, regulering van prostitutie en handhaving van de verduistering. In 1949 werd het Korps Politie Nederlandse Antillen (KPNA) opgericht bestaande uit diens voorgangers het Korps Militaire Politietroepen, het Korps Burgerpolitie en het Korps Veldwachters. Dit korps was als niet eerder verantillianiseerd door de Tweede Wereldoorlog, aangezien er in die jaren geen politie meer uit Nederland kon worden aangetrokken. Ruim voor de totstandkoming van het Statuut in 1954 bouwden de eilanden dus aan een eigen politiekorps. Het Nederlandse element bleef echter aanzienlijk.

Antillianisering

In 1954 werd het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden getekend. De Antillen verkregen daarmee in grote mate een eigen bestuur dat de lokale zaken, waaronder de politie, regelde. Met het ontstaan van de nieuwe koninkrijksverhoudingen raakte de procureur-generaal een belangrijk deel van de verantwoordelijkheid over de politie kwijt. De verschuiving van verantwoordelijkheid over de politie naar het niveau van de Antilliaanse regering was voor procureur-generaal J.J.A. Ellis in 1955 onverdraaglijk en hij stapte dan ook op.

De deelname van Antillianen in hogere rangen nam wel toe, maar kwam midden jaren vijftig nog niet tot de helft van de manschappen. Hierdoor kon toch nog niet royaal gesproken worden van een Antilliaans politiekorps. Onderbezetting en ontoereikende antillianisering waren jarenlang een groot probleem. De verhoudingen met Nederland kwamen onder druk te staan door wederzijds onbegrip en touwtrekken om eindverantwoordelijkheid. Naast aandacht voor de ‘reguliere’ politie in dit boek is er ook aandacht voor de Veiligheidsdienst Nederlandse Antillen (VNA) die met hulp en adviezen van de toenmalige Nederlandse Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) vanaf 1959 nieuw leven werd ingeblazen.

Met de revolte van mei 1969, waarvan de auteur ook de achtergrond behandelt, werd van de politie en de VNA het uiterste gevergd. Broek verdedigt het politiekorps en legt meer verantwoordelijkheid bij de Antilliaanse én de Nederlandse regering voor de revolte dan tot nu toe gebruikelijk. Uiteindelijk moest, zoals bekend, toch een beroep worden gedaan op militaire bijstand uit Nederland. Nieuwe tendensen ontwikkelden zich nadien, waaronder een zekere drang tot onafhankelijkheid. Awor nos ta manda (Nu nemen wij de touwtjes in handen) werd breed gedragen.

Betrokkenheid

Nederland heeft in de jaren zeventig en tachtig getracht om de bemoeienis met de eilanden te beperken. De status aparte van Aruba op 1 januari 1986 - die gepaard ging met de oprichting van het Korps Politie Aruba (KPA) - was ook bedoeld om naar onafhankelijkheid te leiden. Daar zou niets van terechtkomen en de banden met Nederland werden, vooral sinds 1990, weer aangehaald.

Sint Eustatius - R. Kooistra - 1964-5

Dit werd ook ingegeven door andere redenen. Zo kwam de integriteit van de eilandelijke politiekorpsen onder druk te staan, onder meer door de drugsgerelateerde criminaliteit, waarbij soms ook politiemensen betrokken waren. Dergelijke zaken hebben het vertrouwen in het politieapparaat jarenlang ernstig geschaad. Op 10 oktober 2010 werden ook Curaçao en Sint Maarten autonome landen in het Koninkrijk, terwijl Bonaire, Saba en Sint Eustatius directer onderdeel van Nederland werden. Dit leidde opnieuw tot een grondige herziening van het politiewezen op de eilanden. Ook dát wordt beschreven in de geschiedenis van de politie.

Wat het boek bijzonder maakt is niet alleen de gedetailleerde beschrijving van het wel en wee van de eilandelijke politiekorpsen gedurende zo'n tweehonderd jaar. De auteur heeft de geschiedenis afgezet tegen de bijzondere sociale en historische omstandigheden van de Nederlands-Caribische eilanden. Nederland mocht dan wel kolonisator zijn geweest, de bevolking heeft zich dit niet zonder meer laten aanleunen. Zo blijkt uit deze geschiedenis van de politie maar al te goed. Het boek bevat prachtige anekdotes ter illustratie van ervaringen en gevoelens onder de bevolking. Vooral de uit Nederland afkomstige politiemannen konden daar hun handen vol aan hebben.

De Nederlandse overheid heeft te vaak de eigen situatie gebruikt om het politieapparaat op de Antillen op te bouwen, waarbij ze meer dan eens uit het oog verloren wat de unieke eigenschappen waren van de afzonderlijke eilanden. Zo konden onderlinge verschillen worden genegeerd, maar ook het belang van de eigen Creoolse taal werd lange tijd volledig verwaarloosd.

Lessen

Lessen uit het verleden zijn wel geleerd. Dat illustreren de ontwikkelingen in het afgelopen decennium tan aanzien van bijvoorbeeld het Recherche Samenwerkingsteam (RST), de Koninklijke Marechaussee en de nieuwe korpsen. Het politiekorps van de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba heet voortaan Korps Politie Caribisch Nederland (KPCN) en bestaat uit een samenvoeging van een gedeelte van de capaciteit van het voormalig Korps Politie Sint Maarten, Sint Eustatius, Saba en het Korps Politie Bonaire, die samen weer deel uitmaakten van het voormalige KPNA.

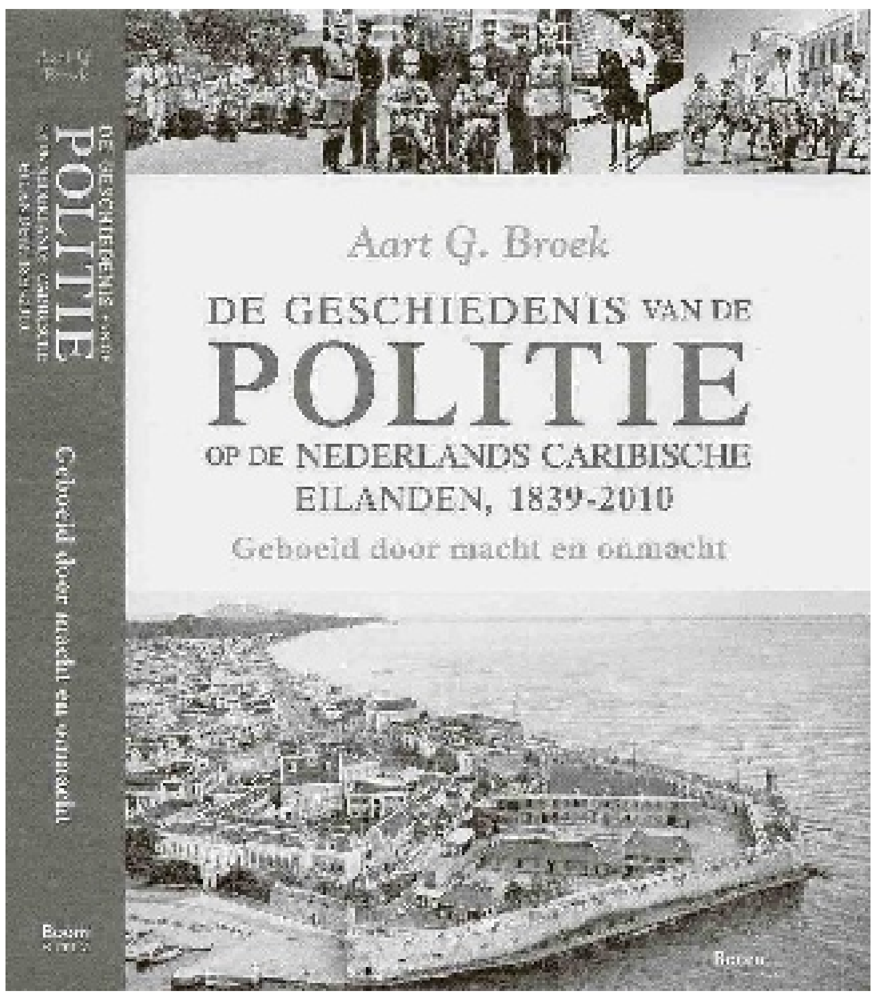

Het KPCN spant zich in om hernieuwde werving van personeel in nauwe samenspraak met lokale instanties uit te voeren. Het politiekorps Sint Maarten zet niet in op een antillianisering van het korps zoals dat in het verleden getracht is te doen maar om met de woorden van minister van Justitie Roland Duncan te spreken, naar de ‘juiste mix van mensen’, doelend op de vele sociaal-etnische groepen op het eiland. Dit korps mag zich verheugen in een groot aantal politiesollicitanten uit Nederland. De arm der wet is dus nog volop in ontwikkeling. Uiteindelijk zullen niet emoties maar verstand overheersen.

De eilandelijke bevolkingen zullen trots mogen zijn op haar eigen politiekorpsen en geschiedenis. Meer inzicht in het verleden leidt tot een meer zelfbewuste en nationaal gekleurde cultuur met een goed onderbouwde blik op de toekomst. Daarbij helpt de geschiedenis van de politie. Het boek bevat daarnaast uniek historisch fotomateriaal van de diverse politiekorpsen, van de Brigade Koloniale Marechaussee, het Korps Militaire Politietroepen en de Veldwachters. Dit boek is dus meer dan een geschiedschrijving van de politie van de Nederlands-Caribische eilanden. Daarom zou de ondertitel ‘gekluisterd aan cultuur en natuur’ ook gepast zijn geweest.

Aart G. Broek, De geschiedenis van de politie op de Nederlands-Caribische eilanden, 1839-2010; Geboeid door macht en onmacht. Amsterdam / Leiden: Boom / KITLV; gebonden, ingenaaid, stofomslag, fotokatern; 324 pp.; euro 24,90.

Versterkte politiepost, 1929.

Courthouse, politiebureau Sint Maarten ca. 1890 (KITLV).

Medisch

Vragen over... migraine

Tekst: Wouter Mol

Wat is migraine?
Migraine is hoofdpijn die in aanvallen komt. De hoofdpijn komt plotseling op, soms midden in de nacht zodat u er wakker van wordt. De pijn zit meestal aan één kant van uw hoofd. De pijn is hevig of bonzend. Door inspanning wordt de pijn erger. De aanval gaat vaak gepaard met misselijkheid en overgeven. Fel licht en hard geluid worden vaak slecht verdragen. Een half uur tot een uur voor de aanval kunt u schitteringen, flitsen of golvende beelden zien. Misschien heeft u tijdelijk een doof gevoel, tintelingen, of minder kracht aan één kant van uw lichaam. Ook spreken kan even moeite kosten. Een aanval kan 4 tot 72 uur duren, maar is meestal binnen één dag over. Sommigen hebben slechts af en toe een migraine-aanval; anderen hebben er regelmatig last van.

Wat veroorzaakt migraine?
Migraine ontstaat doordat de samenwerking tussen bloedvaten en zenuwbanen in de hersenen tijdelijk verstoord raakt. Aanleg speelt hierbij een rol. Waarom de een zelden een aanval heeft en de ander heel vaak is niet bekend. Bij vrouwen komt het vaker voor dan bij manen. Meestal begint migraine tussen het 10e en 30e jaar.
Vaak is er geen duidelijke aanleiding. Soms ontstaat een aanval na lang uitslapen, of juist te kort slapen, een nachtdienst, na vasten of na stress. Vrouwelijke hormonen hebben invloed op de migraine. Sommige vrouwen krijgen steeds migraine rond de menstruatie. Bij gebruik van de anticonceptiepil kan de migraine verergeren of juist verminderen. Tijdens de zwangerschap kunnen de klachten verminderen. Na de overgang blijkt de migraine bij een kwart van de vrouwen te verminderen. Bij de helft verandert er niets, bij een kwart neemt de migraine zelfs toe.
Bepaalde stoffen in voedingsmiddelen kunnen de aanvallen uitlokken, bijvoorbeeld smaakversterker (in Chinese en kant- en klaargerechten), sulfiet (in wijn), nitraat (in bleekselderij, andijvie, spinazie, sla, venkel, koolrabi, spitskool, Chinese kool en rode bieten) en aspartaam (kunstmatige zoetstof).

Wouter Mol is huisarts te Curaçao

Helpt het als je chocola, citrusvruchten en rode wijn vermijdt? Of is dat een fabel?
Er zijn verschillende factoren die een aanval kunnen uitlokken. Bijvoorbeeld heftige emoties (stress, woede, zorgen, verdriet), vermoeidheid, weersveranderingen of overmatige inspanning. Ook bepaalde voedingssupplementen kunnen migraine uitlokken: cafeïne (koffie), chocolade, sulfiet (in wijn), alcohol of bijvoorbeeld kaas. Het kan per patiënt verschillen wat de precieze veroorzaker of 'trigger' is om een migraine-aanval te krijgen. Het is daarom raadzaam om een 'hoofdpijndagboek' bij te houden om zo de precieze 'trigger' te kunnen achterhalen.

Jeugdmigraine: waarom is daar zo weinig over bekend?
Op zich verschilt jeugdmigraine niet van gewone migraine. Deze is vaker tweezijdig, de duur is 30 minuten à 48 uur. Het is alleen vaak moeilijk om migraine te diagnosticeren bij kleine kinderen waardoor deze niet altijd opgemerkt wordt.
Kinderen met migraine hebben vaak last van slaapwandelen en ook meer last van wagenziekte. Migrainepatiënten zijn psychisch niet anders dan andere kinderen, maar veelvuldige migraine-aanvallen kunnen wel het gedrag beïnvloeden. Zelfs baby's kunnen een migraine-aanval hebben (braken, bleek worden). Meestal wordt dit niet onderkend en beschouwd als darmkrampen.

Wat is de behandeling?
Stap 1 in de behandeling van migraine is het innemen van een middel tegen braken, bijvoorbeeld een zetpil.
Stap 2 is behandeling met normale pijnstillers die vrij verkrijgbaar zijn bijvoorbeeld ibuprofen, naproxen, diclofenac.
Stap 3, indien stap 2 niet of onvoldoende effect heeft. Dan kan de huisarts zogenoemde migraine-pillen voorschrijven. Dit zijn triptanen. De werking van triptanen is drieledig: bloedvatvernauwing, remming van zenuwontstekingen en remming van prikkeloverdracht van pijn. Triptanen zijn in vele toedieningsvormen verkrijgbaar Bijvoorbeeld als tablet, smelttablet, neusspray, inhalator, zetpil of injectie.
Triptanen werken alleen bij migraine (en clusterhoofdpijn). Bij andere vormen van hoofdpijn zijn ze niet werkzaam.

- Deze middelen helpen niet voor de aura (fase voordat de hoofdpijn begint). Verder zijn ze in alle andere stadia van de aanval werkzaam. Ze kunnen beter niet tijdens de aura worden ingenomen omdat ze dan al gedeeltelijk uitgewerkt zijn wanneer de hoofdpijn begint.

- Bij éénderde van de mensen is het triptan al uitgewerkt voordat de hoofdpijnaanval voorbij is. Als de hoofdpijn weer erger wordt, kunt u een tweede dosis nemen.

- Wanneer de oorspronkelijke hoeveelheid de hoofdpijn helemaal niets vermindert, is het meestal niet zinvol een tweede dosis te nemen.

Kan je genezen van migraine?
Nee, je kunt niet genezen van migraine. Meestal is het zo dat na het 50e levensjaar de frequentie van de aanvallen minder wordt. Je groeit er als het ware overheen. Ook kan je proberen je levensstijl dusdanig aan te passen dat uitlokkende factoren worden vermeden.

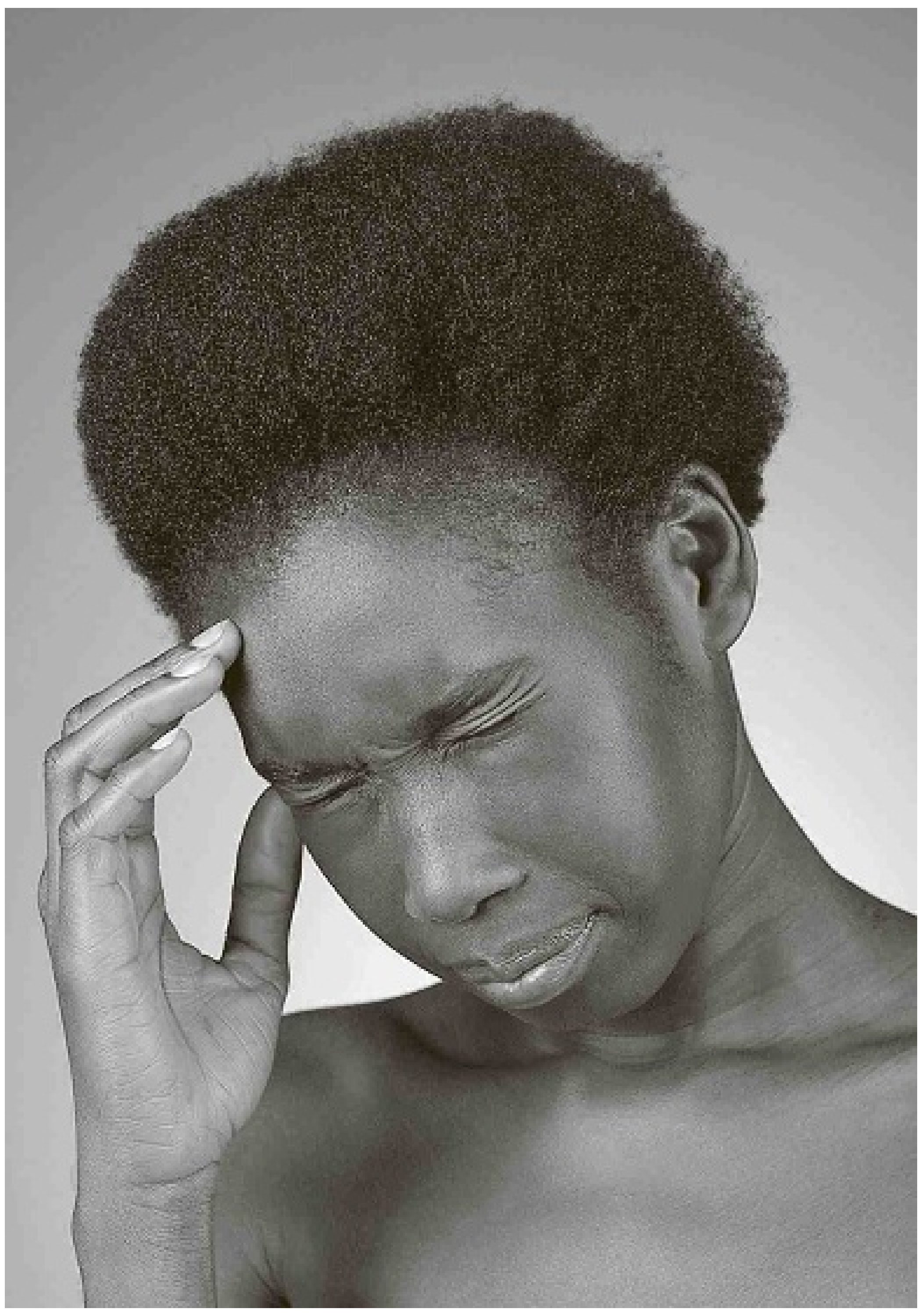

Mens & Psyche

Pathologisch liegen

Ieder mens heeft weleens een leugentje verteld. Volwassenen wenden bijvoorbeeld leugens aan om het zichzelf gemakkelijker te maken in bepaalde sociale situaties. Zo pakt u een boodschap even wat mooier in, omdat u weet dat een al te directe uiting van uw mening niet in goede aarde zal vallen. En, wanneer de ober in een restaurant vraagt hoe het met u gaat, antwoordt u ook 'goed', los van hoe u zich voelt.

Tekst: Milangela Plate

Dergelijke gevallen worden over het algemeen omschreven als een leugentje om bestwil, een leugentje om iemand niet te kwetsen of om ergens onderuit te komen. We zouden kunnen zeggen dat deze leugens een sociale functie hebben. Bij pathologisch liegen of ziekelijk liegen ligt dat anders.

Pathologisch liegen
Iemand die pathologisch liegt is constant geneigd om gefantaseerde gebeurtenissen te presenteren als de waarheid. Dat kan extreme vormen aannemen. Zoals bij een man wiens vriendin de relatie verbreekt nadat alle leugens die hij aan haar en haar ouders vertelde uitkwamen. Zijn hele leven had hij bij elkaar gelogen. Hij had geen werk meer, maar hield dit voor zijn omgeving verborgen en vertelde aan zijn partner dat hij een hoge functie bekleedde bij een farmaceutisch bedrijf. In werkelijkheid ging hij elke dag rondrijden in zijn auto en bleef hij overnachten in hotels om zijn leugens te kunnen staven. Om de kosten enigszins binnen de perken te houden overnachtte hij later zelfs in zijn auto. Ook had hij zijn vriendin wijsgemaakt dat zijn ouders in de Verenigde Staten woonden en daar hoge functies bekleedden in de zakenwereld.

Het voorbeeld illustreert dat het leven van de pathologische leugenaar van leugens aan elkaar hangt. Met zijn overtuigingskracht en uiterlijke schijn van oprechtheid en overtuigingskracht weet een pathologische leugenaar steeds zeer aannemelijke verklaringen te geven voor de vele gaten en tegenstrijdigheden in zijn verhalen. Deze leugens worden meestal herhaald gedurende een periode van jaren, waarbij ze uitmonden in een levensstijl.

Pathologische leugenaars zijn zich goed bewust van hun leugens en zijn niet bang dat hun leugens zullen uitkomen. Ze zijn er aan gewend dat ze met hun verhalen wegkomen. Het liegen gaat hen gemakkelijk af en bezorgt de pathologische leugenaar geen vervelend gevoel, maar juist een gevoel van macht. Zoals een pathologische leugenaar het verwoordde: "Liegen is een machtsmiddel. Met liegen kan je de wereld aanpassen, vervormen, kneden naar jouw wens. Dat werkt verslavend."
Mensen die pathologisch liegen zijn doorgaans heel charmant en zijn in staat om met veel overtuigingskracht leugens te vertellen. Ze hebben vaak een goed geheugen en onderhouden veelal oppervlakkige contacten, die vaak wisselen. Op die manier is het gemakkelijker om de schijn op te houden. Desondanks stapelen zich door de jaren heen steeds meer problemen op in het leven van de pathologische leugenaar, die door het liegen worden veroorzaakt, bijvoorbeeld relatieproblemen, problemen op het werk, faillissement en gedwongen verhuizingen.

Redenen
De reden waarom mensen pathologisch liegen is niet eenvoudig aan te geven. De één liegt om zich beter voor te doen, of interessanter, rijker, intelligenter. Vanuit onzekerheid of de behoefte aan aandacht creëren zij met leugens een meer aantrekkelijke identiteit. De ander liegt puur om er zelf beter van te worden. Bij weer een ander kan er sprake zijn van een impulscontrolestoornis, waardoor hij zijn impuls om te liegen moeilijk kan beheersen. Daarnaast zijn er mensen bij wie een persoonlijkheidsstoornis aan het pathologisch liegen ten grondslag ligt, zoals bij een Antisociale Persoonlijkheidsstoornis. In dat geval ziet betreffende persoon de consequenties van het liegen niet in.

Pseudologica Fantastica
Pathologisch liegen en Pseudologica Fantastica worden vaak met elkaar verward. In tegenstelling tot een pathologische leugenaar beseft de persoon met Pseudologica Fantastica niet dat wat hij vertelt niet waar is. Hij beleeft zijn verhaal als een herinnering die werkelijk heeft plaatsgevonden. Een voorbeeld van een geval van Pseudologica Fantastica is een in zijn carrière gefrustreerd persoon, die zich inbeeldde van allerlei vorsten en koningen af te stammen. Hiervoor zette hij zelfs een hele stamboom in elkaar. Vaak wijken de herinneringen enorm af van de werkelijkheid en dan kan het zelfs voorkomen dat de persoon bijvoorbeeld denkt dat hij een genie is en talloze boeken geschreven heeft. Pseudologica Fantastica grenst aan een waandenkbeeld, waarbij iemand in een andere werkelijkheid leeft.

Pathologisch liegen zit diep in het karakter en het gedrag ingesleten. Soms is er sprake van een overlap tussen pathologisch liegen en Pseudologica Fantastica. Dit gebeurt wanneer de schijnwereld die de pathologische leugenaars hebben opgebouwd zolang heeft voortgeduurd en zo sterk is geworden, dat ze zelf ook niet meer weten wat waar is en wat niet. Pathologische liegen is met psychotherapie te verhelpen, wanneer de cliënt zelf ervoor kiest om een behandeling aan te gaan. In dat initiatief worden zij echter vaak belemmerd door een gebrek aan ziekte-inzicht.

Milangela Plate is psycholoog/ gerontoloog. Email: milangela.plate@takecare.an

De Spaanse muzikale erfenis (2)

Enige tijd geleden nam onze medewerker Fred de Haas u in Ñapa mee op een sentimental journey naar 'Het Daniel Santosgevoel in de Cariben'.
In onderstaand artikel gaat hij terug tot de wortels van de muzikale erfenis die het Caribisch gebied en Latijns-Amerika van het oude Spanje hebben ontvangen. Deze wortels reiken tot in de late Spaanse Middeleeuwen en het vroege Middellandse Zeegebied. De politiek van Ferdinand en Isabella van Kastilië, de activiteit rond de Spaanse handelsvloten, de rijke Spaanse taal, de regionale invloeden van het Iberisch schiereiland, de vele Spaanse muziekinstrumenten en versvormen, de Flamencomuziek van de Andalusische zigeuners die nog te horen is in de harpmuziek van Vera Cruz, de oude Arabisch-Andalusische akkoordenschema's die nog doorklinken in de Polo van het Venezolaanse eiland Margarita getuigen nog steeds van een innige verbondenheid van het Caribisch gebied en het Latijns-Amerikaanse continent met de muziekcultuur van de vroegere Spaanse conquistadores.
Neem vooral rustig de tijd om de in het artikel aangegeven koppelingen met You Tube te maken om dit zo rijke verleden muzikaal te laten spreken.

Festival van Venezolaanse muziek

Tekst: Fred de Haas

Vanaf de 15e eeuw heeft de economische en culturele invloed van Spanje zich doen gelden in de Cariben en op het vasteland van Zuid-Amerika.

Een van de culturele componenten wordt gevormd door de Latijns-Amerikaanse muziek waarvan de wortels tot diep in de Spaanse middeleeuwen, de renaissance en de barok reiken. Dat geldt niet alleen voor de 'academische' salonmuziek, maar ook voor de volksmuziek, genres waartussen in de voorbije eeuwen een opmerkelijke overdracht plaatsvond.

Arabische ondertoon
De in de eerste aflevering vorige week vermelde instrumenten hebben meestal dezelfde stemming als die welke ze hadden in de 17e eeuw. Bij het stemmen van hun instrument moesten de muzikanten kennelijk aanvoelen hoeveel ze een bepaalde snaar moesten aandraaien. Luís Milán schreef in zijn 'El Maestro' uit 1535 in een aanwijzing voor het stemmen: 'Subiréys la prima tan alto quanto lo pueda sufrir' (de eerste snaar net zo hoog aandraaien tot ie net niet knapt).
Vaak hebben die stemmingen ook een Arabische inslag. Dat geldt onder meer voor de bandola (Venezuela), de jarocho (Vera Cruz), de tres (Cuba), de Portorikeinse cuatro, de bordonúa (Puerto Rico, Santo Domingo), ook genoemd de 'guitarra ronca' vanwege zijn dikke snaren (bordones) en de laúd (Cuba, Puerto Rico voor guajiro- en jíbaro-muziek).
In Spanje ging men, na de verdrijving van de Arabieren, de voorkeur geven aan de 'guitarra latina' boven de 'guitarra morisca' (www.Musica Medievale – 'Chitarra Moresca' (asc. 30") - Simone Sorini, YouTube).
Dat had consequenties voor de ontwikkeling van de muziek, want met het verdwijnen van dit instrument verdween ook de mogelijkheid om de subtielere toonverschillen te maken die zo kenmerkend zijn voor de Arabische muziek. Er blijven maar weinig sporen achter van die vroegere subtiele modulaties en opeenvolgende harmonieën. In de Spaanse flamencozang zijn de Arabische modulaties wel - zij het gedeeltelijk - bewaard gebleven. De invloed van de flamencomuziek is beperkt gebleven tot de Caribische kusten van Mexico en Venezuela. Daar treft men die typische dalende akkoordengang aan. De invloed van de flamencomuziek blijkt ook uit sommige muziek uit het noorden van Venezuela (Ridel Castro y El Perico de Miranda, YouTube) Vera Cruz (Huapango (arpa), de Veracruz para el mundo, YouTube) waar men op de harp speelt alsof het leven ervan afhangt.

De Spaanse vloot
Ongetwijfeld heeft de bemanning van de Spaanse schepen, die uit vele streken van Spanje en het Middellands Zeegebied afkomstig was, hun schat aan nationale liederen meegenomen en verspreid. Net als de ridderromans hebben de liederenbundels hun weg gevonden naar de Nieuwe Wereld. Daarbij is er zeker ook sprake geweest van Arabische invloed uit het Middellands Zeegebied.

Ook het Gregoriaans en de kerktoonladders hadden hun invloed. In onze tijd maakte Violeta Parra hiervan dankbaar gebruik in veel van haar liederen (www. 'se juntan dos palomitas'. Violeta Parra, YouTube).

Terwijl de Afro-Portugese Creoolse talen ontstonden in Luanda, São Tomé en Kaapverdië kregen ook de Afrikaanse zangstijlen vaste voet in de Nieuwe Wereld. Koor en solist werden onderdeel van een vast muziekpatroon (www.Singing Fisherman of Ghana, YouTube). De majeur- en mineurtoonaarden uit de overgangstijd van renaissance naar barok zorgden voor de melancholieke toon van veel liederen (www.Barroco Hispanoamericano (Nueva España), YouTube).

Men zong graag verzen van 10 regels, de zogenaamde 'décimas', ook een uitvinding van Vicente Espinel. De populaire décima (www.décimas de panamá: torrente gallino zárate, tema el amor, YouTube; www. Isabel y Ángel Parra, 'Décimas del folklore venezolano', YouTube) heeft zich verspreid over het hele Caribische gebied. In Venezuela heet hij 'galerón' (www.Jesús Avila/canción: galerón en playa de moreno, YouTube). Deze naam is misschien ontleend aan de 'Fiesta de los galeones' dat vanaf het begin van de 17e eeuw werd gevierd op het vasteland als dank voor de veilige aankomst van de Spaanse vloot uit Spanje. De vloot van Cartagena werd 'La flota de los galeones' genoemd omdat er oorlogsschepen (galeones) meevoeren ter bescherming van de handelsschepen. Een andere verklaring relateert de liederen aan de naam van de lange konvooien van wagens die zich in vroeger tijden verplaatsten over de Llanos en die 'galeras' werden genoemd. De liederen die onderweg zouden zijn gezongen zouden daarom 'galerones'zijn genoemd.
Met dat type etymologieën moet je echter voorzichtig zijn. Veel van dit soort etymologieën zijn wel leuk, maar er is vaak geen gedocumenteerd bewijs voor.

In het binnenland
In het achterland van de grote havensteden ontwikkelde zich in de loop van de 17e en 18e eeuw een landelijke muziekstijl die zich tot op de dag van heden gedeeltelijk heeft gehandhaafd. In het binnenland woonden veel mestiezen en mulatten die vanwege hun lage sociale status met nogal minachtende namen werden aangeduid: guajiros, jíbaros, llaneros, criollos, jarochos. 'Boeren' zouden wij zeggen. Deze namen zijn nu gemeengoed geworden en worden niet langer als minderwaardig gevoeld. Integendeel.
De liederenschat en muziekstijlen van deze mestiezen en mulatten vertoonden veel onderlinge overeenkomsten, hoewel de mensen ver van elkaar vandaan woonden en contacten dus schaars waren. Daarnaast ontwikkelde elke streek ook zijn eigen stijl.
Overal werd gedanst op feesten die 'fandangos' werden genoemd. Uit de contacten op deze fandangos ontwikkelden zich vele muzieksoorten zoals de son jarocho en de joropo, die ook weer onderverdeeld wordt in genres zoals de zumba-que-zumba en de golpe.

Dansen uit Colombia

Sporen
Voor de leek is het niet eenvoudig om sporen aan te wijzen die de oude Spaanse muziek in de Latijns-Amerikaanse muziek heeft achtergelaten. Maar om ons toch een beeld te kunnen vormen van die oude invloeden zijn er toch wel wat bekende muzikale verschijnselen aan te wijzen die hierop duiden.

Wie een voorbeeld wil hebben van een oude Andalusische volgorde van akkoorden kan eens luisteren naar een Polo Margariteño (www. Soledad Bravo - Polo Margariteño, YouTube) of, iets bekender wellicht, 'Chan Chan' van Francisco - Compay Segundo - Repilado uit Cuba (www. Buena Vista Social Club - Chan Chan, YouTube). Ook liederen in de stijl van 'La llorona' uit Mexico (www. La Llorona - Susana Harp, YouTube) zijn goede voorbeelden. Als je 'La llorona' in E-mineur speelt op de gitaar krijg je de volgende volgorde van akkoorden: E-mineur, D-majeur, C-majeur, B7 (septime):

Om een idee te krijgen van een oud Andalusisch akkoordenschema zou u ook eens kunnen luisteren naar een interpretatie van het 16e eeuwse Spaanse 'Guárdame las Vacas' ('Hoed mijn koeien') van Luis de Narváez op YouTube, bijvoorbeeld in de uitvoering van Shirley Ramsey op luit/vihuela of van Julian Bream op gitaar (www.diferencias sobre 'guárdame las vacas' - luys de narváez, YouTube). De naam intikken achter de koppeling (bijvoorbeeld YouTube, Julian Bream).

De 'rasgueo', dat wil zeggen het met alle vingers strijken over de snaren is al een heel oude manier van spelen. In de Quijote van Cervantes uit 1605 lezen we op bladzij 268 (El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha. Editorial Porrúa, vigésimo edición, México, 1981): 'era un poco músico y tocaba una guitarra a lo rasgado, de manera que dezian algunos que la hazia hablar' (hij liefhebberde in muziek en liet bij het gitaarspelen al zijn vingers over de snaren glijden, zodat het leek of hij de gitaar liet spreken).
Sommige moderne muzikanten die op de Paraguayaanse of Venezolaanse harp spelen maken halve tonen op de harp door de nagel van een vinger op de klankkast onder een bepaalde snaar te drukken. Dat deed men in de 16e eeuw ook al en die - geniale maar primitieve - manier om halve tonen te maken heette 'a la manera de Ludovico' (op de manier van Lodewijk), de naam van een virtuoos uit die tijd. Die terminologie wordt nog gebruikt in Venezuela en Colombia.
Een ander overblijfsel uit de Spaanse koloniale tijd is het gebruik van de falset, die wel werd toegepast in arbeidsliedjes van zeelui uit het vroege Middellandse Zeegebied. Men noemde dat de 'arte de zalomar'. 'Zalomar' is een verbastering van het Arabische 'salam' ('vrede') dat werd gezongen bij het aan boord halen van de vis.
Je hoort die falset in de Mexicaanse Son Huasteco en de 'Cardenche' uit Noord-Mexico, een soort à capella koorzang uit La Laguna (Coahuila en Durango, Mexico). Luister eens naar www.canción cardenche, YouTube of, als u tegelijkertijd wilt kijken en luisteren naar een echt Zuid-Amerikaans tafereel en naar iemand die vier minuten nodig heeft om een onverstaanbare inleiding te houden waar niemand naar luistert: www.Cardencheros de Sapioriz, Dgo.5° Encuentro de Danzas de La Laguna, YouTube).
Men neemt aan dat de falset van oorsprong Arabisch is en stamt uit het oostelijk Middellandse Zeegebied.

De dans
De Zuid-Amerikaanse dansen zijn afgeleid van de straat- en volksdansen uit het 17e eeuwse koloniale Spanje. Een goed voorbeeld hiervan is de 'zapateo', het trappelen op de Arabische manier ('A la manera morisca') op een houten podium of plankier.
Wat opvalt bij de Zuid-Amerikaanse dansen is dat de dansers nauwelijks armbewegingen maken, terwijl die manier van dansen juist in Andalusië zo populair was. De armen hangen in Zuid-Amerika meestal langs het lichaam en er wordt dus gedanst op z'n Engels of op de manier zoals de Portugezen volksdansen in de Algarve.
De meeste dansen zijn afgeleid van de dansen met zang uit de Spaanse renaissance. Het ritme was meestal driedelig, hoewel het tweedelige ritme ook aanwezig was in de boerendansen, vooral in de 'villano' die snel werd gedanst (www.Al villano se la dan - anónimo siglo XVII, YouTube). Met mooie illustraties uit Cervantes' Don Quijote door Gustave Doré en daaronder de Spaanse tekst:

Al villano se la dan
la cebolla con el pan.
Para que el tosco villano,
cuando quiera alborear,
salga con su par de bueyes
y su arado (¡otro que tal!)
le dan pan, le dan cebolla,
y vino también le dan.
Ya camina, ya se acerca,
ya llega, ya empieza a arar.
Al villano se la dan
la cebolla con el pan.

De boer krijgt brood
De boer krijgt uien
Als hij vroeg is uit de veren
Met zijn ossen en zijn ploeg
(daar gaat ie weer!) en
Krijgt hij brood en krijgt hij uien
En ook wijn.
Hij is op weg, daar zal ie zijn,
Hij slaat de hand nu aan de ploeg
De boer krijgt brood
De boer krijgt uien
Voor zijn dagelijks gezwoeg.

In de Zuid-Amerikaanse dansen is veel bewaard gebleven van de terminologie en choreografie van de salondansen die voor het 17e eeuwse Andalusië goed gedocumenteerd zijn.

Tot slot
In bovenstaand artikel hoop ik u een idee te hebben gegeven van de wijze waarop de cultuur van het Iberisch schiereiland zich in vroeger eeuwen heeft genesteld in de verste uithoeken van het Caribisch gebied en Latijns-Amerika.

Misschien is dit een aansporing om eens zelfstandig op zoek te gaan naar bronnen die ingaan op de muziek die eigen is aan bepaalde landen en streken. De kans is groot dat u goede literatuur vindt op de zoekmachine 'Google Scholar'. Ook YouTube is een mooie bron. Maar een kritische blik blijft geboden. Kijkt u om te beginnen en om in de geest van dit artikel te blijven vooral eens op YouTube: http://www.musicatemprana.com/

Als u ook een idee wilt krijgen van de wijze waarop men musiceerde in de 'donkere' middeleeuwen in het zuiden van Europa, vierhonderd jaar voordat Columbus de Nieuwe Wereld zou betreden, neem dan ook even de tijd om te luisteren naar: Jordi Savall, Hespèrion XXI, la Capella Reial de Catalunya, YouTube.

N.B. Plak, indien gewenst, de in dit artikel aangegeven YouTube-koppelingen in de adresbalk van uw internet browser.

Dansen uit de Renaissance

Culturele Agenda

KUNST & EXPOSITIES

The many faces of love
Op 9 mei vindt in Landhuis Bloemhof de opening plaats van de tentoonstelling 'The many faces of love - The Renaissance of Art Nouveau', mozaïek van Susan Rudolf. In deze collectie zijn verschillende kleurrijke impressies en expressies van liefde te zien. Deze expositie is te bekijken tot en met 2 juni.
(Zie kader)

Terra
Tot 18 mei is in Mon Art Gallery een tentoonstelling te bezichtigen met de titel 'Terra' met keramische sculpturen van Marlies Schoenmakers en schilderijen van Mimi van Bindsbergen.
Mon Art Gallery is open van maandag t/m zaterdag van 09.00 - 19.00 uur non-stop. Meer informatie: www.monartgallerycuracao.com

Marshe di Artesania
Bij Landhuis Habaai is op zaterdag 12 mei van 10.00 -15.00 uur weer een Marshe di Artesania op de parkeerplaats bij het landhuis. De markt staat in het teken van Moederdag, dus voor de kinderen (en vaders) een uitstekende mogelijkheid om een bijzonder cadeau te kopen. Mocht u belangstelling hebben om uw handgemaakte spullen te verkopen op de markt, dan kunt u zich opgeven tot 5 mei.
Gallery Alma Blou, Fr. Radulphusweg 4, 4628896.

Children, The Colors of Curaçao
Fundashon di Artista wil de creativiteit van kinderen meer onder de aandacht brengen en tegelijkertijd kinderen stimuleren om hun fantasie te gebruiken en zelf iets te maken. Klein College, het Vespucci College, de Pedro Luis Brionschool en de naschoolse opvang NSO Alles Kids hebben elk twee grote houten panelen beschilderd met als thema 'Children, The Colors of Curaçao'. De panelen zijn te zien in het Rif Fort. Er worden meer scholen uitgenodigd, zodat er de komende maanden een doorlopende expositie is van steeds nieuwe werken. In augustus zijn alle panelen tegelijk te zien.

MUZIEK

Keke Willems: 'Haleluya'
Keke Willems treedt op samen met Roy Gasias, Reinier Lijfrock, Vellanira Reed, een live band en danseressen. Het populaire 'Haleluya', maar ook andere bekende nummers waaronder 'Danki Oh Dios' en 'Spiritu Di Dios' en nieuw werk zoals 'The Prayer', nu voor het eerst in het Papiamentu, samen met de talentvolle Vellanira Reed. In het voorprogramma onder anderen Liesje Liespier, Melania van der Veen, Deetje Koko, pastor Raul en Susana Phillipse.
Zaterdag 5 mei 20.00 uur
Zondag 6 mei 19.00 uur
Locatie: K Center, Bethencourtstraat, Brievengat.
Entree: 55 gulden in de voorverkoop / 65 gulden aan de deur.
Kaarten zijn verkrijgbaar bij Mensing's Caminada, Tik Tak, Koko Loko, Mana Bookstore (tegenover Radulphus College) en K-Center.

Moederdagvoorstelling: You're special to me
Muzikale moederdagvoorstelling van Tariq (gitaar) en Nelson (saxofoon). Reinier Lijfrock, Tito Doran en Jarnice Aitatis zijn uitgenodigd om te zingen, Michael Anthony om saxofoon te spelen.
Zondag 13 mei om 19.00 uur
Entree: 20 gulden
Locatie: La Tentashon

NIEUW & OPMERKELIJK

Van vroegtijdige diagnostiek tot na opnames
Jaarlijks congres van Kas Hugenholtz op 11 en 12 mei met als onderwerp 'Van vroegtijdige diagnostiek tot na opnames'. Dementie neemt toe op Curaçao, en dit onder steeds jongere mensen. Het tijdig signaleren en handelen zijn van groot belang. Diverse sprekers belichten dit vanuit hun discipline.
Caribpublishing is aanwezig met het assortiment (nieuwe) boeken op het gebied van ouderenzorg.

Gifts and Art open house
Op 6 mei van 10.00 - 18.00 uur is er een Gifts and Art open house aan de Kaya Alonso de Ojeda 38, Saliña Harbour View. Unieke decoratie-items en potpourri's door 'Crafted by Angel', boeken van Margith Dacomo, schilderijen van onder anderen de schilders Jones en Bart en (lokale) kruiden. Iedereen is van harte welkom! Regalá bo mes e arte di regalá! Voor meer informatie kunt u altijd bellen naar: 514-9424.

Dansmassage-workshop
Ubuntu, wellness-centrum, zaterdag 19 juli van 15.30 tot 18.30 uur
Sta. Rosaweg 23
kosten: Fl 60,- p.p.
max. 12 personen
opgeven voor 11 mei bij Margarete van der Wingen tel. 6642181 of
e-mail: margaretevanderwingen@gmail.com

DANS & THEATER

Bari Ta Papia
Fundraiser om van Bari Ta Papia een stichting te maken. De stichting is voor kinderen en bedoeld om workshops over onze cultuur te geven in buurtcentra en shows voor kinderen te organiseren. Tijdens deze show zingen Tio Ali, Tio Sandy en Tanta Jana en vertellen zij een verhaal. De CD van de voorstelling is te koop voor 25 gulden.
Zaterdag 5 mei van 16.00 tot 18.00 uur
Entree: Kinderen tot 12 jaar 5 gulden, volwassenen 7,50 gulden
Locatie: La Tentashon
Kaartjes zijn te koop bij de kassa van Teatro Luna Blou.

Pachi Damon - Trabou di Warda
Een man verlaat zijn huis om naar zijn werk te gaan. Maar achter de rug van zijn vrouw om heeft hij zich ziek gemeld en gaat hij naar zijn minnares. Toevallig belt zijn vrouw naar zijn werk en krijgt te horen dat hij zich ziek gemeld heeft. Een realistische voorstelling over ploegendiensten en vreemdgaan.
Maandag 7 mei 20.00 uur
Dinsdag 8 mei 20.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden

Bo ta biba den mi potmoni, Juni Aniceta
Een modern theaterstuk met als onderwerp de jonge dames die men portemonneezuigers noemt.
Het zijn sexy dames die in je portemonnee blijven hangen tot die helemaal leeg is.
Een verrassende voorstelling over mannen die geld hebben en vrouwen die van geld houden.
Houd je portemonnee goed vast als je die meeneemt.
Zaterdag 5 mei 21.00 uur
Zondag 6 mei 20.00 uur
Plaats: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden
(zie kader)

Tisha
'Tisha' gaat over een bijna vijftienjarig meisje dat voor complexe keuzes komt te staan op het gebied van relaties, zwangerschap en de tradities waarmee zij is opgegroeid. De onderliggende vraag is of we ons eigen lot kunnen bepalen. Of staat ons lot al vast?
Zaterdag 5 mei om 20.00 uur
Zondag 6 mei om 15.00 uur
Plaats: La Tentashon
Entree: 25 gulden
(zie kader)

FILM

Filmhuis Openbare Bibliotheek
'El ultimo verano de la Boyita'
Plaats: Auditorium van de bibliotheek
Datum: donderdag 10 mei
Tijd: 19.00 uur
Entree voor leden is 2,50 gulden, voor niet-leden 5 gulden
Kaartjes te koop vanaf woensdag 9 mei bij de bibliotheek.
(Zie kader)

BOEKEN & LITERATUUR

Een levensschets, Monseigneur Martinus Joannes Niewindt
Mgr. Martinus Niewindt zette zich met een onstuitbare energie en daadkracht in om de bevolking van Curaçao te helpen, te onderrichten en te steunen. Zijn levenswerk en levensdoel was de vrijmaking, ontwikkeling en de beschaving van de slaven.
In 1924 verscheen van de hand van G. Dahlhaus een boek over het leven en werk van Niewindt. Deze 500 pagina's tellende uitgave wordt nu in oorspronkelijke vorm opnieuw uitgegeven in samenwerking met de Amigoe.
Verkrijgbaar in de lokale boekwinkels en bij Caribpublishing vanaf medio mei.

Vodkadrinker 2e druk
Hans Vaders ('s-Gravenhage, 1949) schreef 'De vodkadrinker' in een duistere en ontluisterende uitbraak van ziekte, algehele malaise en stilstand, dit na een bizar incident dat hem bijna het leven kostte. Als cricketliefhebber weet de vodkadrinker dat het leven niet altijd 'cricket' kan zijn. Of wordt toch nog die laatste verre treintocht met zijn alter ego de Chinees... En route naar zijn strikt persoonlijke brug over de rivier.
'Een moderne versie van de Icarusmythe. De vodkadrinker is een illuminiserende tekst: beeldend, boeiend en bruut; onconventioneel, ontnuchterend en aangrijpend.' (Brede Kristensen). Verkrijgbaar bij Mon Art Gallery, Rif Fort, Otrobanda.

VARIA

Landhuis Groot Santa Martha
Iedere eerste zondag van de maand houdt Landhuis Groot Santa Martha een Open Dag. Er is een keuze uit verschillende soorten krioyo-maaltijden, een buffet, lekkernijen en drankjes. Ook zijn er producten van de werkplaatsen te koop.
Tijd: 09.00 - 15.00 uur.
Toegang volwassenen: 2,50 gulden. Kinderen: 1 gulden.
Voor meer informatie: telefoon 864-7287.

Ascencion
Iedere eerste zondag van de maand is er vanaf 10.00 uur Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het landhuis.
Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur bent u welkom. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864-1950, 518-7265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.
Bij voldoende belangstelling organiseert de Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascencion op vrijdag 1 juni a.s. een avondwandeling. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave tot 30 mei 2012. tel: 864 1950, 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com

NOTEERT U ALVAST

Internationale Museumdag
18 Mei is de Internationale Museumdag. Onderwerp: 'Musea in een veranderende wereld'. Tegenwoordig is de wereld snel aan het veranderen. Nieuwe technologie, internet en de sociale media dwingen de musea te leren omgaan met deze nieuwe ontwikkelingen.

Tour d'Azul
De Curaçaose Kunstkring organiseert op 25 mei een bijzonder concert, 'Tour d'Azul', in de Fortkerk met Henk van Twillert (saxofoon), Tjako van Schie (piano) en fadozangeres Iñes Soares en de 'allround' percussionist Marlon Conradus uit Curaçao. Ze zullen nummers spelen uit hun nieuwe driedubbele cd 'A Bag of Music'. Hierop staan onder meer nummers van J.G. Palm, Wim Statius Muller, Padu del Caribe en van Livio Hermans, de wals Dudi en de Pavane para Guiomar. Verder staan er ook composities van mondiaal bekende componisten op. De kaarten zijn te koop bij Mensing's Caminada en Albert Heijn.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa.
Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

Mozaïek van Susan Rudolf bij Landhuis Bloemhof

The many faces of love

Susan Rudolf is geboren in de Oostenrijkse hoofdstad Wenen waar ze woonde voordat zij emigreerde naar Hongarije en tenslotte naar Curaçao. Susan is betoverd door de natuurlijke schoonheid van Curaçao en haar inwoners. Haar werk is geïnspireerd door haar grote liefde en bewondering voor de lokale natuur, zowel op het land als in de zee. De eindeloze horizon, de heldere kleuren en de warmte gedurende het hele jaar geeft haar inspiratie om te creëren zonder limiet in tijd, ruimte en gedachte. Naast het creëren van haar eigen werk, geeft Susan Rudolf tevens mozaïekles. Op zaterdag 12 en 19 mei verzorgt zij een workshop bij Landhuis Bloemhof. Zaterdag 26 mei is zij aanwezig voor een 'meet and greet the artist' vanaf 10.00 uur waarbij geïnteresseerden kennis met haar kunnen maken en haar vragen kunnen stellen. Neem contact met ons op voor meer informatie. Wij hopen u te zien tijdens deze expositie! Landhuis Bloemhof ligt aan de Santa Rosaweg 6, naast Café Tap Maar In en is open van dinsdag tot en met zaterdag tussen 09.00 en 14.00 uur. Voor meer informatie kunt u ons bereiken op 7375775 of mailen naar info@bloemhof.an Bekijk ook onze website www.bloemhof.an

Filmhuis

El ultimo verano de la Boyita

Argentinië, 2009. Haar zus en moeder in de stad achterlatend vertrekt Jorgelina voor de zomervakantie met haar vader naar het platteland. In een afgelegen dorpje in de provincie Entre Rios sluit ze al snel vriendschap met Mario, een verlegen, gesloten boerenjongen, die anders dan zijn leeftijdsgenoten blijkt te zijn.

Met veel oog voor detail observeert de Argentijnse filmmaakster Julia Solomonoff hun gezamenlijke ontdekkingstocht door de pubertijd. De gevoelige film kent een rustig tempo, synchroon met het ritme van het platteland waar het verhaal zich afspeelt. De tegenstellingen tussen stads- en plattelandsbewoners, de vooroordelen, de kleine tegenslagen en vijandigheden en vooral het thema van seksuele bewustwording worden door de filmmaakster op een sterke manier weergegeven, zonder dat situaties worden geforceerd, zonder zich te beroepen op demagogische argumenten of te vervallen in sentimentaliteit of overdrijving. Het resultaat is een tedere en uiterst nauwkeurige film over het achterlaten van je jeugd, dat vooral dankzij het natuurlijke spel van de jonge hoofdrolspelers weet te ont-

Tisha

De oude Wela Mateo runt een loterij aan huis waar ze geluk, medische tips en magische voorspellingen verkoopt aan wie die maar hebben wil. Zij verwacht dat haar achterkleindochter Tisha op een dag haar plaats zal innemen en net als alle Mateo-vrouwen vroeg kinderen zal krijgen.
Maar Tisha is nog geen 15 en droomt van de kansen die de wereld haar te bieden heeft. Kan zij haar toekomst in eigen handen nemen en de cirkel van tradities doorbreken? De druk om zich neer te leggen bij haar lot groeit met de dag...

Zoals we kennen van Teatro KadaKen en artistiek leider Albert Schoobaar is de voorstelling dynamisch en vol humor. Tegelijkertijd krijgt het publiek een spiegel voorgehouden. Want dat is waar KadaKen voor staat: het maken van theater dat - zonder te oordelen - een handvat geeft om na te denken en in gesprek te gaan over de eigen situatie. Voor de vorige productie werd KadaKen mede daarom genomineerd voor een Appeltje van Oranje, een koninkrijksbrede onderscheiding voor initiatieven die een positieve bijdrage leveren aan de samenleving.
Een voorstelling waarin traditie, seksuele moraal en de eigen keuze tegen het licht worden gehouden. Teatro KadaKen heeft geen kant-en-klare antwoorden, maar kijkt kritisch en met humor en poëzie naar de wereld om ons heen.

Bo ta biba den mi potmoni

Wigidia is een toegewijde huisvrouw die goed voor haar huis en kinderen zorgt. Ze is opgevoed bij haar oma waar normen en waarden hoog in het vaandel stonden. Tegelijkertijd weet ze haar mond niet te houden en daarom heeft ze iedere keer problemen thuis.

Wicho is haar echtgenoot. Een mondaine man, een echte rokkenjager. Hij heeft onuitputtelijke aandacht en enthousiasme voor vrouwen. Hij is een man met een goede baan, maar hij geeft al het geld dat hij verdient uit aan vrouwen op straat, die hij vervolgens bedriegt.
Hij heeft Wigidia alleen zwanger gemaakt omdat ze een goede moeder voor zijn kinderen zou zijn, maar zijn passie ligt bij jonge vrouwen en vrouwen uit de bar.
Zijn dochter Jenifer groeit op in het hedendaagse, moderne leven waarin alles kan. Ze kan niet begrijpen dat haar moeder zo ouderwets is en dat ze iedere keer problemen heeft met de manier hoe ze zich kleedt. Jenifer groeide op in weelde, maar nu het slecht gaat thuis, chanteert ze haar vader omdat ze bepaalde geheimen van hem weet. Wicho gedraagt zich als een echte machoman en hij veracht de mannen die niet zo zijn. Elke dag zit hij met z'n vrienden te drinken en praat hij over hoe stoer hij toch is. Maar hij moet steeds op andermans rekening drinken, want zodra hij zijn salaris heeft ontvangen komen de vrouwtjes hem plunderen en zijn vrienden bij hem drinken en laten ze hem platzak achter.
Wigidia's ogen gaan langzaam maar zeker open nadat Wicho een jeugdvriend onder handen neemt als ze met hem staat te praten en een vriendin haar vertelt wie haar man eigenlijk is en wat hij zoal heeft uitgespookt.

BOCAS 2012

Groots literatuurfestival in Trinidad

Soms kan ik beamen dat 'dingen lopen zoals ze moeten lopen', zoals weleens gezegd wordt. De winnares van de BOCAS-poëzieprijs 2012, Loretta Collins Klobah, was vrijdagochtend niet komen opdagen. Haar vliegtuig bleef met pech in Puerto Rico aan de grond staan. Vrijdagochtend zou ze voordragen uit haar bekroonde werk. Vladimir Lucien, een jonge dichter uit St. Lucia, die de sessie moest voorzitten, was wel aanwezig en had enkele nietgepubliceerde gedichten bij zich. Hij wilde ze wel voordragen. Het bleek een openbaring te zijn. Prachtig werk, meeslepend voorgedragen. Op een gegeven moment dacht ik: poëzie is muziek. Ritme, melodie, harmonie en woord vloeiden betoverend natuurlijk ineen. Voor mij kon het festival toen al niet meer stuk.

Tekst: Brede Kristensen

De erop volgende discussie ging over invloeden. Iemand merkte op dat sommige zinnen van Lucien hem aan Derek Walcott deden denken. Een ander bracht naar voren dat Walcott als een Eiffeltoren boven iedere dichter in het Caribisch gebied uitsteekt, dat niemand aan zijn invloed ontkomt, zeker niet wanneer je, zoals Lucien, ook uit St. Lucia komt. Precies, niemand ontkomt aan invloeden. Ons leven voltrekt zich niet in een luchtledig. Na-apen is vervelend, maar creatief verwerken kan even verrassende als schitterende resultaten opleveren.

Langzaam drong het tot me door dat deze discussie iets opmerkelijks had. Geen discussie over koloniale eiffeltorens met alle problemen van emancipatoir tegenafhankelijk gedrag. Nee, een lokale eiffeltoren die de gemoederen bezighoudt en dat is natuurlijk veel gezonder dan een koloniale. De dagen erop maakten me duidelijk dat niemand in Trinidad zich nog bekommert om het koloniale verleden of dat als verontschuldiging voor eigen falen gebruikt. Hetzelfde gold voor de aanwezige auteurs van de vele eilanden die waren uitgenodigd. Het bewustzijn van een eigen literaire traditie waarin poëzie een hoofdrol speelt, leek alomtegenwoordig. Een verademing. Mooier kan men zich de viering van een 50-jarig onafhankelijkheidsfeest niet voorstellen. Vier dagen om woorden, verhalen en ideeën in een sfeer van open dialoog te delen, afgewisseld door films, muziek, street performance en voordrachten voor kinderen. Een indrukwekkend programma met een niveau van inspirerende kwaliteit wat ik nog nooit op een festival heb meegemaakt. Sublieme organisatie.

Jarenlang is gediscussieerd wat het eigene is van Caribische cultuur en literatuur. De talloze 'detours' bleken niet bevredigend. De detour van de imitatie, van de negritude, van de marronnage. En als alles misgaat, als het ontaardt in een 'pervers commitment to exclusive priveleges', bleef de detour van een rancuneus nationalisme met dito privileges over. (Wilson Harris, Creoleness, 1999). Tijdens dit festival leek het allemaal verleden tijd. Er hing een gevoelen in de lucht dat we hier in het Caribisch gebied met zijn open, niet ingekaderde diversiteit creatief aan de slag zijn. Diversiteit is een kenmerk van onze geglobaliseerde planeet, maar inkadering in machtige politiek-culturele kaders werkt verlammend. Hier in het Caribische gebied ligt dit open. Het festival heeft deze kans met beide handen aangegrepen.

Vahni Capildeo
Van alle dichters die ik er ontmoette, leek Vahni Capildeo mij de meest kenmerkende voor deze nieuwe Caribische geest te zijn. Dark and Unaccustomed Words van Caplideo valt op omdat hier zo anders naar de werkelijkheid gekeken wordt, zo anders onder woorden wordt gebracht hoe de werkelijkheid naar ons kijkt of ons aanpakt. De nacht die meer tijd nodig heeft om ons te bewerken, met als verrassend einde: admit I hold more light. Of een spel met de goden, wat natuurlijk nergens op slaat, tot we merken dat ze samen met ons spelen en lachen. Over grande gesproken. Haar gedichten hebben vele bodems. Zoals 'You have your space', eindigend met:

'No, I have not.
Now, what space I hold, you have.
Mine rose ordinary
Pre-modern, rounded
Let in the sun,
Alike unlikes.
Love'

Andre Bagoo typeerde haar werk ongeveer zo: alles wat van belang is, het lot van de vrije persoon, wordt hier onderstreept. We zien een 'subversieve oceaan met diamanten, edelstenen en beenderen, vechtend tegen alle beperkende machten'. Capildeo wekt bij mij de indruk van een jonge, gecompliceerde, ijzersterke persoonlijkheid, die niet anders kan dan alles van alle kanten te bekijken en liefst ook zichzelf vanuit alle kanten, om te ontdekken hoe de persoonlijke integriteit te bewaren, veronderstellend dat deze poging tot bewaren in zichzelf vooruitgang impliceert.

Kendel Hippolyte
Kendel Hippolyte van St. Lucia blijft verrassen. Hij is duidelijk van een oudere generatie en ook uit ander hout gesneden, reflectief observerend. Voor het oog minder geëngageerd, meer gericht op zien, soms niets verwachtend, soms ook wel. Vlak voor het festival kwam zijn bundel 'Fault lines' uit.
'The lines appear on sidewalks and on streets just recently resurfaced,
On bridges and on buildings, the creases, cracks, accumulating;
The fractures of a thin, brittle civilization aging prematurely.
The hand of something dying scrabbles these last messages everywhere,
A harsh cuneiform trying to break through surfaces into our understanding'

En dan in een van zijn laatste gedichten:
'It is seen, more often than not, in glimpses:
A glint through a never-before-noticed crack in a high wall…
Something just winked at you, light…
trance- brief as a wink - then you are following again
the wrinkling transecting line through which, for a moment, split,
you saw it'

Hippolyte observeert haarscherp. Tegelijkertijd beseft hij hoe weifelachtig en besluiteloos onze geest is, hoe onmogelijk het is een oordeel te vormen…

En dan het sublieme gedicht Silverfish, fluisterend:

'The secret all empires must suppress, in order, to metastasize into empires:
That the I-magination lives beyond our ordering and is our ordering.
And a true poem is a glimpsed oblique track…'

Beide bundels lijken wel bossen, bedoeld voor lange boswandelingen om de geest op gang te brengen.

's Morgens, 's middags en 's avonds waren er poëzievoordrachten van jonge en van oudere bekende dichters. Onuitputtelijke creativiteit. De avondvoordrachten hadden een aanstekelijke werking op de vele bezoekers uit Trinidad. Voordracht en respons vormden een natuurlijke cirkel. Ik kan onmogelijk recht doen aan iedereen, maar laat me nog twee dichters noemen.

Goochelflessen
Als ik de titel van Andre Bagoo, Trick Vessels, zo mag vertalen, bij gebrek aan beter. Bogoo schrijft over literatuur en doet als journalist verslag van politieke nonsens. Daarmee verdient hij zijn geld. Goochelflessen is een heerlijk lezende verzameling van gedichten over flessen die bij verschillende lichtval ons bedriegen over hun inhoud. We zien zelden wat onze ogen binnenkomt en we zijn zelden wat we beweren te zijn. Wanneer we niet onszelf zijn, zijn we wat we zijn. 'That is what politics is all about', zo stelde hij in een vrolijk gesprek... 'Ook ons leven, toch?' voegde ik eraan toe. Hij beaamde het schaterlachend. Lees 'Dutch Courage'. Het staat er allemaal in.

Enkele prachtige beelden elders:

'Upon it, at intervals, is the surface of the earth. A liquid mass so secret it has become solid. A shield that wraps an undigested magma. Blossoming black veins that irrupt in orange flowers and white lily ribbons'

BOCAS-poëzieprijs
De BOCAS-poëzieprijs ging naar Loretta Collins Klobah uit Puerto Rico voor haar bundel 'The Twelve-Foot Neon Woman', die ikzelf niet meteen had geselecteerd. Volgens sommige critici groot vakmanschap. Maar haar werk lezend bekruipt me soms het gevoel dat ze het te goed kan, dat het haar te gemakkelijk af gaat, dat ze de verleiding niet kan weerstaan om zich in woordenstromen te verlustigen die de verzadigde grond niet meer kan opnemen. Haar met Spaanse uitdrukkingen en zinnen doorspekte Engels is intrigerend en ook tekenend voor het Caribische gebied, hybride uitdrukking van een hybride geest. Dat zeker, maar bij haar bespeur ik ook iets van de professor in de literatuur die met perfectie wil schitteren waardoor de neon-woman wordt zoals ze mischien ook wel bedoeld is: als neon vervluchtigend.

Noir
Al lijken vooral de Engelse eilanden deze jaren gek op poëzie te zijn, proza ontbrak niet. De prijs ging naar de nieuwe roman van Earl Lovelace, Is just a Movie. Ik waag me nu niet aan een korte bespreking van een lange roman die ik slechts kon doorbladeren. Just a Movie vraagt om een aparte bespreking. Later.

De Cubaans-Amerikaanse schrijfster Achy Obejas was in veel discussies prominent aanwezig. Ze vertelde ondermeer hoe de Spaanse uitgave van haar roman 'Ruins' in Cuba mislukte wegens een scène waarin wordt beschreven hoe een van de personen uit de roman met een verminkte penis naakt door een rivier waadt en dan de 13-jarige Fidel Castro tegenkomt, die een niet helemaal onderdrukte nieuwsgierige blik werpt. Het bleek teveel voor de Cubaanse censuur en zo werd haar telefonisch meegedeeld ('collect' nota bene) dat het feest geen doorgang kon vinden. Wat zich allemaal onder de oppervlakte van het maatschappelijke leven afspeelt, begon haar te fascineren en zo werd ze betrokken bij de uitgave van Havanna Noir. To the heart of Caribbean Darkness heette de workshop daarover, waarin de uitgever, Johnny Temple, beschreef hoe in korte tijd het 'noir-genre' populair werd en waarin Obejas haar omzwervingen en ontmoetingen met auteurs in Havanna beschreef en hoe het lukte deze uitgave tot stand te brengen. Want Cuba stond natuurlijk niet te springen iets van de geheimen van zijn onderwereld prijs te geven. Trinidad Noir, dat dit jaar uitkwam, ging eenvoudiger, al vermoed ik dat de politieke elite het jaar van uitgave niet passend vond. Alsof onafhankelijkheid het bestaan van een onderwereld overbodig zou maken...

Boca's: monden om te spreken, inhammen om aan land te komen en omgekeerd op zee te komen om andere eilanden te bezoeken. De Caribien, veelkleurige hybride tuin van de wereld. Veel eilanden waren vertegenwoordigd op dit adembenemende en inspirerende festival. Curaçao mag volgend jaar niet ontbreken.

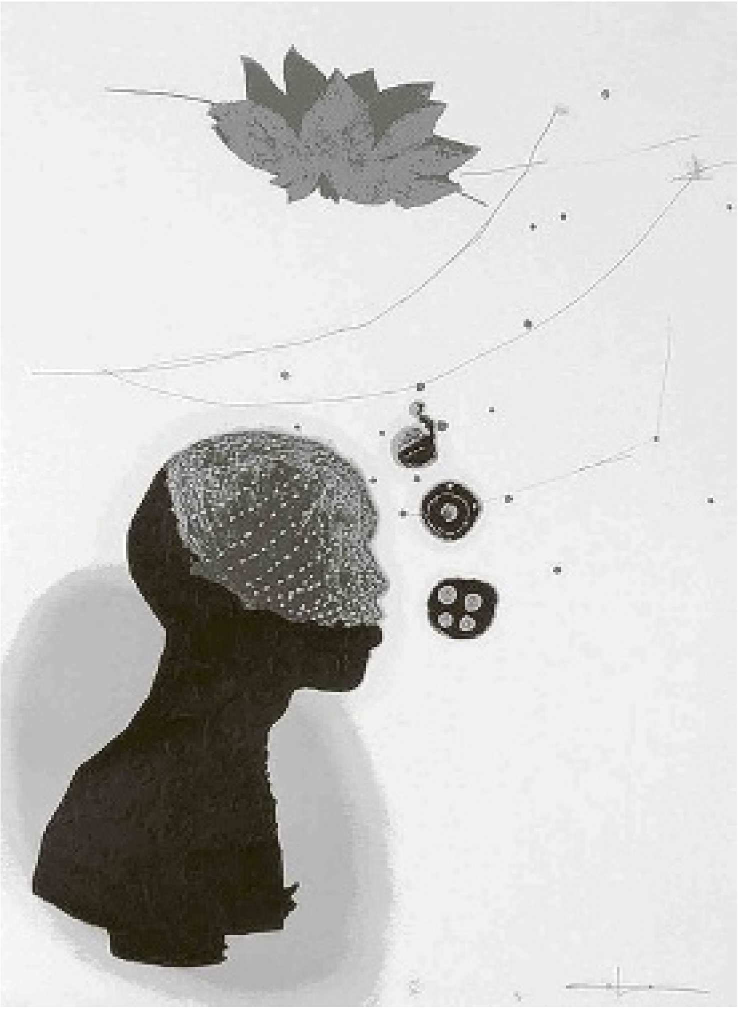

'O come astronomer of freedom
Come comrade stargazer
Look at the sky I told you I had seen
The glittering seeds that germinate in darkness
And the planet in my hand's revolving wheel'

Martin Carter's regels uit zijn gedicht 'I Am No Soldier', dat Nikolai Noel inspireerde bij het maken van het festivalkunstwerk 'Comrade Skygazer'.

Vahni Capildeo

Het Bocas Literature Festival van Trinidad and Tobago werd voor het eerst in 2011 in Port of Spain gehouden en bracht een ongekende hoeveelheid mensen van verschillende eilanden bijeen. Prijzen worden uitgereikt voor 'poetry, fiction and literary non-fiction'. Direct na de inauguratie van het festival werden zowel het festival als de prijzen alom gewaardeerd. Het succes was enorm en zo vond dit jaar het tweede festival plaats, met 50 auteurs, een 100-tal sessies en weer een 3-tal prijzen. De prijs voor poëzie ging naar Loretta Collin Klobah uit Puerto Rico voor haar 'Twelve-Foot Neon Woman'. De prijs voor de beste roman ging naar Earl Lovelace uit Trinidad voor zijn 'Is just a Movie'. De prijs voor literaire non-fictie ging naar Godfrey Smith uit Belize voor zijn biografie over George Price die Belize naar de onafhankelijkheid voerde. Het was een uitbundig programma met discussies, lezingen, workshops voor jonge dichters en schrijvers, street performances, concerten en bovendien een uitgebreid kinderprogramma. Ook volgend jaar zal het festival worden gehouden.

Kendel Hippolyte

Leesvoer

Het document

Een oud manuscript over Jezus en een Nederlandse professor spelen de hoofdrol in 'Het Document'. Een spannende thriller over de zoektocht naar een uniek geschrift, met een inhoud die een bom onder het katholieke geloof zou betekenen. Wat staat er precies in het document? Waar is het en waarom kost het levens?

Het verhaal begint op een mistige wintermorgen in Venetië en breidt zich vandaar uit naar Toscane, Rome en de azuurblauwe zee van de Franse Provence, voordat het zwaartepunt verschuift naar België en Nederland. Daar gebeuren ongebruikelijke zaken rond de zoektocht naar een historisch document, het Evangelie van Simon. De volledig historisch verantwoorde inhoud daarvan blijkt voor de kerk zo gevaarlijk te zijn dat alles op alles wordt gezet om publicatie te verhinderen.

De kern van het evangelie (een brief van een broer van Jezus aan de leider van de gemeente in Alexandrië) blijkt overeen te komen met de vroegste gedachten die leefden in het joodse christendom, de vroege gemeente van Jeruzalem, voordat deze uit elkaar geslagen werd tijdens de joodse opstand en de oorlog tegen de Romeinen.

Deze vroegste christenen namen op hun vlucht naar het oosten geheimen mee, blijkt uit dit document. Geheimen over het leven van Jezus. Feiten over de inspirerende man uit Nazareth die wars was van organisatie (kerk), dogma's, leerstellingen en andere theologische constructies, maar puur en zonder opsmuk tijdloze woorden sprak, die nog steeds het hart raken.

Op meeslepende wijze zijn feiten en fictie tot een pageturner van jewelste geworden.

Titel: Het document
Auteur: Jacob Slavenburg
Uitgever: AnkhHermes
ISBN/EAN: 9789020205350

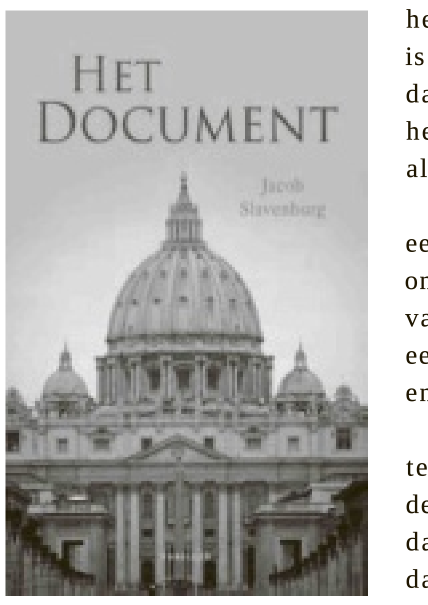

Ars Poëtica

Ramen of deuren

het verschil tussen ramen en deuren
is zo duidelijk en groot
dat ik als ik moest kiezen
het wel wist en met een raam
al heel blij was

een deur is zo plotseling
onverhoeds sta je daar
van top tot teen binnen of buiten
een open deur staat slordig
en een dichte deur is dicht

terwijl ramen ach
denk eens aan ramen en wat je
daarvan maken kunt en wat je
daaraan toe kunt voegen

luiken bijvoorbeeld
vensterbanken bloemen jaloezieën
of gordijnen of spionnetjes

je kunt binnen zijn
en toch naar buiten kijken
zien zonder je te laten zien
met alleen maar een raam in je kamer
zou je veilig zijn terwijl je
als de nood aan de man komt
altijd nog zo'n raam kunt gebruiken
als deur

Mischa de Vreede
Uit: In plaats van praten
De Arbeiderspers, 1985, Amsterdam.

Huntu Kòrsou

Zelfredzaamheid, Our Common Future (3)

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

Onlangs vond 'The 2012 Curaçao Conference/Expo on the future of Durable Energy' plaats. Deze week het derde deel van een serie, waarin wordt ingegaan op de 'highlights' van de presentaties.

De presentaties gingen in op verschillende ontwerpen. Van betrokkenheid van banken tot aan de high-tech in de wereld van duurzame energie. In dit artikel ga ik in op presentaties die op mij indruk maakten en waar lessen uit geleerd kunnen worden.

De heer Ebbing van TNO Caribbean te Aruba ging in op de uitdagingen van het toepassen van duurzame energie op tropische eilanden. Hij gaf aan dat één van de uitdagingen is dat deze systemen gemaakt zijn voor Europese omstandigheden en dat onderhoud een belangrijk punt is. "Zo hebben deze eilanden te maken met corrosie vanwege de zoute omgeving, waardoor het materiaal sneller aangetast kan worden. Te warme omstandigheden kunnen het rendement van zonnepanelen verlagen wat van invloed is op de 'return of investment'." Daarom benadrukt hij: "Het is van belang om te onderzoeken hoe panelen op de juiste wijze gekoeld dienen te worden."

Curaçao Airport Holding ging namens Maurice Adriaens in op het 'Airport City Masterplan'. Dit plan gaat in op de ontwikkeling van het airportgebied tot een bruisend centrum met hotels, entertainment, businesspark en ecopark. Het ecopark biedt kansen voor onder meer verder onderzoek naar de mogelijkheden van toepassing van alternatieve energiebronnen zoals 'Seawater Airconditioning' (SWAC). Dit is een techniek waarbij bedrijven en hotels gekoeld kunnen worden met zeewater in plaats van met airco's. "Dit brengt kosten- en energiebesparing met zich mee en verkleind hiermee onze afhankelijkheid van olie", aldus Adriaens.

Mevrouw Odendahl van de Royal Bank of Canada (RBC) besteedde in haar presentatie aandacht aan de rol die deze bank vervult in het kader van duurzame ontwikkeling. "Zo draagt onze bank bij aan het leveren van 'groene' producten en dienstverlening, zoals het verschaffen van leningen om te investeren in duurzame energie", zei Odendahl. In het kader van duurzaamheid is men momenteel bezig al de kantoorgebouwen volgens het Leed-certificeringssysteem aan te passen. Dit is een Amerikaans systeem voor duurzaam bouwen. En trots vervolgde zij verder: "Ik werk bovendien in het grootste Leed-gecertificeerde gebouw van Canada."

Architect Carlos Weeber ging met zijn presentatie in op de stelling: 'Je kunt zonder airco op Curaçao wonen'. Volgens Weeber kan je dit onder meer bereiken door gebruik te maken van lichte kleuren, dakoverstekken, dakisolatie van minstens 15 cm dik en ventilerende ramen en deuren. Hij eindigde zijn verhaal met een advies voor de regering: "Begin met acties, zodat beter wordt gebouwd."

Tot slot ging de heer Cronenberg van DHV, een Nederlands adviesbureau, in op onder meer de C02- footprint van Curaçao. Zo gaf hij aan dat Curaçao op de vierde plaats staat van C02-productie per inwoner, naast drie grote olielanden als Qatar, Trinidad & Tobago en de Verenigde Arabische Emiraten. Eén van de oplossingen om onze C02-afdruk te verkleinen is emissiehandel. "Als land kan je dan investeren in projecten waarin de CO2-uitstoot wordt gereduceerd. Het gaat om binnen- en/of buitenlandse projecten." Eén van de zaken die hij adviseert aan de Curaçaose overheid is: "Begin met het introduceren van een C02-reductiebeleid, aangezien Curaçao de potentie heeft voor alternatieve energie om zodoende energie te besparen en dus de C02-uitstoot te verminderen."

Elke dag werd de conferentie afgesloten met de Expo die gratis bezocht kon worden door consumenten die geïnteresseerd zijn om in duurzame energiebronnen te investeren. Er was een dertigtal bedrijven en instanties aanwezig die hun diensten tentoonstelden en aanboden. Zoals adviesbureaus die zich gespecialiseerd hebben op het gebied van techniek inzake duurzame energie en bedrijven die energiebesparende producten verkopen zoals zonnepanelen, Led-televisies en -lampen. Ook waren er organisaties aanwezig die met hun initiatief aan het publiek wilden laten zien hoe zij vormgeven aan duurzame ontwikkeling.

Kortom, er is veel kennis uitgewisseld in deze drie dagen. Maar het belangrijkste zijn de lessen die Curaçao kan trekken uit deze conferentie voor onze eigen duurzame ontwikkeling. Volgende week ga ik hier in het laatste deel van deze serie op in.

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. De stichting die duurzame ontwikkeling op Curaçao bevordert door onder meer kennisuitwisseling. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou.

Spotlight op dieren

Seniliteit, oftewel dementie

Onder cognitief gedrag vallen ruimtelijke oriëntatie, problemen met het geheugen, leren en zindelijk zijn en ook het herkennen en reageren op humane familieleden.

Tekst: Margot Hack

Voor huisdiereigenaren kan het erg frustrerend zijn wanneer een geliefd huisdier last krijgt van leeftijdsgerelateerde problemen. Deze kunnen variëren van incontinentie, geheugenverlies, verwarring, staren, gaan zwerven, klem komen te zitten in hoeken, slaapproblemen (wakker zijn op de verkeerde tijden, ongewoon diep slapen en nachtelijk rondlopen), rusteloosheid, blaffen, verlatingsangst, hijgen, kwijlen of obsessief likken. Progressie van deze gedragsveranderingen kan heel geleidelijk gaan en meestal worden de eerste symptomen door de eigenaren over het hoofd gezien.

Meestal worden deze veranderingen toegeschreven aan de normale veroudering. Een recente studie van de Universiteit van Californië laat zien dat van de 69 honden die aan het onderzoek meededen, 32 procent van de 11 jaar oude honden last had van dit syndroom en 100 procent van de honden die 16 jaar of ouder waren. Toch wil zo'n hoog percentage nog niet zeggen dat dit gedrag dan normaal is. Andere studies hebben laten zien dat honden die last hebben van dit syndroom in hun hersenen dezelfde amyloide (een eiwit) plaquettes hebben als mensen die lijden aan Altzheimer.
Behandeling van dit syndroom kan dieetmaatregelen omvatten waarbij een neurotransmitter (een stof die nodig is bij informatie-overdracht tussen zenuwen) L-Deprenyl toegevoegd is. In het eerder genoemde onderzoek in Californië liet 76 procent van de honden verbetering zien na het gebruik van dit middel. Sommige dieren toonden na een paar dagen al verbetering, terwijl er ook honden waren die pas in de tweede maand begonnen te reageren. Er kan daarom pas na de tweede maand geconcludeerd worden of dit middel meerwaarde heeft voor uw hond.

Naast de L-Deprenyl zijn er ook voedingsmiddelen die een positieve rol kunnen spelen zoals vitamine C en Omega-vetzuren (onder meer aanwezig in visolie). Hiervan kunnen de eerste resultaten gezien worden twee tot acht weken na het begin van de therapie.

Alleen omdat de hond oud is, is er geen reden waarom hij geen nieuwe dingen zou kunnen leren. Gebruik hun intelligentie om hun kwaliteit van leven te verbeteren. Als een hond nog goed zicht heeft maar bijvoorbeeld doof wordt, kan het dier handgebaren leren. Dat soort signalen zijn leuk voor de hond en een natuurlijkere taal dan woorden zijn. Met elkaar communiceren ze ook voornamelijk met gebaren of lichaamstaal.

Ook aanraking (aaien en bijvoorbeeld borstelen) is belangrijk voor de hond om te leren omgaan met het afnemen van hun zicht en eventueel gehoor.

In een laboratoriumstudie bleken omgevingsfactoren (meer honden in huis, het dagelijks spelen met speeltjes) belangrijk voor het verminderen van dementie. Zeker deze factoren in combinatie met voedingssupplementen gaven een veel betere prognose dan de dieren die deze zaken niet ontvingen.

Ouder worden is geen ziekte.

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

CURAÇAO ANIMAL RIGHTS FOUNDATION
Schurft? Heel gemakkelijk te genezen...
www.carf.an

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Aanschaffen; 5. olie (Eng.); 8. vorderen; 13. een eik pellen; 14. vaartuig; 16. vlaktemaat; 17. elasticiteit; 18. projectiel; 19. lor; 21. hierheen; 22. Indische dakbedekking; 25. hoofdstad in Europa; 27. boze geest; 28. soort papegaai; 30. bont; 32. gesneden hengst; 33. Duitse schrijver; 35. duo; 37. bijwoord; 38. Europeaan; 39. herrie; 40. muzieknoot; 41. persoonlijk vnw.; 43. hard werken; 45. bedehuis; 47. eentonig; 49. withandgibbon; 50. kindergroet; 52. inhoud van een scheepsruim; 54. oude It. munt; 56. grootmoeder; 58. bevel aan een hond; 60. hoofddeksel; 61. open plek in een bos; 63. onduidelijk; 65. achtergrondmuziek; 67. eveneens; 68. vooruit!; 69. grap; 70. iemand die iets uitleent.

VERTICAAL:
1. Steenvrucht; 2. in orde; 3. navelzwijn; 4. voegwoord; 5. boom; 6. geliefde van Zeus; 7. vreemde munt; 9. dierengeluid; 10. deel van het oor; 11. roem; 12. bladader; 14. zeepwater; 15. duw; 18. dansfeest; 20. afsluitmiddel; 23. rijtuigje; 24. steen; 26. kar om mest mee te rijden; 27. Europese taal; 28. vent; 29. deel van een schip; 31. gewicht van de verpakking; 32. rondedans; 33. grondstof voor bier; 34. Duits lidwoord; 36. deel v.h.lichaam; 42. herrie; 44. buidel; 46. adellijke personen; 48. rivier in Frankrijk; 50. aanwijzend vnw.; 51. nieuwe ster; 53. einder; 54. waterdoorlatend; 55. omwenteling; 57. dwaas; 59. vlakgom; 60. melkgerecht; 62. lofdicht; 64. persoonlijk vnw.; 66. aldus; 67. persoonlijk vnw.

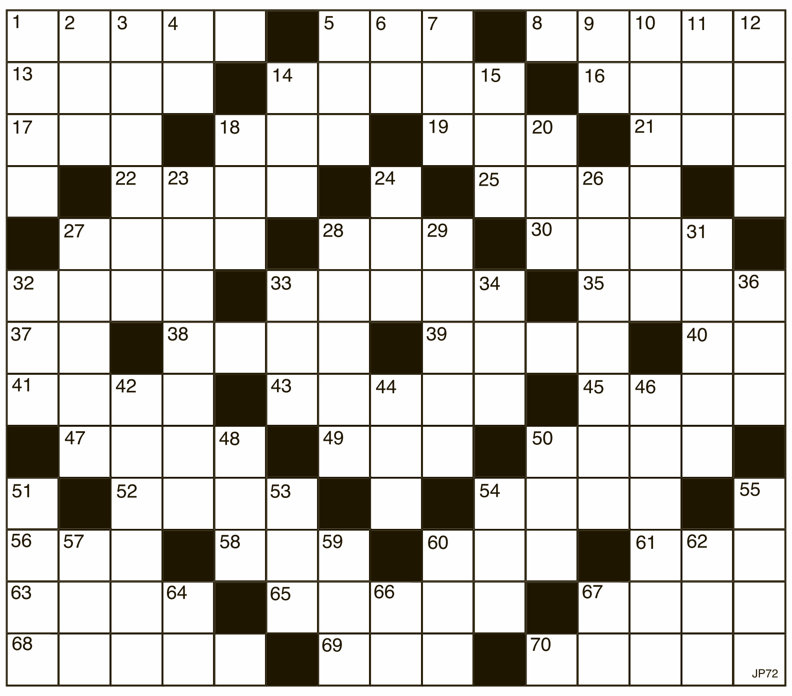

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

De L`isle L.
Bubali 8
Aruba

Joyce Faneyter
Tinweg 4
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

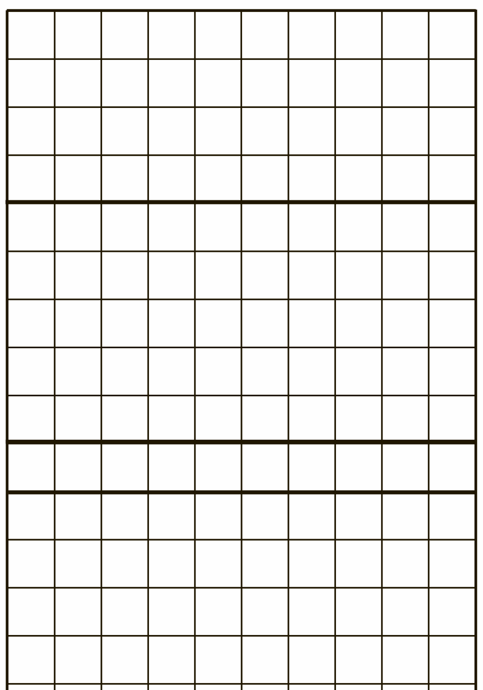

1. Werkelijk, herbergier, betekenis uitgedrukt in geld;
2. getroffen, hijswerktuig, kledingstuk;
3. mestvork, vervelend persoon, kring;
4. toespraak, dierlijk product, klaar;
5. Oud-Germaans schriftteken, radiotoestel, gymnast;
6. onbehouwen, houten schoeisel, klimplant;
7. fijn weefsel, cliënt, korte sok;
8. ovenkrabber, logeergelegenheid voor automobilisten, metselspecie;
9. schoon, warme maaltijd, horizon;
10. putemmer, bouwland, deugniet.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

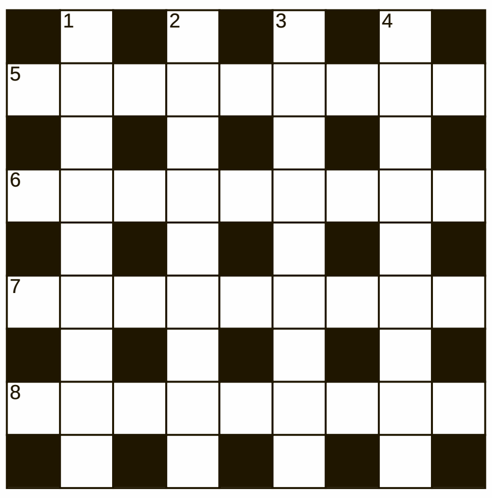

Horizontaal:
5. Waardevolle mogelijkheid bij het ganzenborden (3,5);
Zienwijze betreffende brillen en lenzen (6);
6. Aan hem wordt de hamvraag gesteld (6);
Met bier aan de (slechte) kant (8);
7. Heel mooi dat het kan breken! (4);
De man van de achterklap (8);
8. Ongeschonden geschenk (4);
Straat zonder elasticiteit (7)

Verticaal:
1. Ondergronds vissen (6);
Dansfeest voor vogels om van te braken (8);
2. Het orgaan van de tapkast (4);
Bekeken vrucht? (8);
3. Begin van een verdrag (5);
Van een vlezig volk (8);
4. Muzieklijst van een altaarstuk (7);
Investeer geld in een omsingeling! (5)

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

B	P	A	A	H	C	S	G	R	E	B	N	E
D	A	N	E	D	IJ	R	G	E	W	A	T	G
W	R	R	C	E	B	E	U	Q	M	S	I	F
U	O	E	H	S	D	N	I	K	I	R	A	R
O	G	L	M	C	P	K	A	L	E	R	T	E
R	D	N	E	M	S	V	I	O	G	L	P	T
V	E	N	A	P	O	T	R	S	L	U	S	S
R	I	E	O	V	S	L	G	E	A	R	I	O
E	L	O	C	O	A	N	R	Z	E	I	R	N
N	D	L	A	P	I	R	E	K	S	M	E	R
U	IJ	E	T	N	O	A	O	I	P	I	B	E
E	R	M	O	K	R	T	S	F	O	M	N	T
G	T	K	D	D	S	I	E	N	M	O	O	A
I	S	A	L	K	N	E	X	I	M	A	L	P
Z	A	E	A	S	I	V	P	M	O	L	K	V
Z	W	L	K	N	A	R	D	T	S	E	O	H

Amfora
Bergschaap
Ezau
Hoestdrank
Isis
Kinds
Klompvis
Koningsgraf
Lakstoker
Lommerd
Meloen
Mimi
Mixen
Onberispt
Paternoster
Quebec
Roerig
Schrab
Stiliste
Strijdlied
Taco
Vakman
Vang
Vlooienspel
Wegrijden
Weldra
Zaadkorrel
Zigeunervrouw

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

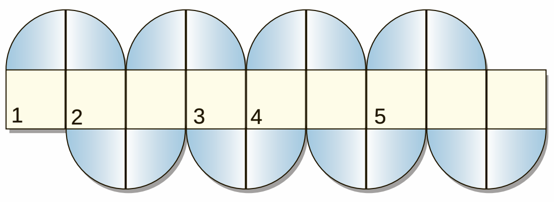

1. Aangezien; 2. dol; 3. brompot; 4. troeteldier; 5. vrouwelijke abonnee.

© Puzzelland/120505

SUDOKU

3		1		4	8		9	
	6				2	1		
5		8		6				2
2		5				3		
9			8				4	
	3				4	6		1
				2		9	6	5
	9		4			7		
1		3		7				

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

3	8	2	9	5	7	6	4	1
1	6	7	8	3	4	9	2	5
4	5	9	1	6	2	7	8	3
8	9	3	2	4	6	1	5	7
2	7	5	3	1	9	4	6	8
6	4	1	7	8	5	2	3	9
5	1	6	4	9	8	3	7	2
9	2	4	5	7	3	8	1	6
7	3	8	6	2	1	5	9	4

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Tumultueus; 8. gave; 11. ala; 12. wei; 13. sas; 14. in; 16. kur; 18. ets; 19. on; 20. lom; 22. wit; 24. aga; 25. mud; 26. luid; 28. tempo; 30. vide; 31. roe; 33. nee; 34. alver; 36. snot; 37. kobe; 38. split; 40. deo; 42. tri; 45. laos; 46. nabob; 48. kree; 50. aal; 51. puk; 52. lei; 54. alt; 55. al; 56. gat; 58. ino; 60. si; 61. mas; 62. era; 64. kik; 66. spil; 67. infiltrant. VERTICAAL: 1. Taille; 2. ma; 3. ulk; 4. lauw; 5. uw; 6. eet; 7. ui; 8. gas; 9. as; 10. einder; 13. sta; 15. nou; 17. rit; 18. ego; 19. ouder; 21. mir; 23. tentdak; 24. apekool; 25. miv; 27. dosis; 29. me; 30. vlerk; 32. ent; 34. abt; 35. opaal; 38. slaafs; 39. lol; 41. eb; 43. ira; 44. getikt; 46. nut; 47. bei; 49. els; 51. pas; 53. inkt; 56. gal; 57. erf; 59. oir; 61. mi; 62. en; 63. ai; 65. ka. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Luitvaren; 6. blaasgier; 7. evagebond; 8. brandkaas. Verticaal: 1. Pullovers; 2. staafgang; 3. mafgebekt; 4. meleenman. Anagram: 1. kers-keurs-spreuk; 2. nood-doorn-condor; 3. heel-heler-helder; 4. ader-bader-arbeid; 5. nest-steen-nestel; 6. lena-dalen-dwalen; 7. aria-paria-aupair; 8. rest-aster-laster; 9. main-manie-iemand; 10. leng-lenig-gillen. Eindoplossing: SCHANDALIG Woordzoeker: BRANDEWIJN Puzzelslang: 1. Tube; 2. emulsie; 3. elft; 4. tegelijk; 5. knesset. Het sleutelwoord luidt: TELETEKST

'Löwensenf'

Het was die vroege decemberochtend bitterkoud en aardedonker in het gehucht Groet, gelegen in de periferie van provinciestad Alkmaar. Het regende licht in een snijdende zoute wind die uit de richting van de nabije zee kwam.

Tekst: Hans Vaders Foto's: Archief

We woonden tijdelijk na terugkeer uit Curaçao aan de rand van het groene Noord-Hollandse niets in een grote warmgestookte woonschuur boven een regionaal toprestaurant dat gespecialiseerd was in vis. En dat wordt op den duur toch ietwat eentonig, vandaar de lange reis naar München.

Twaalf uur aanbikkelen en gassen op de Autobahn. Af en toe een korte pauze bij een Raststätte om bij te tanken en een Bratwurst te verorberen gelardeerd met mosterd, de scherpe Düsseldorfer Löwensenf. Eerst felle regen, daarna hagel en sneeuw, veel vaste sneeuw. Om vier uur 's middags zie ik in die sneeuwjacht en na ruim twaalfhonderd kilometer achter de kiezen letterlijk geen hand meer voor ogen. Een witte modderige massa kleeft aan de ruiten van de auto en mijn ronde dienstbril is beslagen, maar gelukkig, de hoofdstad van Beieren ligt in het verschiet.

Dat werd dus de volgende dag meteen een bezoek aan de traditionele kerstmarkt, een echte dit keer met veelkleurige ballen, hulst, veel echte duurzame sneeuw en natuurlijk weer veel Bratwurst met Löwensenf en uit een dampende ketel geschepte Glühwein waar ik overigens niet bepaald van houd. Mijn aangetrouwde familie had ook een mooie verrassing in petto.

De heer des huizes, een Italiaan van geboorte met blond krullend haar en blauwe ogen, wilde in deze feestmaand zijn oude moeder, broers en zusjes wel weer eens groeten en dat leek voor alle partijen een puik idee. Twee dagen later reden we in zijn auto naar Trentino-Alto Adige, een autonome zeer bergachtige Italiaanse regio aangeschurkt tegen Zwitserland en Oostenrijk waar Duits, Italiaans en het Papiamentu van de streek, het Ladin, worden gesproken.

Een barre tocht door de Zwitserse Alpen volgde. Sommige bergpassen bleken absoluut niet te berijden gezien het noodweer en ook de omweg van vele vermoeiende kilometers en uren lag er niet bepaald florissant bij. Maar het bleek bij nader inzien de moeite meer dan waard. We stopten in een dorpje, waarvan ik mij de naam niet meer herinner, voor een massief vierkant huis van drie verdiepingen, opgebouwd uit keien en graniet en op zicht vergroeid met een berg. Ik dacht: in de zomer moet het hier een waar paradijs zijn met al die fruit- en olijfbomen en die wijnranken nu in winterslaap.

De gastvrije familie van de Italiaan leefde in die strenge maanden van het jaar voornamelijk in de grote warme eetkeuken, het leek wel een soort bunker zonder enig raam, op de begane grond. Een eikenhouten tafel met daarop wat brandende kaarsen stond prominent in het midden, de met hout gestookte gietijzeren stoof terzijde van de vlammende open haard. Aan de balken hingen de gerookte, gezouten hammen - de 'speck dell'Alto Adige' - salamiworsten en een paar recent geschoten hazen. Boeiend, het werkelijke aardse, het tastbare leven, een schilderij van Breughel waardig.

En de fameuze wijn natuurlijk waarvan de meeste wijnstokken te vinden zijn in de vallei van de Adige. Daar is ook het grootste gedeelte van de wei-degrond te vinden die uitstekende zuivelproducten levert - paradijs voor de liefhebber van kaassoorten die helaas niet in onze supermarkten te vinden zijn - terwijl elders in deze regio veel aan varkensteelt wordt gedaan.

Ma Mia, enigszins krom in haar ouderdom, maar met de flair en dictie van de jonge diva Claudia Cardinale, bereidt de maaltijd. Een beetje Slavisch, wat Duits en Italiaans. Een soort van verstandshuwelijk tussen die drie waarbij de een de Italiaanse maîtresse of Duitse minnaar van de ander mag spelen, terwijl de louche Kroaat tussen de coulissen toekijkt. Dit betekent aardappelen met veel kruiden, met gemalen varkensvlees gevulde kool, gerookte, mild gebakken paddenstoelen, zoetwatervis uit het Gardameer en gezouten worst, dit in samenspraak met tomaten, olijven en pasta. Daarbij wordt, toch ongewoon voor de in principe Italiaanse landsaard, bier geschonken, zowel bij de lunch als het avondeten. Een gewoonte die al eeuwen in de tijd schijnt terug te gaan.

Natuurlijk ontbreekt de kaasplank niet in het winterse bastion van de familie Altamodena. Ik weet eigenlijk niet precies wat dit allemaal behelst: Asiago, bagoss, casolet, grana Alto Adige, grana Trentino, graukäse, pressato di Merano, puzzone di Moena, spressa, tosella of vezzena. Wellicht is hierbij de asiago nog de bekendste kaassoort, van 'pressato', dus jong en romig naar 'd'allevo', ouder en wat kruimelig met een smaak die doet denken aan Parmenzaanse kaas.

Ik blik nog steeds met enige weemoed terug op die grote tafel, aan de gnocchi, dit zijn aardappelnoedels, de appels, de zuurkool, het sappige varkensvlees en het met grote kunde en liefde gebrouwen bier. Op de plank staat een grote pot Düsseldorfer Löwensenf. Hoe kan dit ook anders. Ik voel me hier thuis. En probeer dan meteen eens de strangolapreti. Dit zijn spinazienoedels geserveerd met pork chops in een appelsaus en zacht en teder gebakken champignons.

Na zo'n bijzondere dis is het altijd goed slapen. Het harde bed lonkt op de ijskoude logeerkamer op de derde verdieping. Maar ja, enig soelaas is er altijd wel in de warme omarming van het eendendons. Het thuisfront roept echter de volgende dag alweer. Maar, overweeg ik nu, was ik daar maar nooit weggegaan. Wellicht een stuk volmaakter in Alto Adige geworden, een stuk gelukkiger in deze natuurlijke wereld en natuurlijk ook een flink stuk dikker en ouder geworden dan in de tropen momenteel van mij wordt verwacht.

KOOK MEE MET MAY

Kip uit de oven met bier

1 kip van 3,5 pond
2 theelepels zout
2 uien, geschild en in vieren
1 wortel, geschild en in vieren
2 stengels bleekselderij, in stukken
2 eetlepels verse salieblaadjes
4 kruidnagels
1 kaneelstokje
1 1/2 cups kippenbouillon
11/2 cups bier
1 cup appelwijn

Een ovenrooster in het midden van de oven plaatsen en de oven tot 400 graden Fahrenheit voorverwarmen.
Het zichtbare vet van de kip verwijderen en de kip van binnen en van buiten met zout inwrijven.
De groenten en de kruiden over de bodem van een braadpan verdelen, zout erover strooien en de kip erop arrangeren.
De pan op het vuur zetten en de bouillon, het bier en de appelwijn toevoegen.
Langzaam op een middelmatig vuur aan de kook brengen en 15 minuten zonder deksel zachtjes laten pruttelen.
De pan in de voorverwarmde oven zetten en de kip 30 minuten roosteren, van tijd tot tijd met de jus bedruipen, dan afdekken met een stuk aluminiumfolie en nog 30 minuten laten roosteren. De folie verwijderen en nog 20 à 30 minuten roosteren en af en toe bedruipen tot de kip en de groenten gaar zijn. De kip op een verwarmde schaal arrangeren met de groenten.
Het vocht in de pan op het vuur tot de helft inkoken. De kip in stukken snijden en de saus erover scheppen.

Voor 5 à 6 personen.

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Masi Bardolino Classico

Druivensoort:	**Rondinella Veronese, Corvina, Moulinara**
Streek:	**Veneto**
Kleur:	**Aalbes**
Geur:	**Rijpe bessen en zomerkersen**
Smaak:	**Vriendelijk en fruitig**

De Alto Adige is natuurlijk een prachtig gebied waar ik als jongeman graag kwam, in de winter om heerlijk te skiën en in de lente en zomer om wijnhuizen te bezoeken, want die zijn er in deze streek in overvloed.
De Bardolino Classico is een eerlijke fruitige rode wijn met iets van rode aalbessen. Hij heeft een lichte structuur en is een smaakvolle en vrolijke wijn.
De wijn wordt echter niet gemaakt in de Alto Adige, maar in de buurstreek Veneto. De inheemse druivenrassen Rondinella Veronese, Moulinara en Corvina worden aangeplant in het gebied tussen het sprookjesachtige Venetië en het ambachtelijke Trentino. Een prachtige streek om lange wandelingen te maken en te genieten van de bijzondere flora en fauna aldaar, om daarna lekker te genieten van May's kip uit de oven en een glas lokale Bardolino Classico van het beroemde wijnhuis Masi.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro!

Het genot van wijn

Mineralen en vulkanen

Minerale wijnen winnen aan populariteit, maar hoe ontstaat die minerale smaak eigenlijk?

Tekst: Erik van Kampen

Zoals u misschien wel eens geproefd heeft, hebben Italiaanse wijnen van de eilanden Sicilië en Sardinië een bepaalde mineraliteit in de smaak. Die wordt vaak herleid aan de bodemgesteldheid en hier wil ik graag nader op ingaan.

Ik bezocht eens een seminar over Italiaanse wijnen van vulkanische bodem in Amsterdam. Prof. Attilio Scienza ging daar in op de relatie tussen mineraliteit en andere aroma's in die wijnen. Maar heeft - wat wij denken als mineraal te moeten benoemen - altijd een minerale oorsprong?

Als we praten over 'mineraliteit', of 'goût de terroir', dan zijn veel vinologen en ook wijnboeren van de herkomst nog niet zo zeker. Gaat het om zwavelverbindingen of problemen met stikstof, zoals wijnboeren zelf nogal eens opperen?

De wortels van een wijnplant halen geen aroma's uit de grond, zoals weleens wordt beweerd. 'Bodemexpressie' of 'terroirexpressie' kan geen rechtstreeks verband hebben tussen mineralen in de bodem en minerale aroma's in de wijn volgens de biologen.

"Een wijn smaakt niet naar de bodem waarop de druivenplant heeft gegroeid", zei Kees van Leeuwen, 'wijnprofessor' aan de Universiteit van Bordeaux en werkzaam voor Château Cheval Blanc meer dan eens.

Van Leeuwen heeft grondig onderzoek gedaan naar de relatie tussen bodemkenmerken en de kwaliteit van wijn. De waterhuishouding en het stikstofgehalte spelen hierbij een belangrijke rol. Stikstofarme grond en een beetje 'waterstress', oftewel watertekort die de groeikracht beperken, is goed voor de druiven. Rotsige, kalksteenrijke en vulkanische bodemsoorten zorgen voor deze gunstige omstandigheden.

Deze bodemsoorten brengen goede wijn voort. Daarbij kan het zijn dat we die kwaliteit in de geur en smaak herkennen aan aroma's die we omschrijven als 'mineraal', maar die aroma's worden niet veroorzaakt door de aanwezigheid van mineralen in de wijn.

'Natte kiezelsteentjes'
Toch ruikt Chablis soms naar 'natte kiezelsteentjes' en een Pouilly-Fumé naar vuursteen. Er zijn in wijn stoffen gevonden zoals methoxypyrazines met aroma's die lijken op onder meer groene paprika, bijvoorbeeld in Cabernet Sauvignon. Iets dergelijks is voor minerale aroma's nog niet gevonden.

Of toch wel? Attilio Scienza van de Universiteit van Milaan verklaarde tijdens dit interessante seminar de relatie tussen de mineraalrijke vulkaanbodems en de aroma's in de wijn als volgt:
"In de druivenschil zit caroteen of zitten carotenoïden, een kleurstof die de druiven beschermt tegen fel zonlicht. Afgeleide stoffen hiervan, zoals beta-caroteen vormen tijdens de fermentatie nor-isoprenoïden oftewel aromastoffen. Dit is een enzymatisch proces waarbij mineralen een belangrijke rol spelen."

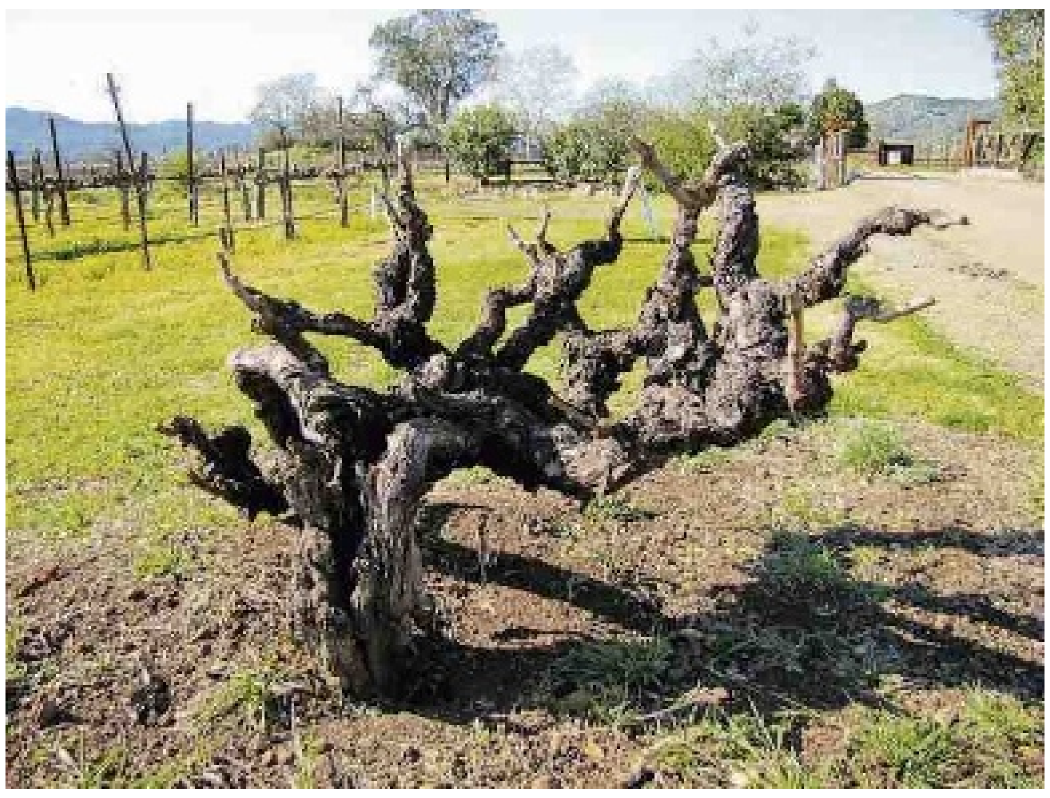

"Mogelijk zijn dit de aromastoffen die wij omschrijven als 'mineraliteit'. De tijd zal het leren, want er wordt nog volop onderzoek gedaan naar deze stoffen."

In de tussentijd kunt u zelf de minerale smaken ervaren door een jonge droge witte wijn te kiezen uit bijvoorbeeld Galicië, Pfalz, Chablis of één van de Italiaanse eilanden.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

ÑAPA Business

5 mei 2012

De strijd der titanen (3)

Werken en leven 2.0

In Amerika verschijnt het concept van de stakeholders vroeg in de jaren 70. Dat bleek daar de eerste stap in de richting van corporate social responsibility. Maar eerst komt de op het stakeholders-concept aansluitende kwaliteitsbeweging op gang in 1981. Helaas wordt die al snel afgeremd door de extreme liberalisering en deregulering ingezet door president Ronald Reagan en resulterend in een focus op kortetermijnresultaten en -management.

Tekst: Jan de Ruijter

Door de globalisering en de liberalisering in Europa ingevoerd door Margaret Thatcher, deed kortetermijnmanagement ook zijn intrede in Europa, dit zeer tegen het van oudsher gevestigde denken aan de lange termijn, aan kwaliteit, vakmanschap, ethiek, gemeenschapsgevoel, menselijk welzijn, sociale tevredenheid, algemene vooruitgang, participatie, werkplezier en milieu.

Zelfs sectoren die traditioneel in Europa door de overheid worden geregeld zoals de nutsbedrijven, openbaar vervoer, telefoondienst, de post en de gezondheidszorg, werden in de loop der jaren overspoeld door het Anglo-Amerikaanse denken. Het marktdenken en het vrijemarktsysteem worden er geïntroduceerd. Dit economisch liberalisme van de vroege jaren 80 wordt in Europa neoliberalisme genoemd om het te onderscheiden van het eerdere ‘laissez-faire’ liberalisme van Adam Smith.

Anderzijds breidt in Europa het Rijnlandse ondernemingsmodel (ook wel ‘caring capitalism’ genoemd) zich uit tot het in 1999 zo genoemde maatschappelijk verantwoord ondernemen waarbij aan alle goede reeds genoemde karakteristieken, zaken zoals maatschappelijke verantwoordelijkheid (de manier waarop een bedrijf verantwoordelijkheid neemt ten aanzien van sociale aspecten en het milieu) en maatschappelijke betrokkenheid (de manier waarop een bedrijf teruggeeft aan de samenleving), toegevoegd worden.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen oftewel duurzaam ondernemen is dan gericht op de triple P’s van economische prestaties en bedrijfsrendement (profit), respect voor de sociale kant dus het welzijn van de medewerkers en de maatschappij (people), en kansen benutten voor een beter milieu (planet). In 2007 maakt de wereld het enorme falen van het Amerikaanse aandeelhouderskapitalisme mee en ervaart de kwalijke gevolgen en uitwassen van het op hebzucht gebaseerde systeem dat uitmondt in een wereldwijde bankencrisis, gevolgd door een schulden- en landencrisis waar bevolkingen over de hele wereld thans onder lijden.

Waar gaat het nu heen, wat zijn de oplossingen, hoe moet het nu verder? De wereld staat voor een belangrijke keuze. Bij het zoeken naar oplossingen zullen we eerst bij twee van de sociale partners gaan kijken, de werkgevers en werknemers. Immers, theoretisch dienen zij de derde sociale partner, de politici, aan te sturen. Dat dit in de praktijk heel anders gaat is natuurlijk een heel ongelukkig feit dat we bij de oplossingen gaan betrekken en bespreken.

De private sector

De private sector zal zich moeten realiseren dat het voortbestaan van een onderneming niet langer alleen afhankelijk is van een goed en gedegen financieel beleid; dat een goed bedrijfsrendement gecombineerd moet worden met het benutten van de talenten van de medewerkers, met een bijdrage aan de stabiliteit van de plaatselijke samenleving en met de bescherming van het milieu en onze natuurlijke middelen. Omdat dat etisch en moreel het enige juiste is en het daarbij ook op de lange termijn het beste winstresultaat geeft voor de onderneming.

Leiderschap houdt in het veranderen, ten goede, van de samenleving en de wereld. De economie, en dus ook het bedrijfsleven, moet ten dienste staan van de samenleving. Ondernemingen die zich uitsluitend bezighouden met het maximaliseren van de winst kunnen de vooruitgang van de samenleving niet dienen. Het succes van de onderneming dient hand in hand te gaan met sociale tevredenheid, sociale zekerheid en rechtvaardigheid.

De nieuwe sociaal-verantwoordelijke ondernemer is bereid tot een vergelijk tussen enerzijds kortetermijnwinst en anderzijds menselijke, ethische en milieu-waarden. Hij zal ethishe waarden van bijvoorbeeld integriteit en kwaliteit niet opofferen voor kortetermijnwinst. Er komt steeds meer begrip voor dat business leaders de wereld ten goede moeten veranderen, dat de economie bestaat om mensen te dienen en moet bijdragen aan de gemeenschap. Dat economie een middel is en niet een doel. Het Angelsaskische bedrijfsmodel en het neoliberalisme ontbreekt het ten enemale aan een fundamentele, morele waarde en om de economie in de goede richting te sturen zoals de gemeenschap dat wenselijk vindt, zijn waarden nodig zoals solidariteit, kwaliteit en geluk. Werkgevers zullen in de toekomst veel meer goede en ethische werkgevers moeten zijn die aandacht besteden aan alle stakeholders.

Medewerkers

Als ondernemers goede werkgevers moeten worden en zijn, zullen werknemers goede medewerkers moeten worden en zijn. Over het algemeen worden er negen typen werknemers erkend: gedachteloos (komen gedachteloos de dag door), betrokken (zijn bewust en actief betrokken), effectief (kunnen in een team hoge doelen bereiken), passieve volgers (schapen), geïsoleerden (doen hun werk marginaal, zonder enthousiasme), omstanders (zijn afstandelijk en nemen niet deel), deelnemers (zijn betrokken en investeren energie), activisten (energiek en geengageerd), volhouders (zijn enorm betrokken). Daarvan zullen de gedachtelozen, passieve volgers, geïsoleerden en de omstanders een transformatie moeten ondergaan vergelijkbaar met de transformatie van de verschillende typen slechte werkgevers/ondernemers.

Voor goede medewerkers bestaat ook een nog niet officieel beschreven Rijnlands model. Ten eerste dienen zij te beantwoorden aan de verwachtingen van het Theory Y model van Douglas McGregor uit zijn in 1960 geschreven ‘The Human Side of Enterprise’. Volgens Theory Y zijn mensen actief, verstandig en betrouwbaar. Bekwaam, welwillend en geïnteresseerd. Doen graag werk, presteren als ze erbij betrokken worden, en zijn bereid tot het dragen van verantwoordelijkheid. Willen graag samen problemen oplossen en doen liever goed dan kwaad. Hebben zin in werk en kunnen zichzelf sturen.

De correcte aannames van McGregor vertaalden zich later in het begrip ‘Goed Medewerkerschap’, een thema dat nog lang niet afgerond is, maar dat veel aandacht moet en gaat krijgen in de onmiddellijk komende jaren. Een goed medewerker is proactief bezig met zijn eigen persoonlijke leiderschap oftewel zelfsturing. Hij neemt initiatieven ten aanzien van zijn eigen doelen en ambities zoals bijvoorbeeld geld verdienen, zinvol werk doen en zelfontplooiing en committeert zich tegelijkertijd aan de doelen van zijn werkgever, zijn bedrijf, onderneming of organisatie. Hij voelt zich verantwoordelijk voor zijn eigen gedrag en toekomst, kiest voor het zoeken naar oplossingen van zijn problemen in plaats van erover te klagen.

Goed werknemerschap ligt in iemands competentie in zijn beroep, zijn vakmanschap en vakuitoefening en zijn betrokkenheid bij de realisatie van eigen en organisatiedoelen. Het gaat om intrinsiek gemotiveerd zijn en geïnspireerd willen worden. Moderne managers en leiders weten hoe zij bij het selectieproces van nieuwe medewerkers, uit kunnen vinden of kandidaten proactief en intrinsiek gemotiveerd zijn, zodat de leider/manager door inspireren hoge doelen met zijn mensen kan bereiken.

> Sociaal verantwoord, maatschappelijk streven moet gericht zijn op tegelijk vrijheid en solidariteit, op gelijkheid en rechtvaardigheid. Vrijheid en solidariteit hoeven niet langer elkaars tegenpolen te zijn zoals de republikeinen in Amerika ten onrechte menen.

Motivatie in de 21e eeuw dient bij de juiste medewerkers intrinsiek aanwezig te zijn. Proactiviteit, zelfsturing, competentie, betrokkenheid en intrinsiek gemotiveerd zijn, zijn de kernwoorden van goed medewerkerschap. De nieuwe medewerker en de moderne manager van de 21e eeuw zullen veel aandacht besteden aan de tertiaire arbeidsvoorwaarden en aan het psychologisch contract. Naast de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden over salaris en andere financiële beloningen betreffen tertiaire voorwaarden de ‘zachte’ arbeidsvoorwaarden die gericht zijn op het welzijn van medewerkers zoals goede werksfeer, nuttig en zinvol werk, verantwoordelijkheid dragen, medezeggenschap, vrijheid van handelen, een extra goede werkplaats of kantoor.
Het psychologisch contract beschrijft zeer uitvoerig de wederzijdse verwachtingen die medewerker en organisatie van elkaar hebben. De onderneming verwacht goede functionering, resultaten, loyaliteit, ideeën, commitment, initiatief, goed gedrag, participatie, verantwoordelijkheid, opoffering. Medewerkers verwachten zekerheid, stabiliteit, erkenning, een goede werkplaats en materialen, training, promotie, status, respect, verantwoordelijkheid, tolerantie, invloed. Dit soort zaken gaan in de 21e eeuw vooraf geregeld worden in een psychologisch contract.

Het Angelsaksiche of Anglo-Amerikaanse bestuursmodel wordt ook wel het Amerikaanse aandeelhoudersmodel, Amerikaans aandeelhouders-kapitalisme, eigenbelangkapitalisme, neoliberaal kapitalisme of Reagonomics genoemd. In dit model, dat loodrecht op het Europese sociaal verantwoord kapitalisme staat, is geld de enige maatstaf en de eigenaar, aandeelhouder de facto de enige echte belanghebbende. Alleen de aandeelhouder telt, de aandeelhouder is de baas. Waarden als milieu, morele overwegingen, werkplezier, geluk, kwaliteit, solidariteit, langetermijnbestaan van de onderneming, sociale aspecten, belangen van anderen, werknemers en de samenleving kunnen buiten beschouwing blijven. Alles draait om omzet, efficiëntie, kostenreducties, layoffs, downsizing, outsourcing, kortetermijnwinst, fusies, overnames en de beurskoers. En hebzucht, de bonuscultuur en zelfverrijking hebben de hoogste prioriteit. Het model berust op een onbeperkt geloof in vrijheid, in de vrijemarktwerking, een kleine overheid die zich nergens in mengt, deregulering, liberalisering, individualisme, onderlinge competitie en lage belastingen.

Het Amerikaanse systeem heeft wel tot enkele heel goede zaken geleid die van waarde zijn en die nagestreefd moeten blijven. In de verschillende voorbije decennia hebben we van de Amerikanen veel geleerd over efficiëncy in de jaren 80, over effectiviteit in de jaren 90, over flexibiliteit in de jaren 2000 en nu over agility, je snel kunnen aanpassen aan veranderingen. Naast bovengenoemde begrippen zijn ook creativiteit, innovatie, snelle besluitvorming, sterk ondernemerschap, drang om te excelleren, maximaal presteren, vernieuwing, verantwoordelijkheid nemen, verantwoordelijk houden, een snelle ‘afrekencultuur’ (mensen die niet willen presteren mogen snel weggaan) en het niet kunstmatig overeind houden van verliesgevende organisaties of slecht presterende bedrijfsonderdelen, waardevol erfgoed van het Amerikaanse systeem.

In veel opzichten was en is Amerika nog steeds leidinggevend en toonaangevend. Er is geen land ter wereld zo innovatief, creatief en slagvaardig. Zo zou ik zelf niet kunnen terugkeren naar de inefficiëncies in bedrijfsvoering van de jaren 70 en 80 of mijn ogen sluiten voor de nog komende veranderingen en de continue verhoogde effectiviteit in managementland, die net zoals in het verleden grotendeels verbeteringen zullen zijn. En zo ril ik bij de gedachte aan politieke partijen en politici die alles bij het oude willen houden, die gebonden blijven aan oude verlopen opvattingen en dogma’s en niet willen vernieuwen en moderniseren. Voor de goede dingen van het Amerikaanse aandeelhoudersmodel mogen we nooit onze ogen sluiten bij de zoektocht naar iets anders, iets beters.

We moeten afscheid nemen van het populaire woord duurzaam en het Engelse sustainable, of het gebruik ervan strikt beperken tot het niet aantasten van natuurlijke hulpbronnen en de ecologie; een onderneming moet milieuvriendelijk handelen, de activiteiten van een onderneming mogen het milieu geen schade toebrengen.

Het valt mij steeds weer op hoeveel mensen over duurzaam meepraten zonder eigenlijk te weten wat dat woord nu precies betekent. En men wil daar niet naar vragen in de wetenschap dat je verondersteld wordt het te weten en het dom staat ernaar te vragen. Maar bij navraag komt men niet verder dan ‘dat heeft toch iets met de natuur en groen te maken, dat we alternatieve energiebronnen moeten gebruiken?’ Duurzaam in de betekenis van bestendig, lang meegaand, wordt niet in verband gebracht met langetermijnmanagement voor alle stakeholders. Men herkent in duurzaam ondernemen niet sociaal verantwoord ondernemen en dus dienen we sociaal verantwoord ondernemen te gebruiken wanneer we juist dat bedoelen.

Sociaal verantwoord, maatschappelijk streven moet gericht zijn op tegelijk vrijheid en solidariteit, op gelijkheid en rechtvaardigheid. Vrijheid en solidariteit hoeven niet langer elkaars tegenpolen te zijn zoals de republikeinen in Amerika ten onrechte menen. Mensen hebben vrijheid nodig, en willen een leven zonder vrijheid niet. Maar de mening in Amerika dat solidariteit gelijk staat aan dat verschrikkelijke socialisme en communisme is bewust boerenbedrog van de nietbeterwetenden door vooral republikeinse voorstanders, die slechts kortzichtig op puur eigenbelang uit zijn.

Sociaal verantwoord besturen, ondernemen, werken en leven 2.0 houdt alle basiswaarden in van het Rijnlandse model, verwerpt de basis van het Anglo-Amerikaanse model met name het geloof in de vrijemarktwerking, de overheid die zich nergens in mengt en deregulering. Maar het neemt daar wel van over de besluitvaardigheid in plaats van de eindeloze vergadercultuur en de ondernemingsraad. Het stimuleert vernieuwingen, creativiteit en innovatie, excelleren en presteren, proactiviteit, verantwoordelijk houden en een verlichting in de ontslagwet. Bedrijven in Amerika die op deze wijze hun bedrijfsexploitatie met uitstekende resultaten invullen zijn Starbucks en Johnson & Johnson. Er wordt ook wel de naam Angelsaksisch model light aan gegegeven maar sociaal verantwoord (ondernemen, besturen, werken) 2.0, oftewel corporate social responsibility 2.0, is duidelijker en meer hedendaags.

Sociaal verantwoord houdt het hele spectrum in, en omvat ook de zorg voor de natuur, het milieu en de aarde.

(Wordt vervolgd)

Recht

Persoonsregistratie

Sedert medio vorig jaar kent Aruba wetgeving ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het vastleggen en verstrekken van persoonsgegevens, te weten de Landsverordening persoonsregistraties.

Tekst: Misha Bemer

De Arubaanse samenleving is complex van aard, zodat het vastleggen van persoonsgegevens onontkoombaar is. Sterker nog: het maakt dat processen eenvoudigweg efficiënter verlopen. Het registreren van persoonsgegevens is evenwel niet zonder gevaar, zoals zovelen tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederland maar ook daarbuiten hebben ondervonden. Regulering van de registratie van persoonsgegevens middels wetgeving was dan ook een noodzaak. Daarvan was de wetgever in Aruba ook al enige tijd doordrongen. Zo bepaalt de Staatsregeling van Aruba - toch geen wetgeving van gisteren - dat nadere regels dienen te worden gesteld om persoonsregistraties te reguleren. Medio vorig jaar was het dan zo ver en trad de Landsverordening persoonsregistraties in werking.

Uit hoofde van deze landsverordening kan een persoonsregistratie slechts worden aangelegd voor een bepaald doel waartoe het belang van de houder van de persoonsregistratie redelijkerwijs aanleiding geeft. Voorts geldt dat het doel niet in strijd mag zijn met een algemeen verbindend voorschrift, de openbare orde of de goede zeden.

Tevens geldt dat de opgenomen persoonsgegevens slechts mogen worden gebruikt voor doeleinden die met het doel van de persoonsregistratie verenigbaar zijn en dat binnen de organisatie van de houder van de persoonsregistratie uit een persoonsregistratie slechts gegevens mogen worden verstrekt die ingevolge hun taak die gegevens mogen ontvangen.

Daarbij dient volgens de landsverordening de houder van de persoonsregistratie zorg te dragen voor de nodige voorzieningen van technische en organisatorische aard ter beveiliging van een persoonsregistratie tegen verlies of aantasting van de gegevens en tegen onbevoegde kennisneming, wijziging of verstrekking daarvan. Deze bepalingen rust ook op de bewerker voor het geheel of het gedeelte van de apparatuur die hij onder zich heeft.

Bovendien geldt op grond van de landsverordening dat uit een persoonsregistratie slechts gegevens aan een derde worden verstrekt voor zover zulks voortvloeit uit het doel van de registratie, wordt vereist ingevolge een wettelijk voorschrift of geschiedt met toestemming van de geregistreerde. Tegelijkertijd geldt dat ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek of statistiek dan wel op grond van een dringende of gewichtige reden desgevraagd en onder vermelding van het doel waarvoor de verstrekking wordt verzocht, gegevens aan een derde kunnen worden verstrekt, voor zover:

- het doel niet in strijd is met de wet of de openbare orde;
- de verstrekking redelijkerwijs in overeenstemming is met dat doel;
- door de verstrekking de persoonlijke levenssfeer van de geregistreerde niet onevenredig wordt geschaad.

De geregistreerde kan evenwel verzoeken de verstrekking van op hem betrekking hebbende gegevens achterwege te laten, aan welk verzoek de houder steeds gehoor dient te geven. Daarbij komt dat wanneer op de houder van de persoonsregistratie uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift een plicht tot geheimhouding rust, deze aan de hiervoor genoemde verstrekking in de weg staat.

Weliswaar dienen uit een persoonsregistratie gehouden door of vanwege de overheid desgevraagd gegevens worden verstrekt aan personen of instanties met een publiekrechtelijke taak, doch slechts voor zover zij gegevens behoeven voor de uitvoering van hun taak en de persoonlijke levenssfeer van de geregistreerden daardoor niet onevenredig wordt geschaad en slechts voor zover op de houder niet uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift een plicht tot geheimhouding rust.

Vermeldenswaardig is verder nog dat bij het opstellen van de landsverordening rekening is gehouden met het Verdrag tot bescherming van personen met betrekking tot de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, welk verdrag voor het Koninkrijk der Nederlanden in 1990 is goedgekeurd. Voorts geldt dat aan de landsverordening in belangrijke mate de Nederlandse Wet persoonsregistraties ten grondslag heeft gelegen, welke wet inmiddels overigens is vervangen door de Wet bescherming persoonsgegevens. Tegelijkertijd geldt dat er nadrukkelijk sprake is van een wet die aansluit bij de omstandigheden alhier, hetgeen zich onder meer uit in het feit dat er - anders dan in Nederland - geen onafhankelijke instantie die erop toeziet dat persoonsgegevens zorgvuldig worden gebruikt en beveiligd in het leven is geroepen. Hetgeen overigens niet wil zeggen dat een dergelijke instantie er nooit zal komen. De wetgever heeft ten tijde van het ontwerpen van de landsverordening gemeend dat de noodzaak van een dergelijke instantie niet op voorhand is gebleken. Mocht op enig moment blijken dat een dergelijke noodzaak bestaat dan ligt het voor de hand dat alsnog een toezichthoudend orgaan in het leven wordt geroepen.

Misha Bemer is advocaat bij HBN Law te Aruba.

Mens & Werk

Leidinggeven in crisistijd

Is er nu wel of geen crisis? De een zegt van wel en de ander zegt van niet. Wie en wat moet je geloven?

Tekst: Judice Ledeboer

Er verschijnen allerlei berichten in de media over positieve ontwikkelingen, maar er verschijnen ook berichten over kwesties die tot grote zorg leiden. Dit geldt wereldwijd. Er zijn landen die het goed doen, maar er zijn er ook die praktisch failliet zijn. Er zijn zorgen over de gezondheidszorg en het onderwijs, pensioenen en werkgelegenheid. Er zijn vooral veel problemen op sociaal-maatschappelijk gebied. Veel mensen hebben financiële schulden of problemen in de privésfeer en ook bij veel bedrijven gaat het niet zoals men wenst. De huizenmarkt is slecht, de automarkt klaagt en kleine ondernemers sluiten hun deuren omdat ze niet voldoende omzet halen. De mensen houden de hand op de knip. Dit heeft zijn invloed op de economie, maar als je geen geld hebt om de volgende dag eten te kopen denk je niet aan de landelijke economie.

Grote bedrijven houden het hoofd boven water door veranderingen aan te brengen binnen hun organisatie en willen dan ook beschikken over goede leiders die in tijden van economische onzekerheid een uitdaging zien liggen. Ze moeten er ook voor kunnen zorgen dat medewerkers gemotiveerd blijven, terwijl overal de broekriem wordt aangetrokken. Deze bedrijven kijken naar wat er wereldwijd gebeurt en om mee te kunnen blijven draaien, nationaal en internationaal, moeten leidinggevenden kennis van zaken hebben, goed algemeen ontwikkeld zijn, een drang hebben om te blijven volgen wat er wereldwijd in hun sector gebeurt en ontwikkeld wordt en sociaal vaardig zijn om hun medewerkers goed te kunnen leiden.

Om in deze tijden van onzekerheid te overleven en te groeien is transparantie en vertrouwen in elkaar nodig. Aangezien niemand gedachten kan lezen moet het personeel weten wat er op managementniveau bedacht is om het bedrijf succesvol te laten zijn. Dat hoeft allemaal niet in detail, maar het bekendmaken van de grote (nieuwe) lijn die er is uitgezet moet ook bekend worden gemaakt aan het personeel. Belangrijk is het om dat in duidelijke begrijpbare taal te doen en ook het stappenplan moet bekendgemaakt worden. Een kwestie van een goede interne communicatie dus.
Het personeel krijgt dan het gevoel dat ze betrokken worden bij beleid. Ze zijn tenslotte een belangrijk onderdeel van een organisatie, zo niet het belangrijkste onderdeel. Duidelijk informatie geven over het beleid voorkomt problemen onder het personeel, want in ieder bedrijf bestaat een 'geruchtencircuit', vooral als er besluiten genomen worden achter gesloten deuren en er geen informatie is vanuit het management. Mensen gaan met elkaar fluisteren en dan worden woorden en situaties verdraaid en komen er praatjes in de wereld.

Een belangrijk punt voor managers is om het vertrouwen van hun medewerkers te krijgen. Er zijn een heleboel redenen te geven waarom iemand geen vertrouwen heeft van de medewerkers, onder meer geen transparantie in beleid, ongewenst gedrag (schreeuwen, negeren, niet luisteren, nooit tijd hebben), geen kennis van zaken, niet goed aansturen. Als er geen vertrouwen is, vooral in tijden van crisis en onzekerheid, is dat slecht voor een bedrijf of team.

Het aansturen van mensen binnen het bedrijf moet ook meer gericht worden op basis van behaalde resultaten dan op het aantal gewerkte uren. Op Curaçao komt het bij organisaties voor dat mensen hun dagen tot vier of vijf uur in de middag gewoon uitzitten en een lage prestatie leveren. Dit betekent niet dat ze goed werk geleverd hebben. Wat voor resultaten hebben ze die dag geboekt? De manager is er verantwoordelijk voor om dat te checken. Het stellen van targets moedigt aan om beter te presteren. En controle op het werk draagt ook bij aan meer kwaliteit en daar moet men toch voor gaan?

Het verhogen van de werkdruk heeft geen zin. Door de crisis zijn veel bedrijven geneigd om minder personeel aan te nemen of bij afvloeiing of vertrek van een medewerker geen vervanging te zoeken. Dat leidt tot verhoogde werkdruk bij de medewerkers omdat ze werk voor twee of meer moeten doen. Dit gebeurt op het eiland ook veel. Dit leidt alleen maar tot meer stress en ziekteverzuim en dan ben je als bedrijf verder van huis, want zieke werknemers kosten geld. En bij te veel werk worden er ook sneller fouten gemaakt. Leidinggevenden moeten niet voor de kwantiteit gaan, maar voor kwaliteit en hun mensen daar ook op aansturen.

Trainingen en opleidingen op het gebied van goed management zijn noodzakelijk en een bedrijf moet in tijden van crisis zeker niet snijden in opleidingsbudgetten, want het bevorderen van vaardigheden van medewerkers levert op zowel korte als lange termijn winst op.

Marketing

Zware tijden

Tekst: Marcel Truyens

Houdt u het nog bij? Heeft Nederland de zesde regering in 12 jaar of de tiende in 10 jaar? Middenin een enorme crisis heeft in elk geval ook dit kabinet het niet gered. Wel of niet bezuinigen? Wel of niet naar de pijpen van Europa dansen? Ongeacht uw, of mijn politieke voorkeur, nieuwe verkiezingen zijn niet goed voor Nederland. Het gaat namelijk - da's traditie - nog wel even duren voor er weer een nieuwe regering zit en we mogen ervan uitgaan dat er tot die tijd geen besluiten genomen worden, anders dan een in elkaar geflanste begroting voor 'Brussel'. Zelfs als er straks wel weer een regering zit, is het de vraag hoe slagvaardig men zal handelen en dan zal ook weer blijken hoeveel te veel mensen - voor het electoraal gewin - heeft beloofd.

Anderzijds, hoe groot zijn de reële effecten van een regering op zaken als 'de economie'? Politici hebben er altijd de mond vol van, maar niemand heeft mij ooit kunnen uitleggen hoe groot de invloed van een gewijzigd regeringsbeleid nu precies is op de economie, uiterst radicale wijzigingen daargelaten. Nooit heb ik begrepen hoe de overheid 'banen schept'. Wat men in het beste geval doen kan is wat schuiven met heffingen en belastingen, eventueel wat investeringen vooruit trekken of zelf een enorme hoeveelheid (jeugd)werklozen aannemen. Als de effecten er al zijn, zijn het over het algemeen langetermijneffecten. Veel belangrijker en veel directer merkbaar zijn natuurlijk de ontwikkelingen van handel en economie op wereldschaal.
Een regering kan echter wel belangrijk zijn voor het sentiment, het op emotie gebaseerde vertrouwen dat consumenten, het bedrijfsleven, internationale handelspartners, investeerders, geldschieters, kortom alle stakeholders, hebben in een economie. Bij weinig vertrouwen zullen alle partijen zich zeer terughoudend opstellen: in onzekere tijden houdt de consument de hand op de knip. Het appeltje voor de dorst. Men stelt aankopen en investeringen uit. Optimistische geluiden als 'er is een enorme pensioenspaarpot' of 'het verliezen van de triple A rating is al ingeprijsd', lijken het sentiment niet erg positief te beïnvloeden. De financiële wereld vreest een socialistische president in Frankrijk die waarschijnlijk de 3 procent-norm aan zijn laars lapt en daarenboven moeilijker dan Sarkozy, afspraken met Merkel zal maken. En behalve de 'Eurocrisis' die zo maar zou kunnen escaleren, de olijfolie-economieën, een gevallen regering en de overheidsbegroting zit men in Nederland ook nog eens met een huizenmarkt die 'op slot' zit. De murw gelulde bange poeperts in een van de rijkste landen van Europa die met opgeheven vingertje de Grieken wel even kwamen vertellen dat ze enkele tientallen procenten moesten bezuinigen, lossen nu een probleempje van minder dan 2 procent zelf bijna niet op. Blah, blah, ouderen! Kijk eens op CBS.nl. 70 Procent van de 65+ huishoudens heeft een besteedbaar maandinkomen van meer dan 2000 euro - ik zie onmiddellijk een tandeloze, oude grijsaard die zich voortsleept over het plaveisel, op zoek naar een aalmoes. Blah, blah, 'de zorg': een ongeorganiseerde puinhoop die in zijn eentje bijna het volledige overheidsbudget opvreet. Blah, blah de koopkracht: 2,5 procent gemiddelde daling, da's 25 piek ofwel twee flesjes supermarktrosé minder, op elke 1000 euro inkomen. Blah, blah Brussel, is Nederland in economisch opzicht alleen maar beter van geworden, blah, blah ecoviaduct, in een verstedelijkt land als Nederland wonen geen geel-goud-gerande-waterkevers, net zoals die niet in Londen, Parijs of New York wonen.
Maar men voelt zich in Nederland behoorlijk zielig, beroofd, onzeker, angstig zelfs, onbegrepen en boven alles, zware armoede dreigt! Tel daarbij op het 'EK voetballuh' en de Olympische Spelen en het zou zomaar zo kunnen zijn dat we een dipje in een van de pijlers van onze economie gaan zien: het Makambatoerisme.

Is dat erg? Het aantal boekingen en daarmee de bezettingsgraad van onze hotels zal wellicht wat dalen evenals het aantal te serveren maaltijden en alcoholische versnaperingen. De souvenirindustrie zal het misschien eens ietsje voelen en er worden wellicht wat minder autootjes verhuurd. Op Hato wordt minder tax geïnd en de OB-opbrengsten voor de overheid lopen vermoedelijk ook wat terug.
Heel dramatisch hoeft het allemaal niet te worden, tenzij de toeristenindustrie gaat bezuinigen in plaats van harder werken. Want het is natuurlijk eenvoudig om een kamermeisje te ontslaan om zo de winst op peil te houden. We zouden echter hetzelfde kamermeisje een bedje kunnen laten 'opmaken' in plaats van onze gasten zelf ergens een handdoek te laten ophalen. Zo kan een 'overtollige' barkeeper ook ingezet worden om actief drankjes te verkopen aan die toeristen die plaats hebben genomen op het opgemaakte bedje. En zo zijn er legio zaken die we dankzij de crisis in Nederland, hier beter kunnen gaan doen. Van kortere rijen bij de douane tot betere service in de winkels.
Als we de kwaliteit handhaven of zelfs verbeteren, zetten we Curaçao ook op langere termijn op de kaart en leggen we een stevig fundament voor de toekomst als de economie zich weer herstelt.

In Nederland stapt de ene politicus na de andere 'over zijn eigen schaduw'. Wat dat precies inhoudt, weet ik niet maar volgens mij is het daar inmiddels zo donker dat er geen schaduw meer is. We mogen dus vast wel weer een stevige hoeveelheid toeristen verwachten die toe zijn aan een beetje licht. Laten we ze verwennen, want zij verdienen het. Zoals wij het verdienen dat ze met zeer positieve verhalen naar huis gaan.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

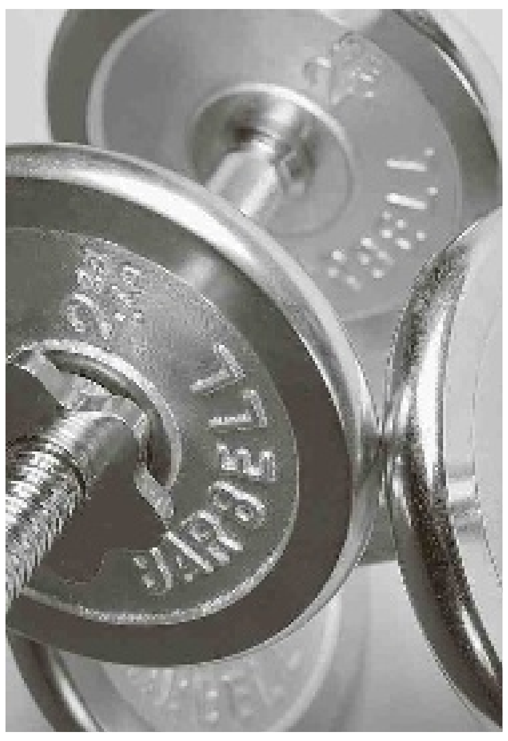

Marcel Truyens is onafhankelijk marketing en communicatieadviseur te Curaçao. http://web.me.com/marcel1963/Marcel_Truyens e-mail: marcel1963@mac.com

Boeken

Boven het maaiveld

Na elf jaar ondernemerschap zit Glenn van der Burg ontredderd op de bank. Weg energie, weg dynamiek, weg hoop. Dat laatste is nog wel het ergste. Het geloof dat het allemaal goed komt, is verdwenen. Wat nu? Van der Burg neemt een drastische beslissing: hij stopt met ondernemen en gaat op zoek naar zijn nieuwe toekomst.

In 'Boven het maaiveld' gaat Van der Burg op zoek naar de essentie van leiderschap in de 21e eeuw. Waarom zijn er maar enkele mensen die het voortouw nemen en daadwerkelijk iets veranderen en verbeteren? Waarom leiden leiders? Waarom steken slechts een paar hun kop boven het maaiveld uit? En wat kan dit allemaal voor u - als lezer - betekenen?

Zijn zoektocht leidt langs modellen en theorieën van onder anderen Belbin en Quinn over leiderschap. Ook ontmoet hij leiders vanuit de praktijk, zoals Alexander Rinnooy Kan, Alexander Pechtold en Willemijn Verloop.
Glenn van der Burg is oud-ondernemer en bij MVO Nederland verantwoordelijk voor de People-agenda. Van der Burg gelooft in het talent van ieder mens; als mensen doen waar ze in geloven en waar ze goed in zijn, dan kunnen we onze welvaart behouden en ons welzijn vergroten.

Titel: Boven het maaiveld - Op zoek naar de essentie van leiderschap
Auteur: Glenn van der Burg
Uitgever: Spectrum
EAN: 9789000305544

Business Agenda

Curaçao

13-18 mei: ACH 44th Annual Conference
De 44e jaarlijkse conferentie van de Association of Caribbean Historians wordt gehouden op Curaçao van 13 tot 18 mei. Paneldiscussies en lezingen over uiteenlopende onderwerpen zoals religie, slavernij, emancipatie en onderwijs.
Locatie: Renaissance Curaçao Resort and Casino
Meer informatie: http://www.associationofcaribbeanhistorians.org/conferenceprogram.htm
Of mail: achsecretary@gmail.com.

17 t/m 20 mei: Fred 2012
Flinx Recruitment Expo Dutch Caribbean (Fred) vindt plaats van 17 t/m 20 mei in het WTC te Rotterdam. Meer informatie: www.fredexpo.com of email fred@flinx.biz

31 mei: Fatum Pensioen & Bedrijvendag en Best in Business Award
De zevende Fatum Pensioen & Bedrijvendag. Aansluitend wordt de winnaar van de vijfde Fatum Best in Business Award bekendgemaakt. Met deze prijs wil Fatum bedrijven uit met name het MKB stimuleren verder te excelleren in hun bedrijfsvoering en management. Er zijn tien bedrijven genomineerd. Uit deze tien zal een selectie gemaakt worden waarvan de beste vijf uitgenodigd worden voor het evenement op 31 mei. De winnaar ontvangt een geldprijs van 10.000 gulden en diverse andere prijzen.
Locatie: Hyatt Regency
Meer informatie: www.fatum.com of bel Valery Sinot: tel. 777-7141 of 777-7127.

Business Happy Hour
TGI Monday!
Locatie: El Ron Cocktailbar, Roodeweg 86, Otrobanda (tegenover tankstation Colon).
Datum en tijd: Elke eerste maandag van de maand van 17.00 - 20.00 uur.
Dresscode: casual.
Tel: 661-8122.

Aruba

11 mei: 19e Jaarlijkse Business Dinner Meeting
Thema van de bijeenkomst is: 'Aruba's future without the Refinery'. Het concept is anders dan voorgaande jaren.
Na de cocktailreceptie volgt een paneldiscussie over bovengenoemd thema. Panelleden zijn Audrey Croes-Laclé, Milton Berlinski en Harold Malmberg. Na het officiële gedeelte vindt het Tropical Dinner Buffet plaats, daarna entertainment met de band Tsunami.
Entree: 56 dollar (100 florin) per persoon
Dress code: Business Elegant
Tijd: 18.30 - 23.59 uur
Locatie: Renaissance Convention Center
Contact: secretariat@arubachamber.com, tel. 582.1120 ext 34/41/29.

12 mei: Now leadership!
'Empowering Individuals to Excel in Excellence', Pastor & Author Harold Grant.
Locatie: CIM Building Betico Croes 175, Aruba
Tijd: 9.30 – 12.30 uur
Entree: Afl. 35
Contact : Tel. 732.4590 / 592.7117
Meer informatie: www.cimaruba.org

23 juni: Mind your Eye
Voor de tweede maal organiseert Healthy Wealthy N.V. in samenwerking met Jose A. Camacho Security & Investigative Consultants een internationale conferentie over geldvervalsing en credit card-fraude. Voor iedereen die dagelijks met geld te maken heeft.
Locatie: Marriott Resort and Stellaris Casino
Meer informatie: www.mindyoureye-aruba.com

Internationaal

4 mei: Caribbean Business Executive Seminar
De 15e in een serie seminars bedoeld voor Caribische top executives, met presentaties van vertegenwoordigers van internationale en regionale instituten op het gebied van pensioenen.
Georganiseerd door het Caribbean Centre for Money and Finance en de University of the West Indies. Thema: 'The future of the pension in the Caribbean'.
Locatie: Hyatt Regency Trinidad, Port of Spain, Trinidad and Tobago

10 mei: Ideas Economy
Ideas Economy: (Brazil) Innovation richt zich op de toekomst van innovatie en ondernemerschap in de BRIC's en wereldwijd. Het onderzoek de systemen en structuren die nodig zijn om innovatie en ondernemerschap te bewerkstelligen in de komende jaren, en er wordt ingegaan op nieuwe inzichten in wat dit betekent voor de toekomstige economische en sociale vooruitgang in Brazilië, Latijns-Amerika en de rest van de wereld.
Locatie: Rio de Janeiro, Brazilië
Contact: latam@economist.com
Meer informatie: http://latinamerica.economist.com/event/brazil-innovation-2012/253

21 - 26 mei: Handelsmissie Holland-Venezuela
Focus ligt op olie- en gaslevering.
Locatie: Caracas, Venezuela.
Email: rderaad@nchnl.nl tel.: 0031 70 3441551.

29 mei – 1 juni: Islands of the World XII Conference 2012
Getiteld: Globalisation: Islands adapting to change.
Locatie: The Virgin Islands (British)
Meer informatie: http://isisa.maui.hawaii.edu/conferences/CallforPapersandPosters-ISISA2012.pdf

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Economie

Wereldwijd:

Vijftig miljoen minder banen

Ook al blijkt de economische groei zich sinds de financiële crisis van 2008 in de meeste delen van de wereld te herstellen, de mondiale werkloosheid blijft alarmerend. Momenteel zijn er wereldwijd vijftig miljoen minder banen dan voor het begin van de financiële crisis in 2008, schat de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO).

Volgens het Wereld Werk Rapport 2012 van de ILO dat recent werd vrijgegeven, zouden vooral de Europese overheden zich op het fiscale vlak meer arbeidsvriendelijk moeten opstellen. Op die manier zouden ze zo'n twee miljoen extra banen kunnen creëren, tegenover slechts 800.000 arbeidsplaatsen als ze de huidige aanpak aanhouden.

Volgens het rapport brengen de hoge werkloosheidscijfers in de Arabische wereld en Afrika ten zuiden van de Sahara aanhoudende risico's op sociale onrust met zich mee. Het grootste deel van Latijns-Amerika en sommige delen van Azië krijgen op dit vlak een betere beoordeling.

Nieuwe recessie
Het rapport komt uit op een kritiek moment, waar een aantal belangrijke economieën net voor verkiezingen staan met kandidaten die sterk uiteenlopende maatregelen voorstellen wat betreft de hoge werkloosheid en de tekorten op de begroting.

Zo is er bijvoorbeeld Frankrijk waar de huidige koploper in de peilingen, de socialist François Hollande, meer arbeidsvriendelijk belooft te zijn dan de strenge aanpak waar president Nicolás Sarkozy eerder voor staat.

In de Verenigde Staten heeft de Republikein Mitt Romney, die zo goed als zeker de uitdager van huidig president Barack Obama wordt, zijn partijvoorstel bevestigd om scherp te snijden in arbeidsprogramma's in de sociale sector en de overheid, gecombineerd met lastenverlagingen voor ondernemingen en rijken.

Het rapport stelt dat de combinatie van een starre fiscaliteit en strakke arbeidshervormingen, zoals veel van de leidende economieën, vooral in de Eurozone, willen aanwenden, bewezen heeft geen banen op te leveren en ook ondoeltreffend bleek om begrotingstekorten te voorkomen.

"Deze aanpak kan zelfs leiden tot een nieuwe recessie in Europa", zegt Raymond Torres, hoofd van het Internationale Instituut van Arbeidsstudies, de denktank van het ILO.

"Landen die voor een macro-economisch beleid kozen en arbeidsplaatsen centraal stelden, hebben betere economische en sociale resultaten bereikt", voegt Torres, de belangrijkste auteur van het rapport, daar aan toe. "De meeste landen werden ook meer concurrerend en konden de crisis beter afwenden dan landen die het pad van de harde aanpak volgden."

Sociale onrust
Sinds 2010 is de werkloosheid in tweederde van de landen in de Europese Unie toegenomen terwijl in het Midden-Oosten, Noord-Afrika en Afrika ten zuiden van de Sahara de jeugdwerkloosheid een dwingend probleem is.

"Sommige groepen, zoals bijvoorbeeld langdurig werklozen, riskeren voorgoed uitgesloten te worden van de arbeidsmarkt. Dat wil zeggen dat ze zelfs geen nieuw werk zullen vinden als er een heropleving van de economie zal zijn", benadrukt Torres. Bovendien zal werk ook hoe langer hoe meer 'instabiel en onzeker' worden voor zij die een baan hebben.

Van de 106 landen die statistieken ter beschikking hadden, was er bij 54 procent voor 2011 een slechtere score met betrekking tot het risico op sociale onrust in vergelijking met 2010, aldus Torres.

De hoogste risico's werden geconstateerd in Afrika ten zuiden van de Sahara, het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Maar ook in de geïndustrialiseerde economieën, voornamelijk in Centraal- en Oost-Europa. Alles tezamen zijn er vijftig miljoen minder banen dan voor het begin van de financiële crisis in 2008, stelt het rapport.

Politieke agenda
Werkgelegenheid is sinds 2007 alleen toegenomen in vijf van de 36 belangrijke economieën, namelijk in Duitsland, Israël, Luxemburg, Malta en Polen. Het rapport roept op tot een 'dramatische wijziging van de huidige politieke aanpak' naar een aanpak die 'banen bovenaan de politieke agenda plaatst'.

Beleidsmakers zouden de visie moeten omarmen "dat een arbeidsvriendelijke aanpak een positief effect heeft op de economie en dat de stem van het kapitaal hierbij niet de boventoon mag voeren", meent Torres.

Communicatie

Communicatie stimuleert commitment

Waarom komen we 's morgens het bed uit om aan de slag te gaan - als betaalde kracht of vrijwilliger? Ieder voor zich moeten we ons herkennen in de waarden die een bepaalde organisatie uitdraagt. En ons afvragen: ben ik wel in staat om de doelstellingen van deze organisatie te bevorderen?

Motivatie en competentie - willen zowel als kunnen - zijn goede voorspellers van 'commitment'. Ze verdienen dan ook een centrale plaats in de communicatie in, rond en over organisaties, zegt Mark van Vuuren die eind vorig jaar promoveerde aan de Universiteit Twente op een studie over communicatie op de werkvloer.

Maar organisaties verschillen nogal in identiteit en cultuur, al naar gelang ze de mens in de organisatie vooropstellen dan wel de organisatie zelf en of ze flexibiliteit als kernwaarde hebben of juist strakke controle. Aan de hand van het klassieke 'Competing Values Model', aangevuld met een door hem zelf ontwikkelde 'Organizational Efficacy Scale' werd onderzocht welk type medewerker en organisatie elkaar het beste liggen. En in het geval van veel of weinig overeenstemming tussen beide partijen: wat dit uitmaakt voor arbeidsethos en slagvaardigheid van een organisatie.

Betrokkenheid, of commitment, is er in drie soorten. Affectieve betrokkenheid is het verlangen van een persoon om een bijdrage te leveren aan de doelen van een organisatie - de wil. Normatieve betrokkenheid is de perceptie dat loyaliteit aan de organisatie verplicht is, bijvoorbeeld omdat de organisatie zoveel in de medewerkers investeert en

het dus oneerlijk zou zijn om weg te gaan - de plicht. Continuïteitsbetrokkenheid is de inschatting dat het verlaten van de organisatie te veel zou kosten in geld en zekerheden, waardoor iemand betrokken blijft om dat niet te verliezen - de noodzaak.

Iedereen heeft een zekere score op elk van deze drie soorten betrokkenheid, waarbij een mix van deze drie een sterke voorspeller is van gedrag binnen de organisatie. Zo blijken mensen met een hoge affectieve betrokkenheid en een lage normatieve en continuïteitsbetrokkenheid het meeste over te hebben voor de organisatie omdat hun betrokkenheid alleen maar op een intrinsiek verlangen om een bijdrage te leveren aan de organisatie is gebaseerd. Terwijl iemand die een lage affectieve en normatieve betrokkenheid combineert met een hoge continuïteitsbetrokkenheid, veel minder bereid is zich bovenmatig in te spannen voor de organisatie.

Vrijwilligers heten vaak 'moeilijk te managen' omdat er geen intrinsieke motivatiestok van salaris en arbeidscontract is om hen zo nodig in het gareel te houden. In de onderzochte organisatie was de affectieve betrokkenheid van vrijwilligers echter opvallend hoog in vergelijking met gewoon personeel. En zij scoorden ook beter op normatieve betrokkenheid en loyaliteit. Een mogelijke verklaring hiervoor is de levensfase waarin de vrijwilligers zich bevinden. De motivatie om vrijwilligerswerk te doen varieert met de leeftijd: terwijl jongere vrijwilligers door middel van werk vooral interessante contacten willen leggen, zouden ouderen zich min of meer verplicht voelen om een bijdrage te leveren aan de maatschappij.

Communicatie creëert commitment. Juist het scheppen van een imago door communicatie helpt mensen betrokken te blijven. Alleen zijn het altijd weer de dagelijkse praktijk, de politieke agenda's en persoonlijk voordeel die deze ideologische stellingname ondergraven.

Eating Planet 2012

‘Voedselvoorziening op de schop’

Wereldwijd wordt 30 procent van het voedsel verspild, terwijl een miljard mensen honger lijden en nog eens een miljard mensen te kampen hebben met overgewicht. Het huidige voedselsysteem werkt niet en houdt geen rekening met de voedingsbehoefte van mensen, zegt Danielle Nierenberg, projectdirecteur bij het Worldwatch Institute in Washington.

Worldwatch en het Barilla Center for Food & Nutrition publiceerden onlangs ‘Eating Planet 2012’, een rapport waarin problemen rond de huidige voedselvoorziening en het landbouwsysteem worden aangekaart en gepleit wordt voor een duurzamer en eerlijker systeem.

“Hoewel het rapport veel slecht nieuws brengt, is de focus vooral gericht op hoe landbouw de oplossing kan vormen voor enkele van de meest dringende problemen in de wereld, of dat nu gaat om honger, obesitas of jeugdwerkloosheid”, zegt Nierenberg. “Wij denken dat voedsel en de manier waarop we dat eten en produceren, van groot belang zijn.”

Kunnen boeren zich veroorloven om duurzaam te werken en voldoende te produceren zonder de gebruikelijke kunstmest?

Nierenberg: “We zien dat de brandstofprijzen steeds hoger worden. Daardoor stijgen overal ter wereld de kosten voor boeren die middelen nodig hebben waar veel fossiele brandstoffen voor nodig zijn, zoals kunstmest, pesticiden en andere chemicaliën. En het lijkt er niet op dat de brandstofprijzen binnenkort zullen dalen. Of biologische of duurzame landbouw de wereld kan voeden is niet echt de vraag waar het om draait. De vraag is of we door kunnen gaan met een voedselsysteem dat zo afhankelijk is van fossiele brandstoffen. Ik denk van niet. Een miljard mensen lijden honger en de landbouwindustrie slaagt er niet in hen te voeden. Uit verschillende studies blijkt dat industriële landbouw niet veel meer opbrengst geeft en in enkele gevallen zelfs minder oplevert.”

Welke oplossingen staat u voor?

“In ‘Eating Planet’ ligt de nadruk op voedingswaarde. In de landbouw wordt veel gesproken over het verhogen van de opbrengst en welke methoden daar het beste voor zouden werken. Er zijn echter maar weinig mensen die een verband leggen tussen landbouw en voedingswaarde.”

“Het gaat er niet alleen om dat we voldoende voedsel produceren. Het is ook belangrijk dat dat voedsel gezond is. Zetten we in op de introductie van meer variëteiten bonen met een hoge voedingswaarde, groenten en fruit? Vaak wordt vooral gekeken naar het aantal geproduceerde calorieën, niet naar de nutriënten in die calorieën. Daarom zien we problemen als obesitas en diabetes. Niet alleen in rijke landen, ook in arme landen. Bij de Wereldbank spreken de mensen die zich bezighouden met voeding, niet met de landbouwmensen. Dat moet veranderen. Gezondheidsprofessionals en diëtisten moeten in gesprek raken met boeren, voedselverwerkers en bedrijven om ervoor te zorgen dat voedsel zo gezond mogelijk wordt.”

Biologisch voedsel met een hoge voedingswaarde is vaak duur. Mensen kunnen zich dat niet altijd veroorloven. Hoe kan dat veranderen?

“Als ik de Amerikaanse landbouw als voorbeeld neem, dan zie je dat veel subsidies in de afgelopen vijftig jaar naar de industriële landbouw zijn gegaan, en naar gewassen als maïs en sojabonen. Biologisch voedsel is duur omdat die boeren kleinschaliger werken. Een van de redenen daarvoor is dat zij niet de subsidies krijgen die grote boeren krijgen. Om deze kleine en middelgrote boeren die duurzamer werken te helpen, zou er meer geld naar deze sector kunnen gaan.”

Fastfood-restaurants zoals McDonald’s zijn inmiddels over de hele wereld verspreid en veranderen de eetgewoonten van mensen. Hoe moeten we daarmee omgaan?

“Industriële landbouw is begonnen in de Verenigde Staten en Europa en verspreidt zich nu naar de Filippijnen, Afrika ten zuiden van de Sahara en Zuid-Azië. Het milieu, de openbare gezondheid en het dierenwelzijn lijden hieronder. Een fastfood-dieet leidt in ontwikkelingslanden tot dezelfde gezondheidsproblemen als in rijke landen: diabetes, overgewicht, hart- en vaatziekten en soms kanker. Of het nu gaat om industriële landbouw of de fastfood-cultuur, allebei zijn ze afhankelijk van goedkope granen. Landbouw moet niet gezien worden als een industrie, maar als een onderdeel van het landschap. Meer dan welke sector ook is landbouw afhankelijk van schone energie en water. Wij willen een herstructurering van het hele systeem naar een meer regionaal- en lokaalgeoriënteerde landbouw die gebruik maakt van al beschikbare bronnen.”

Hoe realistisch is dat? En wat moet de basis zijn voor zo’n systeem?

“Een dergelijke verandering vindt niet van de ene op de andere dag plaats. Als we veilig en eerlijk voedsel willen, vraagt dat om actie op alle niveaus, van producent tot consument. Beleidsmakers zullen dergelijke veranderingen moeten aanmoedigen, anders zal er niet geïnvesteerd worden in de landbouw. In de afgelopen dertig jaar is de landbouw genegeerd door de internationale donorgemeenschap. Nu, vanwege de voedselcrisis, realiseert men zich opeens dat er geïnvesteerd moet worden in landbouw.”

MKB

Creatief de crisis door

Wanneer het economisch even minder goed gaat in een land, gaat dit over het algemeen gepaard met veranderend consumentengedrag. Consumenten worden bijvoorbeeld kritischer ten opzichte van kwaliteit en hun koopkracht neemt af. Ondernemingen kunnen dan in de problemen raken, onder meer doordat producten of diensten minder goed aansluiten op de marktvraag.

Tekst: Bertine Vermeer

U kunt zich daar als ondernemer dan bij neerleggen en hopen op betere tijden, of u gaat actief op zoek naar oplossingen die betere aansluiting vinden, naar manieren om de kwaliteiten van uw dienst of product beter tot hun recht te laten komen, of door innovaties toe te passen om bedrijfsprocessen effectiever te laten verlopen.

In principe zijn markten altijd onderhevig aan verandering en in feite moet u als ondernemer continu alert zijn op nieuwe kansen, mogelijkheden en risico’s, zowel extern als ook binnen de organisatie. Maar u kunt niet alles voorzien. Consumentengedrag is bovendien complex en afhankelijk van veel factoren. Foute inschattingen kunnen daardoor gemaakt worden en dat hoeft geen ramp te zijn. Belangrijker is het dat een organisatie capabel is om creatief in te spelen op een probleemsituatie.

Bertine Vermeer is innovatie-adviseur bij InnovatieCentrum Curaçao en gespecialiseerd in product- en dienstinnovatie.

Creatief werkklimaat

Flexibel en creatief op een situatie inspelen betekent niet dat u (tijdelijk) een creatief persoon moet inschakelen, of dat u even een weekje gaat zitten brainstormen. Het vraagt om een permanent creatief werkklimaat. Om zo’n klimaat te scheppen dient u als ondernemer allereerst uw werknemers en/of collega’s serieus te nemen, ook als ze een idee hebben dat misschien nog niet waterdicht is. Het kan namelijk wel het begin van een innovatie zijn.

Ten tweede dienen verschillende ideeën met elkaar te worden gecommuniceerd. Als kennis en ideeën worden uitgewisseld onder mensen met verschillende achtergronden en vakgebieden ontstaan er nieuwe inzichten en kunt u ideeën naar een hoger niveau tillen. Deze uitwisseling kan bijvoorbeeld worden gefaciliteerd door regelmatig multidisciplinaire meetings in te plannen, of door werknemers taken te laten verrichten in uiteenlopende werkvelden. Iemand werpt dan ergens een frisse blik op vanuit een ander perspectief en ziet misschien iets dat voor een ander niet is opgevallen.

Opmerkelijk is dat met name familiebedrijven flexibel en creatief op probleemsituaties kunnen inspelen. Bij familiebedrijven wordt namelijk vaak gebruik gemaakt van zowel de capaciteiten en ervaring van de oudere generatie én van de frisse blik van de jongere generatie. Zij zijn daardoor vaak het meest succesvol en het sterkst in tijden van crisis.

Vrijheid van falen

Wat ook belangrijk is voor het creëren van een creatieve werkomgeving, is op een goede manier om kunnen gaan met falen. Organisaties waar creativiteit en innovatie vanzelfsprekend lijken te zijn hebben een andere manier van omgaan met fouten dan de meer routinematige bedrijven. Ze geven werknemers meer vrijheid om nieuwe ideeën te toetsen. Een mislukte poging is dan geen schande, maar een leermoment en een stap verder naar succes.

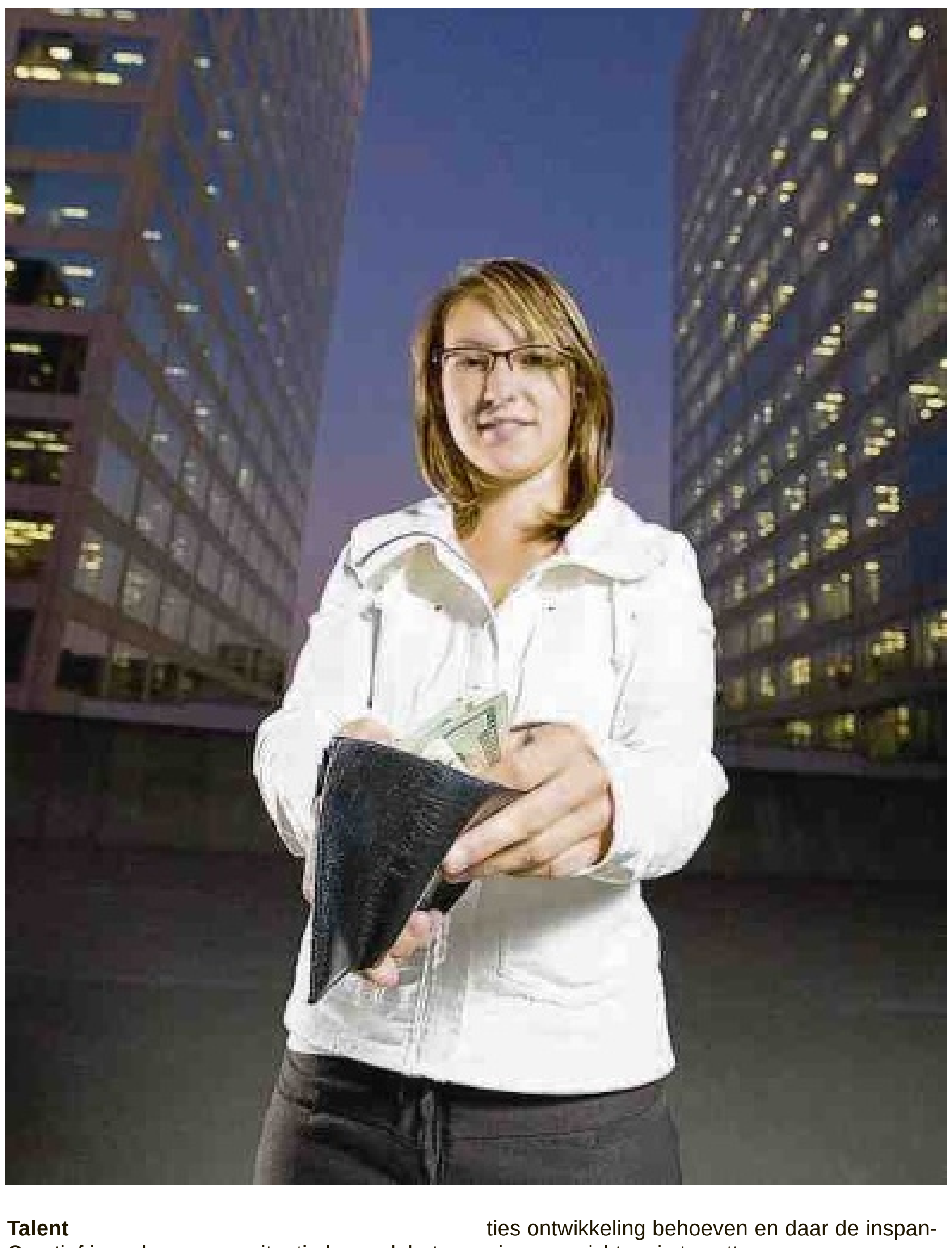

Talent

Creatief inspelen op een situatie kan ook betekenen: op een creatieve manier kijken naar het inzetten en ontwikkelen van talent. Diensten en daarmee talent en capaciteiten dienen continu te worden afgestemd op de behoeften van de consument. Aangezien consumentenbehoeften veranderen is flexibel inzetten en ontwikkeling van talent een nieuwe uitdaging, waar binnen organisaties veel te winnen is. Het is dan belangrijk om in kaart te brengen welke competenties ontwikkeling behoeven en daar de inspanningen gericht op in te zetten.

Crisis als bron

Het is ook goed om zich er bewust van te zijn dat een probleemsituatie juist nieuwe kansen biedt. Ieder nieuw probleem gaat gepaard met een nieuwe behoefte. Zo is er in tijden van crisis bijvoorbeeld meer behoefte aan tweedehands meubels of doe-het-zelf-materialen.

Verder kan een situatie waarbij middelen worden beperkt creativiteit en innovatie stimuleren. Kijk bijvoorbeeld naar de musea in Nederland. Doordat een groot deel van de financiële overheidssteun is verdwenen moeten musea nu commerciële oplossingen bedenken om toch rond te komen, bijvoorbeeld door als inspirerende ontmoetingsplek te fungeren waar te midden van kunst ook lekker gegeten en gedronken kan worden. Je zou kunnen zeggen dat zo’n product beter tegemoet komt aan de wensen van de consument en er op deze manier misschien zelfs een groter publiek wordt bereikt dan ooit ervoor.

Conclusie

- Wees voor zover mogelijk continu alert op nieuwe kansen, mogelijkheden en risico’s, zowel extern als ook binnen de organisatie;
- Creëer een creatief werkklimaat waarin werknemers, management en externe adviseurs open staan voor elkaars ideeën;
- Wees niet te bang om iets nieuws te proberen (dat misschien kan falen);
- Zie fouten als leermomenten en een stap verder naar succes;
- Wees bewust van (benodigde) competenties en talenten en staar niet blind op functieprofielen;
- Beschouw een crisis als kans!

Heeft u vragen over deze column, neem dan contact op met InnovatieCentrum Curaçao, via info@icc.an of via +(599 9) 737 1360.

MKB Advies Curaçao (www.mkbadviescuracao.com) is een initiatief van het ministerie van Economische Ontwikkeling (MEO) en InnovatieCentrum Curaçao (ICC). Het is een online-platform voor en door ondernemers.

In deze column, die u tevens kunt lezen op www.mkbadviescuracao.com, legt Bertine Vermeer uit hoe een creatief werkklimaat u als ondernemer kan helpen om beter op probleemsituaties in te spelen. Vermeer is innovatie- adviseur bij InnovatieCentrum Curaçao.

MKB ADVIES CURACAO

‘Hasta luego’ in Puerto Rico

Een prachtig eiland, Puerto Rico, een paar uur vliegen van Curaçao met een korte stop op St. Maarten. Dit Caribische eiland werd in de jaren 60 van de vorige eeuw vooral bekend door de musical en film ‘West Side Story’, waarin zich in New York een romantisch drama afspeelt tussen Maria uit Puerto Rico die verliefd wordt op een Amerikaanse jongen, de ex-leider van de straatbende The Jets.

Highway in San Juan met vlaggen van USA en Puerto Rico.

Tekst en foto’s: Judice Ledeboer

Het imago van licht ontvlambare, maar superromantische Caribische eilanders heeft het eiland sinds die tijd nooit meer achter zich kunnen laten. Het eiland is een smeltkroes van de Cariben en de Verenigde Staten. Momenteel nog is het eiland de enige ‘kolonie’ ter wereld en dat vinden vele bewoners van het eiland prima. Ze zijn er juist vaak blij mee, want de Puertoricanen hebben een Amerikaans paspoort, omdat het eiland een protectoraat van de Verenigde Staten is. Hierdoor heeft de Verenigde Staten naast de deur ook tropisch regenwoud, koraalriffen en tropische stranden. De immigratie bij de douane van het eiland is net zoals elk ander immigratiepunt in Amerika. Er wordt een foto gemaakt en een vingerafdruk gevraagd van iedereen die het eiland binnenkomt.

Puerto Rico bestaat uit meerdere eilanden, hoofdeiland Puerto Rico en een paar bewoonde en onbewoonde eilanden. De eilanden liggen tussen de Caribische Zee en het noorden van de Atlantische Oceaan en behoren tot de Grote Antillen. Het hoofdeiland, Puerto Rico, is 175 kilometer lang en 55 kilometer breed.

Christoffel Columbus ontdekte het eiland in 1493. Juan Ponce de León wordt gezien als de grondlegger van het huidige Puerto Rico en er is ook een stad naar hem vernoemd, Ponce. Hij bracht begin 16e eeuw de eerste kolonisten naar het eiland. Eind negentiende eeuw, na de Spaans-Amerikaanse oorlog, kwam het onder Amerikaans gezag te staan. Veel Puertoricanen gingen in die tijd als arbeiders in Amerika werken en kregen uiteindelijk officieel het Amerikaanse staatsburgerschap, zij het met enkele beperkingen.

Ontwikkelen
Want Puerto Rico is niet vertegenwoordigd in het Amerikaanse Congres en de Puertoricanen mogen dus geen Amerikaanse president kiezen. Ze hebben wel een senator, een eigen grondwet en zelfbestuur. Het is er politiek stabiel en het eiland is bezig zich in snel tempo te ontwikkelen. Dat is overal merkbaar. Op het gebied van de vrouwenemancipatie loopt het eiland in het Caribische gebied voorop. Zakenvrouw Sila Maria Calerón was de eerste vrouwelijke gouverneur van 2001 tot 2005 en in die periode maakte ze haar belofte tijdens haar campagne gedaan waar, om de corruptie binnen de regering aan te pakken. Ze maakte ‘schoon schip’. Opvallend is dat abortus er legaal is. In vele staten van de Verenigde Staten, in Midden- en Zuid-Amerika en op Caribische eilanden is abortus illegaal. Hoger opgeleide vrouwen krijgen op het eiland gemiddeld ook later kinderen, omdat er eerst aandacht voor de studie is en dat wordt ook gestimuleerd.

Hier is in 1963 de piña colada gecreëerd.

Hoofdstad San Juan is uitgegroeid tot een multi-culti-stad waar een derde van de totale bevolking (4 miljoen mensen) woont. En in San Juan is vooral ‘The Old Town’ een trekpleister voor de toerist. Deze oude stad dateert uit de 16e eeuw en bestaat uit nauwe straatjes en veel oude gebouwen. De straatjes bestaan uit oude kasseien (kleine ronde stenen) die het wandelen er niet gemakkelijker op maken, dus het valt aan te raden goede schoenen aan te trekken. Een van de bezienswaardigheden is Fort San Felipe del Morro dat ooit begon als toren (El Morro) en uiteindelijk werd uitgebouwd tot deze enorme fortificatie. Het fort beschermde de stad tegen piraten en kandidaatveroveraars van andere landen, waaronder Hollanders, die ook een poging waagden de stad in te nemen. Maar zij weerstonden de kanonskogels van de Spanjaarden niet en dropen weer af. In de stad zijn allemaal leuke kleine winkels, restaurants en veel kleine pleinen met bankjes waar je even kunt genieten van het leven in deze oude stad. In dit oude centrum werd zelfs de eerste piña colada gecreëerd en daar is men heel trots op. Op een bord aan de buitenkant van het huis waar deze cocktail voor het eerst werd gemixed kan men dat lezen. Het doet de piña colada ‘s avonds op een terrasje nog beter smaken. Hier is geschiedenis geschreven op het gebied van ‘cocktails’.

Buiten de ‘Old Town’ speelt zich een heel ander leven af. Er lopen allerlei wegen, snelwegen en gewone wegen kris kras naast en over elkaar en een navigatiesysteem in de auto is geen overbodige luxe. Een reden dat veel mensen uit het Caribisch gebied dit eiland bezoeken zijn de grote shopping malls. De bekendste is Plaza Las Americas, waar alle zichzelf respecterende internationale merken een winkel hebben en ook Amerikaanse warenhuizen als JC Penney’s, Macy’s en Sears te vinden zijn. Voor shoppers dus een Walhalla. Maar ook strandliefhebbers, watersporters, golfers en natuurliefhebbers komen goed aan hun trekken op Puerto Rico, waar de verbindingswegen tussen de plaatsen prachtige highways zijn. Ook een verblijf van slechts een paar dagen is beslist de moeite waard, mede door die goede wegen, zodat je snel van de ene plek naar de andere kunt rijden.

Cruisetoerisme
San Juan heeft een haven waar de meeste cruiseschepen die rondvaren in het Caribische gebied een dagje aanleggen. De cruisetoeristen kunnen lopend vanaf het schip de Old Town in. De hotels in de nabijheid van de Old Town zijn behoorlijk prijzig, maar er is altijd wel iets te vinden dat binnen het reisbudget past. Een auto huren en zelf rondrijden is de beste optie om het eiland te zien. Ten oosten van San Juan liggen diverse badplaatsen en golfbanen. En daar is ook het tropische regenwoud, El Yunque National Rainforest, dat 28.000 acres omvat. In het woud zijn 240 inheemse boomsoorten, waarvan 23 soorten alleen in El Yunque voorkomen. Er groeien verder 50 inheemse soorten orchideeën en 150 varensoorten. Het is er prachtig. Een dag deze ‘jungle’ in is zeer de moeite waard. Er zijn allerlei trails waarover men kan wandelen naar bijvoorbeeld grote watervallen. Kortom, een paradijs voor de natuurliefhebber.

Telescoop
In de lengte van het eiland loopt een enorme bergketen, de Cordillera Central, die als een soort ruggengraat het midden van het eiland doorsnijdt. In het zuiden zijn echter ook woestijnachtige gebieden waar veel cactussen voorkomen. Ongeveer een uur rijden vanuit San Juan, 10 kilometer ten zuiden van de plaats Arecibo, is een van de beroemdste radiotelescopen ter wereld gebouwd. Deze telescoop wordt beheerd door Cornell University in samenwerking met de Amerikaanse National Science Foundation. Door de gunstige ligging van Puerto Rico, zo dicht bij de evenaar, is het mogelijk om alle planeten in ons zonnestelsel te observeren. Deze radiotelescoop is vooral door zijn enorme omvang zo beroemd. Het is de grootste gebogen schotel op aarde met het grootste vermogen om fotonen (energiedeeltjes) op te vangen. Het hele apparaat ziet er uit als een reuzenspin in de lucht. Ook voor degenen die niet veel belangstelling hebben voor telescopen is een bezoek de moeite waard. Er is een film te zien over de bouw van de telescoop en men kan een rondleiding krijgen en de schotel van nabij bekijken. Volgens de gids zijn er nog nooit signalen van leven elders in het heelal ontvangen, maar het lijkt erop dat men daar wel naar speurt, gezien alle onderzoeken die er gedaan worden. Kortom, een leuk uitje, interessant en het zet je aan het denken over leven op aarde en in het heelal.

De radiotelescoop.

Het westen van het eiland is vooral bekend om de mooie stranden waar voor iedere water- en zonliefhebber wel iets te doen valt. In het noordwesten aan de Atlantische kant is het hèt paradijs voor surfers, die er uit de hele wereld naartoe komen. Meer naar het binnenland ligt de Guanica State Forest, waar men kan wandelen en zwemmen in riviertjes of met de auto door subtropisch woud kan rijden.

In het zuiden ligt de tweede plaats in grootte van het eiland, Ponce. Deze havenstad is 300 jaar oud en vooral cultureel-architectonisch van belang, maar ook hier heeft de moderne bouw zijn invloed. Er zijn diverse musea en vooral het Ponce Art Museum is een bezoekje waard. Hier is de grootste kunstcollectie van het Caribisch gebied te bewonderen. Een bezienswaardigheid is ook het rood/zwart gestreepte ‘Parque de Bombas’, de brandweerkazerne, in 1882 gebouwd ter gelegenheid van een expositie. Tegenwoordig is het een museum en men vindt er een informatiebalie voor de toeristen. In de omgeving liggen ook een paar golfbanen, maar voor de toerist is er verder nog niet veel te doen. De stad een dag bezoeken en er overnachten is altijd leuk.

Criollo
De Puertoricaanse keuken is typisch ‘criollo’ en de burger eet veel varkensvlees, rijst, bonen en gefrituurde bananen. Er wordt overal mofongo geserveerd. Dit gerecht bestaat uit gestampte banaan (meestal heel droog) wel of niet gevuld met aardappel, en vlees of vis. Het eten wordt vaak gefrituurd. In de grote steden vindt men restaurants die internationale gerechten serveren. Langs de weg zijn veel kleine lokale ‘restaurants’, waar het goed eten is. Men zit daar tussen de lokale bevolking en het is er vooral tijdens lunchtijd druk.
Het eiland is echt een mengelmoes van Zuid- en Noord-Amerika. Dat maakt het er juist zo leuk, want als je even heel ‘westers’ wil gaan shoppen dan zijn er de shopping malls met alle bekende fastfood restaurants en als men in Caribische en Zuid-Amerikaanse sferen wil vertoeven dan vindt men dat overal vanzelf om zich heen. Men spreekt er Spaans en Engels. Het Spaans is soms niet goed te verstaan omdat het een vermenging is van Castilliaans, Mexicaans en Zuid-Amerikaans. Ze noemen het ook wel ‘Antilliaans Spaans’. Een paar dagen Puerto Rico of gewoon een vakantie van twee weken. Het kan er allebei. ‘Hasta luego’ of ‘See you soon’ in Puerto Rico.

Typisch straatje in Old San Juan.

El Yunque National Rainforest.